

Додаток

до розпорядження голови
облдержадміністрації – начальника
обласної військової адміністрації

28 лютого 2025 року № 122

**Стратегія розвитку
Рівненської області на період до 2027 року
(у новій редакції)**

Цей документ розроблено за сприяння Західноукраїнської регіональної невідприємницької громадської організації «Волинський ресурсний центр» в рамках проєкту «Підтримка актуалізації стратегій розвитку шести регіонів України», який став можливим завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та щирій підтримці американського народу через Проєкт USAID «ГОБЕРЛА». Зміст цього документа не обов'язково відображає погляди USAID та Уряду США.

Зміст

Перелік рисунків	5
Перелік таблиць	6
Перелік скорочень	8
Розділ 1. Мета та підстави оновлення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року	9
Розділ 2. Тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку Рівненської області	12
I. Загальна характеристика Рівненської області	12
II. Природні ресурси Рівненської області	16
Земельні ресурси	16
Лісові ресурси	17
Водні ресурси	18
Мінерально-сировинні ресурси	21
III. Демографічна ситуація та трудові ресурси	26
Економічно активне населення	28
IV. Господарський комплекс Рівненської області	30
Загальні показники розвитку економіки	30
Промисловість	31
Сільське господарство	32
Інвестиційна та будівельна діяльність	34
Зовнішньоекономічна діяльність	40
Торгівля та ресторанне господарство, розвиток споживчого ринку	42
Розвиток підприємництва	42
Грантова підтримка бізнесу	45
Кредитна підтримка бізнесу	45
Підтримка експортерів Рівненщини	45
Програма доступного кредитування житла «ЄОселя»	46
Туризм	46

V. Інфраструктура Рівненської області	49
Транспортна інфраструктура	49
Автомобільний транспорт	50
Залізничний транспорт	51
Повітряний транспорт	51
Пункти пропуску через державний кордон	52
Транспортний комплекс області	52
Телекомунікаційна інфраструктура	54
ІТ-сектор	56
Енергетика та енергозбереження	56
Житлово-комунальне господарство	59
Теплопостачання	59
Водопостачання та водовідведення	60
Житлове господарство	62
VI. Соціальна сфера	63
Соціальний захист населення	63
Охорона здоров'я	67
Освіта	69
Культура	71
Надання адміністративних послуг населенню	72
VII. Фінансово-бюджетна сфера Рівненської області	75
Характеристика дохідної частини зведеного бюджету Рівненської області	75
Доходи місцевих бюджетів Рівненської області	77
Бюджет розвитку місцевих бюджетів	79
VIII. Екологічна ситуація у Рівненській області та безпека життєдіяльності населення	80
Якість повітря	80
Водні ресурси	82
Поводження з відходами	82
Природно-заповідний фонд	84
Природно-техногенна і екологічна безпека	86
IX. Пріоритети смарт-спеціалізації Рівненської області	89
Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Рівненської області та SWOT-матриця	90
Порівняльні переваги, виклики та ризики	98
Порівняльні переваги	98
Виклики	98

Ризики	99
Сценарії розвитку Рівненської області на період до 2027 року	100
Інерційний сценарій	101
Оптимістичний сценарій	102
Розділ 3. Стратегічне бачення розвитку Рівненської області	104
Розділ 4. Стратегічні та оперативні цілі, завдання розвитку Рівненської області на період до 2027 року	105
Стратегічна ціль 1. Розвиток конкурентної економіки	107
Оперативна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень	109
Оперативна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	111
Оперативна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій	113
Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області	116
Оперативна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	117
Оперативна ціль 2.2. Стимулювання ефективного урядування, економічної активності та спроможності громад	121
Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу	124
Оперативна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення	126
Оперативна ціль 3.2. Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення	130
Розділ 5. Етапи, механізми та джерела фінансування завдань для досягнення цілей Стратегії	133
Розділ 6. Система моніторингу та оцінювання реалізації Стратегії	135
Розділ 7. Узгодженість Стратегії з програмними документами та основними аспектами розвитку Рівненської області	144

Перелік рисунків

Рисунок 1. Географічне розміщення Рівненської області	12
Рисунок 2. Розподіл вкритих лісовою рослинністю земель	17
Рисунок 3. Основні родовища корисних копалин Рівненської області	24
Рисунок 4. Статеві-віковий розподіл декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в Україні та Рівненській області	26
Рисунок 5. Структура зайнятості населення за видами економічної діяльності у 2021 році	28
Рисунок 6. Кількість зареєстрованих безробітних у районах області станом на 01.12.2023	29
Рисунок 7. Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту, відсотки	30
Рисунок 8. Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності	30
Рисунок 9. Структура обсягів реалізованої промислової продукції у 2021 році	31
Рисунок 10. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності у 2021 році	35
Рисунок 11. Частка прямих іноземних інвестицій (інструменти участі у капіталі) внесена країнами-інвесторами в економіку Рівненської області станом на 31.12.2022	36
Рисунок 12. Галузева структура прямих іноземних інвестицій (інструменти участі у капіталі) в економіку Рівненської області станом на 31.12.2022)	36
Рисунок 13. Розроблення містобудівної документації в Рівненській області	37
Рисунок 14. Геоінформаційна система Рівненської області	39
Рисунок 15. Платформа з релокації бізнесів	44
Рисунок 16. Сайт «Рівненщина туристична»	47
Рисунок 17. Головні елементи транспортної інфраструктури Рівненщини	49
Рисунок 18. Обсяг перевезених вантажів за видами транспорту	52
Рисунок 19. Кількість перевезених пасажирів за видами транспорту	53
Рисунок 20. Споживання та втрати електроенергії у Рівненській області	57
Рисунок 21. Використання природного газу у Рівненській області	58
Рисунок 22. Лікувально-реабілітаційний корпус для ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб на базі комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради	64
Рисунок 23. Структура загального фонду місцевих бюджетів Рівненської області	76
Рисунок 24. Забезпеченість області бюджетними ресурсами	77
Рисунок 25. SWOT-матриця (порівняльні переваги)	93
Рисунок 26. SWOT-матриця (виклики)	95
Рисунок 27. SWOT-матриця (ризики)	96

Перелік таблиць

Таблиця 1. Загальна характеристика водних об'єктів Рівненської області	18
Таблиця 2. Основні показники використання і відведення води	19
Таблиця 3. Використання та відведення води в розрізі Адміністративно-територіальних одиниць Рівненської області	20
Таблиця 4. Стан мінерально-сировинної бази Рівненської області на 01.01.2023	21
Таблиця 5. Робоча сила Рівненської області	28
Таблиця 6. Зовнішньоекономічна діяльність Рівненської області у 2020 – 2023 роках	40
Таблиця 7. Споживання та втрати електроенергії у Рівненській області	56
Таблиця 8. Використання природного газу у Рівненській області	57
Таблиця 9. Динаміка впровадження відновлюваних джерел енергії в Рівненській області за 2020 – 2023 роки, що працюють за «зеленим тарифом»	58
Таблиця 10. Динаміка створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків	62
Таблиця 11. Ремонт і модернізація ліфтів	62
Таблиця 12. Надходження платежів до загального фонду зведеного бюджету Рівненської області	75
Таблиця 13. Доходи загального фонду місцевих бюджетів Рівненської області	78
Таблиця 14. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності у 2022 році	80
Таблиця 15. Показники утворення твердих побутових відходів	83
Таблиця 16. Перелік підприємств – найбільших забруднювачів довкілля	86
Таблиця 17. Сильні, слабкі сторони, можливості та загрози розвитку Рівненщини	90
Таблиця 18. Стратегічні та оперативні цілі, завдання розвитку Рівненської області на період до 2027 року	105
Таблиця 19. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 1.1	110
Таблиця 20. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 1.2	112
Таблиця 21. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 1.3	115
Таблиця 22. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів	

оперативної цілі 2.1	119
Таблиця 23. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 2.2	123
Таблиця 24. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 3.1	129
Таблиця 25. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 3.2	131
Таблиця 26. Перелік індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія	136
Таблиця 27. Узгодженість стратегічних та операційних цілей Стратегії зі стратегічними та операційними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки	144
Таблиця 28. Стан узгодженості стратегічних цілей з основними асpekтами розвитку Рівненської області	145
Таблиця 29. Зв'язок цілей сталого розвитку та стратегічних цілей Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року	146

Перелік скорочень

АЕС – атомна електростанція

АТ – акціонерне товариство

ВКФ – виробничо-комерційна фірма

ВП – відокремлений підрозділ

ВПЗ – відділення поштового зв'язку

ВПО – внутрішньо переміщені особи

ГЕС – гідроелектростанція

ГО – громадська організація

ГУ ДКСУ у Рівненській області – Головне управління Державної казначейської служби України у Рівненській області

ДП – державне підприємство

ДСРР – Державна стратегія регіонального розвитку

КЗ – комунальний заклад

КП – комунальне підприємство

КПП – контрольно-пропускний пункт

КППРТ – комплексний план просторового розвитку території

МОП – Міжнародна організація праці

НАЕК – Національна атомна енергогенеруюча компанія

НСЗУ – Національна служба здоров'я України

ОСББ – об'єднання співвласників багатоквартирного будинку

ПАТ – публічне акціонерне товариство

ПМД – перша медична допомога

ПП – приватне підприємство

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

ТзОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ТПВ – тверді побутові відходи

ЦНАП – Центр надання адміністративних послуг

рф – російська федерація

Розділ 1. Мета та підстави оновлення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2027 року (далі – Стратегія) є основним плановим документом розвитку Рівненщини на довгострокову перспективу.

Внесення змін до Стратегії відбувалося:

на підставі законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;

згідно з вимогами постанов Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів», від 15 березня 2024 року № 305 «Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики»;

розпорядження голови облдержадміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 27 квітня 2023 року № 185 «Про утворення керівного комітету з підготовки проєкту змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів на 2024 – 2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року»;

з урахуванням стратегічних цілей і пріоритетів, визначених Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2027 року;

відповідно до плану заходів з розроблення проєкту змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів на 2024 – 2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року, затвердженого заступником голови Рівненської обласної державної адміністрації 08 травня 2023 року;

за методологічного супроводу експертів Західноукраїнської регіональної невідприємницької громадської організації «Волинський ресурсний центр» в рамках проєкту «Підтримка актуалізації стратегій розвитку шести регіонів України», який став можливим завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та щирій підтримці американського народу через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА».

Внесення змін до Стратегії зумовлене необхідністю врахування викликів, відображених у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, серед яких:

наслідки повномасштабної війни РФ проти України та їх вплив на територіальні громади Рівненської області, підвищення ролі безпеки та стійкості до зовнішніх чинників;

набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС, поглиблення ступеня виконання положень «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї

сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», перехід до початку переговорів про вступ України до ЄС;

рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку щодо необхідності забезпечення зв'язку з процесом відновлення України;

внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики»;

міжнародні кліматичні зобов'язання України.

Під час внесення змін до Стратегії використано матеріали структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, Інституту регіональних досліджень, Схему планування території Рівненської області, затверджену рішенням Рівненської обласної ради від 30 березня 2012 року № 598, результати досліджень науково-дослідних і проєктних установ.

При внесенні змін до Стратегії враховано результати її реалізації за період 2021 – 2023 роки.

До процесу внесення змін до Стратегії були залучені представники органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, установа «Агенція регіонального розвитку Рівненської області», суб'єкти господарювання, наукові та спеціалізовані сервісні установи, а також широке коло організацій громадянського суспільства, вітчизняні експерти.

Етапи внесення змін до Стратегії:

утворено керівний комітет щодо внесення змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року, склад якого затверджено розпорядженням голови облдержадміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 27 квітня 2023 року № 185, зі змінами від 05 червня 2024 року № 282, у складі десяти осіб;

розпорядженням голови облдержадміністрації – начальника обласної військової адміністрації 25 травня 2023 року № 235 визначено відповідальним за внесення змін до Стратегії департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації та утворено обласну робочу групу з підготовки проєкту змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів на 2024 – 2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року, у складі понад 90 осіб (далі – Робоча група);

заступником голови облдержадміністрації – головою керівного комітету з підготовки проєкту змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів на 2024 – 2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року затверджено 08 травня 2023 року план заходів з розроблення проєкту змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів на 2024 – 2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року;

розміщено в медіа та на офіційному вебсайті Рівненської обласної державної адміністрації інформацію про початок роботи над проектом Стратегії та плану заходів з її реалізації;

забезпечено внесення змін до Стратегії з урахуванням отриманих від суб'єктів державної регіональної політики пропозицій;

проведено публічне громадське обговорення змін до Стратегії;

проведено стратегічну екологічну оцінку проекту змін до Стратегії;

оприлюднено звіт про результати розгляду пропозицій, поданих до проекту змін до Стратегії суб'єктами державної регіональної політики, заінтересованими сторонами та вигодонабувачами (бенефіціарами);

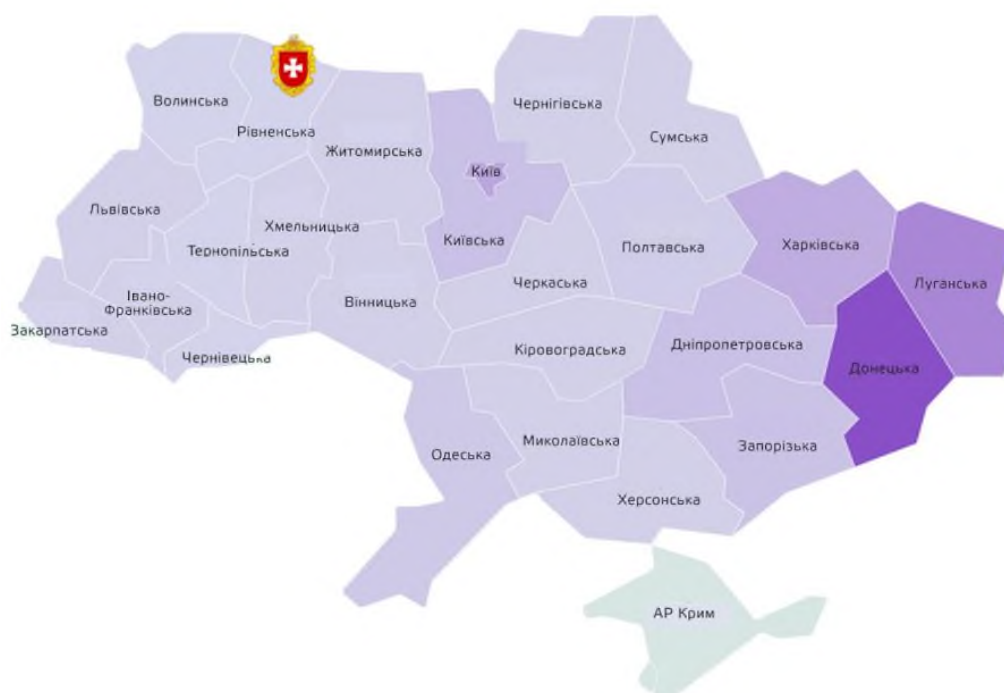
подано оновлений проєкт Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року до Міністерства розвитку громад та територій України для отримання висновку про відповідність проєкту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року встановленим вимогам щодо його підготовки, стратегічних цілях і пріоритетах, визначених Державною стратегією регіонального розвитку України.

Розділ 2. Тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку Рівненської області

І. Загальна характеристика Рівненської області

Рівненська область як адміністративно-територіальна одиниця у складі України утворена 04 грудня 1939 року. Область розташована на північному заході України, охоплює східні частини Волинського Полісся, Волинської височини та малого Полісся і західну окраїну Центрального (Житомирського) Полісся. Межує з Волинською, Житомирською, Хмельницькою, Тернопільською, Львівською областями.

Рисунок 1. Географічне розміщення Рівненської області

За характером рельєфу поділяється на дві частини: північну в межах Поліської низовини і південну, підвищену, що займає північну окраїну Волинсько-Подільської височини.

Область має вигідне територіально-географічне розташування із значним транзитним потенціалом. Територію області перетинають транспортні коридори: Критський транспортний коридор № 3 (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ), Критський транспортний коридор № 5 (Косини – Чоп – Стрий – Львів – Рівне – Сарни), Європа – Азія (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ – Полтава – Харків – Дебальцеве – Ізварине) та Балтійське море – Чорне море (Ягодин – Ковель – Луцьк – Тернопіль – Хмельницький – Вінниця – Умань – порти Чорного моря).

Мережа автомобільних доріг загального користування Рівненської області на 01.01.2024 становить 5162,9 кілометра, із них: дороги державного значення – 2020,6 кілометра та дороги місцевого значення – 3142,3 кілометра.

Площа лісів становить 818,6 тис. гектарів, лісистість – 40,8 відсотка. Природно-заповідний фонд становить 331 об'єкт загальною площею 229,1 тис. гектарів, що становить 11,4 відсотка загальної площі області.

Територія області – 20,1 тис. кв. кілометрів (3,3 відсотка території України), простягається із заходу на схід на 130 кілометрів, з півночі на південь – на 210 кілометрів.

За **адміністративно-територіальним** поділом область включає 4 райони, 11 міст, 16 селищ, 999 сільських населених пунктів. Обласний центр місто Рівне з чисельністю населення 243,9 тис. осіб.

На Рівненщині сформовано 64 територіальні громади.

Населення області на 01 січня 2022 року становило 1141,8 тис. осіб (2,7 відсотка населення України), у тому числі у міських поселеннях – 541,8 тис. осіб (47,5 відсотка населення області), у сільській місцевості – 600 тис. осіб (52,5 відсотка). Щільність населення – 57 осіб на 1 кв. кілометр.

У всіх сферах економічної діяльності у 2021 році зайнято 455,2 тис. осіб, у тому числі в оптовій та роздрібній торгівлі – 128,5 тис. осіб, промисловості – 63,2 тис. осіб, сільському господарстві – 78,0 тис. осіб, в інших галузях – 185,5 тис. осіб.

Провідне місце в економіці області займають **промисловість та сільське господарство**.

У **промисловому комплексі** області працює 1029 підприємств (включаючи малі підприємства).

Провідні галузі промисловості області – виробництво та постачання електроенергії; харчова промисловість; виробництво будматеріалів і скловиробів; виготовлення виробів з деревини; машинобудування; виробництво меблів; хімічна промисловість; текстильна та добувна промисловість.

Питома вага Рівненської області у загальнодержавному обсязі реалізованої промислової продукції становить 3,4 відсотка (за підсумками 2023 року, 10 місце серед регіонів України).

В області функціонують три електростанції: філія «Відокремлений підрозділ «Рівненська АЕС» акціонерного товариства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом», дві мінігідроелектростанції в смт Млинів та с. Хрінники.

Основними напрямками розвитку **сільського господарства** є вирощування зернових та зернобобових культур, технічних культур (цукрових буряків, ріпаку, соняшника), картоплі, овочів та виробництво продукції тваринництва (м'яса, молока, яєць).

У структурі валової продукції сільського господарства (за всіма категоріями господарств) галузь тваринництва становить 22 відсотки, рослинництва – 78 відсотків.

Загальна площа сільськогосподарських угідь становить 922,2 тис. гектарів, у тому числі орних земель – 658,5 тис. гектарів (71,4 відсотка).

Транспортне обслуговування господарського комплексу і населення області здійснюється трьома видами транспорту – залізничним, автомобільним і повітряним.

Вузлові станції Рівне, Здолбунів і Сарни обслуговують численні залізничні магістралі, що перетинають територію області. Експлуатаційна довжина залізничних колій у межах Рівненської області становить 542,1 кілометра, 147,3 кілометра з яких – електрифіковані (36 залізничних станцій).

Рівненський аеропорт має статус міжнародного, може приймати літаки всіх типів, входить до переліку пунктів пропуску на митному кордоні підакцизних товарів.

Поблизу м. Рівне функціонує мультимодальний термінал із власною митною зоною загальною площею 12 гектарів для здійснення складського зберігання товарів та надання послуг з організації міжнародних перевезень вантажів. Налагоджено рух вантажів між ключовими логістичними центрами України в порти Балтії та інших держав Європейського Союзу, а також дальнього зарубіжжя, в тому числі країн Африки, США, Китаю.

У сфері торговельного обслуговування населення мережа підприємств торгівлі та ресторанного господарства області нараховує 9,2 тис. підприємств різних форм власності.

В області здійснюють підприємницьку діяльність 57786 – малих та 309 – середніх суб'єктів підприємництва.

Кількість фізичних осіб – підприємців зросла на 15,4 відсотка і становить майже 44,7 тис. осіб.

В області функціонує 137 великих і середніх промислових підприємств різної форми власності, а також 892 малих промислових підприємства.

Питома вага зайнятих на малих і середніх підприємствах перевищує 95 відсотків зайнятих на підприємствах області. Суб'єкти малого та середнього підприємництва забезпечують понад 82,2 відсотка загального обсягу реалізованої в області продукції.

Кількість суб'єктів підприємницької діяльності у розрахунку на 10 тис. наявного населення області у 2020 році становила 52 одиниці.

Зовнішньоторговельні операції область здійснює з партнерами 120 країн світу. Основними економічними партнерами області є Польща, Німеччина, Угорщина, Італія, Франція, Румунія, Швейцарія.

У товарній структурі експорту найбільша питома вага продукції деревообробної промисловості, продукти рослинного походження, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, вироби зі скла та каменю, цемент, меблі.

У системі освіти області функціонують 12 закладів вищої освіти (5 університетів, 1 академія, 6 інститутів) та 21 заклад фахової переддипломної освіти, 19 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, 541 заклад загальної середньої освіти (у тому числі 8 – приватної форми власності), 519 закладів дошкільної освіти.

У галузі **охорони здоров'я** області функціонує 97 закладів (з них 43 стаціонарні), 36 центрів первинної медичної допомоги (до структури центрів входять 212 амбулаторій загальної практики – сімейної медицини,

479 фельдшерсько – акушерських пунктів та 64 пункти здоров'я), 2 самостійні лікарські амбулаторно-поліклінічні заклади.

Мережа **культурно-освітніх установ** області: 2 обласні театри – комунальний заклад «Рівненський обласний академічний український музично-драматичний театр» Рівненської обласної ради та комунальний заклад «Рівненський академічний обласний театр ляльок» Рівненської обласної ради, 1 філармонія – комунальний заклад «Рівненська обласна філармонія» Рівненської обласної ради, 535 публічних і публічно-шкільних бібліотек, 659 установ клубного типу, 12 музеїв, 3 заповідники (з них 2 – обласні та 1 – національний), 38 мистецьких шкіл, 2 парки культури і відпочинку та зоопарк.

На державному обліку перебуває 2380 пам'яток культурної спадщини, з них 1100 пам'яток археології (16 – національного значення), 863 пам'ятки історії, 343 пам'ятки архітектури та містобудування (65 – національного значення), 61 пам'ятка монументального мистецтва, 13 пам'яток садово-паркового мистецтва.

У системі **соціального захисту населення** області функціонує 10 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 24 центри соціальних послуг, 6 відділів соціального захисту населення, в яких функціонують 11 стаціонарних відділень, розрахованих на 273 ліжко-місця.

На базі КП «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради створено Республіканський центр лікування та реабілітації наслідків нейротравми.

У системі соціального захисту області функціонує комунальний заклад «Рівненський обласний центр комплексної реабілітації» Рівненської обласної ради – реабілітаційна установа.

Рівненщина має значний **рекреаційний потенціал**: 149 річок загальною довжиною 3,9 тис. кілометрів (найбільші – Прип'ять, Стир, Горинь, Іква, Льва, Случ, Ствига), 151 озеро (найбільші – Нобель, Біле, Острівське), 12 водосховищ, 1546 ставів, 331 природно-заповідний об'єкт.

II. Природні ресурси Рівненської області

Рівненщина розташована на північному заході України, охоплює східні частини Волинського Полісся, Волинської височини та Малого Полісся і західну окраїну Центрального (Житомирського) Полісся.

Характерною ознакою географічного розташування області є загальна рівнинність її поверхні при незначному нахилі території з півдня на північ, що позначилося на спрямуванні головних водних артерій, створенні сприятливих умов для формування широких заболочених просторів і відобразилося на характері розселення та веденні господарства.

Земельні ресурси

Територія області становить 2005,1 тис. гектарів, з них: сільськогосподарські угіддя – 922 тис. гектарів (46 відсотків), ліси та лісовкриті площі – 818,6 тис. гектарів (40,8 відсотка), під водою – 43,2 тис. гектарів (2,1 відсотка), відкриті заболочені землі – 95,5 тис. гектарів (4,8 відсотка), забудовані землі – 86,4 тис. гектарів (4,3 відсотка), інші землі – 39,2 тис. гектарів (2 відсотки).

Для сільськогосподарських угідь Рівненської області характерна велика строкатість ґрунтового покриву. Це пояснюється її географічним розташуванням на території трьох природних зон – Лісостепу, Полісся та Малого Полісся.

У північній частині області найпоширенішими є ґрунти дерново-підзолистого типу ґрунтоутворення різного ступеня оглеєності, які мають низьку природну родючість.

Ґрунти південної частини області представлені в основному сірими лісовими опідзоленими та чорноземами малогумусними зі слідами опідзолення.

Територія між Рівненсько-Волинською та Кам'янець-Подільською височинами характеризується ґрунтами на продуктах вивітрювання карбонатних порід.

При цьому, ґрунти в зоні лісостепу мають гірші фізико-хімічні показники у зв'язку із ерозійними процесами та формуванням еродованих ґрунтів.

Інтегральним показником, який визначає стан природної родючості ґрунту, є рівень гумусу. Ґрунти з низьким (менше 2 відсотків) вмістом гумусу поширені в усіх ґрунтово-кліматичних зонах і займають 42,9 відсотка території області.

Середньозважений показник вмісту гумусу у ґрунтах області становить 2,48 відсотка.

Станом на 01.01.2023 проведення хімічної меліорації потребують середньо- та сильнокислі ґрунти загальною площею 7,94 тис. гектарів сільськогосподарських угідь.

Останніми роками площі з кислими ґрунтами істотно збільшуються. Причому це зростання відбувається за рахунок істотного збільшення сильнокислих і дуже сильнокислих ґрунтів.

Причинами зростання цих площ є техногенне забруднення ґрунтів, використання фізіологічно кислих мінеральних добрив, зменшення внесення органічних добрив, а також тривале нехтування заходами хімічної меліорації, що в свою чергу сприяє декальцинації ґрунтів, трансформації слабокислих ґрунтів в середньо- і сильнокислі. Зростання цих площ підтверджує невиконання сільськогосподарськими виробниками в повній мірі заходів із вапнування ґрунтів і підбору сівозмін.

Висновок:

Існує певна строкатість ґрунтового покриву в області, зокрема якість ґрунтів на поліссі значно нижча, ніж у лісостеповій зоні.

Однак в цілому земельні ресурси Рівненщини сприяють розвитку багатопрофільного сільського господарства з певною спеціалізацією як для лісостепових, так і поліських районів.

Лісові ресурси

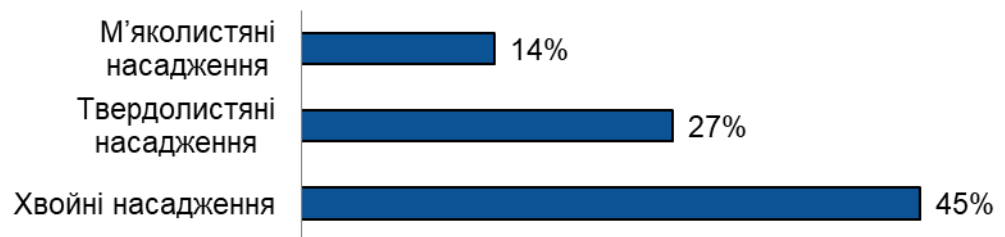
Лісовий фонд області становить 818,6 тис. гектарів або 40,8 відсотка території області. З них площа лісів філій ДП «Ліси України» – 716,7 тис. гектарів (що становить 85 відсотків загального лісового фонду області), решта – інших лісокористувачів (військовий лісгосп, селянські ліси, лісові кооперативи тощо).

Лісові масиви на території області розміщені нерівномірно, в основному зосереджені в її північній частині. Тому лісистість в різних районах області коливається від 5,7 відсотка в Гоцанському районі до 57,2 відсотка – у Рокитнівському районі.

Запас деревини в лісах Рівненщини, які знаходяться в користуванні ДП «Ліси України», становить 112 тис. куб. метрів. Середня щорічна зміна запасу на 1 гектар – 4 куб. метри. В області відбувається поступове збільшення запасу, що підтверджує значний економічний і природоохоронний потенціал наших лісів.

Площа земель, вкритих лісовою рослинністю, становить 671,6 тис. гектарів.

Рисунок 2. Розподіл вкритих лісовою рослинністю земель

Середній запас на 1 гектар лісовкритих площ – 210 куб. метрів. Середній річний приріст деревини – 3,9 куб. метрів/гектар. Середній вік насаджень – 54 роки.

Висновок:

Лісові ресурси області є достатніми для забезпечення розвитку деревообробної, меблевої промисловості, а також туристично-рекреаційної сфери.

Разом з тим, потребує постійної уваги та фінансування робота із відтворення лісів та рекультивації земель, порушених внаслідок незаконного видобутку бурштину, піску та інших корисних копалин, протидії зниженню рівня ґрунтових вод, що, серед іншого, призводить до масового всихання дерев.

Крім того, з метою запобігання поширенню осередків усихання соснових насаджень необхідно здійснювати вчасне вилучення свіжозаселених шкідниками дерев.

Водні ресурси

Водне господарство є складовою господарського комплексу області та має значний вплив на розвиток і розміщення продуктивних сил.

Рівненщина, як і більшість областей західного і північного регіонів України, багата на поверхневі води. Територією області протікає 149 річок довжиною понад 10 кілометрів, знаходиться 12 водосховищ, 1546 ставків.

В області налічується 151 озеро, загальна площа цих природних водойм становить 30,52 кв. кілометрів, а сумарний об'єм води в них сягає майже 45,67 млн куб. метрів. Майже всі озера зосереджені у поліській частині області. Найбільші серед озер Рівненщини – Нобель та Біле. Озеро Біле має максимальну глибину 26,8 метра. Нобель розташоване в заплаві Прип'яті, його максимальна глибина 11,3 метра. Крім того, на заплавах великих річок налічується близько 750 заплачних і старичних водойм, площа яких, як і обриси берегів та водозапаси, можуть змінюватися з року в рік та упродовж року у досить значних межах.

Таблиця 1. Загальна характеристика водних об'єктів Рівненської області

Назва водного об'єкта	Кількість	Примітка
Річки (довжиною понад 10 кілометрів), всього	149	Загальна довжина річок в межах області 3946 кілометрів
у тому числі, великі	1	Річка Прип'ять
середні	6	Річки Стир, Іква, Горинь, Случ, Ствига, Льва
малі	142	–
Озера	151	Загальна площа – 30,52 кв. кілометрів, сумарний об'єм води майже 45,668 млн куб. метрів
у тому числі найбільші озера	3	Нобель (4,99 кв. кілометрів), Біле (4,53 кв. кілометрів), Острівське (1,12 кв. кілометрів)
Водосховища	12	Загальна площа – 2942,4 гектара, сумарний об'єм води – 45,319 млн куб. метрів
у тому числі найбільші водосховища	2	Хрінницьке на річці Стир (Дубенський район) Млинівське на річці Іква (Дубенський район)
Ставки	1546	Загальна площа 8489,48 гектара, акумулюють 93,733 куб. метрів води

Саме заплавні озера становлять найчисельнішу генетичну групу природних водойм Рівненщини. Другу велику групу природних водойм в області становлять карстові озера, які особливо поширені у північно-західній її частині. В області налічується 12 водосховищ, з них 7 руслових, 5 наливних. Найбільші водосховища – Хрінницьке на річці Стир і Млинівське на річці Іква.

Серед річок області одна велика (Прип'ять), шість середніх (Стир, Іква, Горинь, Случ, Ствига, Льва) та 142 малі.

Загальний об'єм поверхневих водних ресурсів у середньоводний рік становить 7,34 куб. кілометрів, які формуються за рахунок притоку транзитних річкових вод із суміжних областей (5,38 куб. кілометрів) і річкового стоку місцевого формування (1,96 куб. кілометрів).

На території області протікають 18 річок міжобласного та міждержавного значення, всі річки належать до басейну правої притоки Дніпра – річки Прип'ять.

Таблиця 2. Основні показники використання і відведення води

Показники	млн куб. метрів					
	2000	2018	2019	2020	2021	2022
забрано води з природних водних об'єктів – всього	144,4	119,7	124,9	116,328	116,624	104,484
у тому числі для використання	124,5	119,7	124,9	116,328	116,624	104,484
спожито свіжої води, з неї на:	124,5	91,09	96,23	89,087	90,187	80,262
виробничі потреби	66,6	71,18	78,71	71,306	69,637	64,717
побутово-питні потреби	40,2	71,18	16,48	16,533	16,253	14,903
зрошення	–	–	0,014	0,002	0,013	–
сільськогосподарські потреби	5,7	0,733	0,716	0,841	0,147	0,039
ставково-рибне господарство	3,388	8,324	5,218	4,622	3,397	3,63
втрати води при транспортуванні	6,411	6,603	6,378	6,393	6,537	6,079
загальне водовідведення, з нього	98,49	53,12	52,21	59,469	57,412	50,806
у поверхневі водні об'єкти, у тому числі:	95,6	52,76	51,86	56,793	56,98	50,492
забруднення зворотних вод	17,97	4,449	4,631	14,983	8,25	3,914
з них без очищення	0,66	–	–	0,022	0,845	–
нормативно очищених	47,88	23,34	21,90	20,273	29,983	28,673
нормативно очищених без очистки	29,75	18,01	17,56	21,538	18,747	17,905
обсяг оборотної та послідовно використаної води	3160	4323,0	4242,0	3992,217	4327,608	4219,676
потужність очисних споруд	133,0	116,9	115,5	114,953	112,912	113,847

У 2022 році водокористувачами області забрано з природних водних об'єктів 104,48 млн куб. метрів прісної води, в тому числі 69,107 млн куб. метрів з поверхневих джерел і 35,377 млн куб. метрів з підземних водоносних горизонтів.

Таблиця 3. Використання та відведення води в розрізі адміністративно-територіальних одиниць Рівненської області

Адміністративно-територіальна одиниця	Використано води	з неї на:		Відведено зворотних вод у поверхневі водні об'єкти		
		побуто-во-питні потреби	виробничі потреби	всього	у тому числі забруднених	з них без очищення
Вараський	52,865	2,014	50,85	16,203	0,186	—
Дубенський	2,751	1,372	1,341	3,496	1,343	—
Рівненський	23,227	10,874	11,751	24,918	1,990	—
Сарненський	1,419	0,643	0,776	5,876	0,395	—

Забір води за галузями економіки в області у 2022 році становив:

промисловість – 64,717 млн куб. метрів;

сільське господарство – 0,039 млн куб. метрів;

риборозведення – 3,63 млн куб. метрів;

житлово-комунальне господарство – 14,903 млн куб. метрів;

інші галузі – 0,602 млн куб. метрів.

Висновок:

Водний потенціал Рівненської області дозволяє забезпечувати водними ресурсами всі галузі економіки, у яких у процесі виробництва використовуються підземні та поверхневі води, та стимулює розвиток рибогосподарських підприємств, туристично-рекреаційної сфери.

Важливим напрямом збереження водних ресурсів є їх раціональне та дбайливе використання у технологічних процесах виробництва підприємствами – водокористувачами.

З метою відновлення, охорони та відтворення водних ресурсів органам місцевої влади спільно із зацікавленими сторонами необхідно проводити упорядкування і відновлення водних джерел, утримувати в належному стані водоохоронні зони водних об'єктів, упорядковувати русла рік, струмків і інших водотоків.

Потребує першочергової уваги питання відновлення та реконструкції меліоративної системи, активна протидія зниженню рівня ґрунтових вод, передусім на землях лісового фонду, із залученням відповідних розробок науковців.

Мінерально-сировинні ресурси

В області станом на 01.01.2023 обліковуються 384 родовища з 18 видів різноманітних корисних копалин, з яких 121 експлуатується.

Мінерально-сировинна база області на 29,1 відсотка складається з твердих корисних копалин паливно-енергетичного напрямку – торфу; на 41,5 відсотка – із сировини для виробництва будівельних матеріалів; 14,7 відсотка – це питні, технічні та мінеральні підземні води, 4,1 відсотка – гірничорудні та 10,2 відсотка – гірничо-хімічні корисні копалини.

Таблиця 4. Стан мінерально-сировинної бази Рівненської області на 01.01.2023

№	Види корисних копалин	Загальна кількість родовищ		Одиниця виміру	Видобуто в 2022 році	Балансові запаси на 01.01.2023
		всього	розробляються			
ГОРЮЧІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ Тверді корисні копалини						
1.	Торф	112	11	тис. тонн	330,9	<u>121119*</u> 6545
НЕМЕТАЛІЧНІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ Гірничохімічні корисні копалини						
2.	Сапропель	37	0	тис. тонн	—	7655
3.	Агрохімічна сировина (фосфорити) фосфорит (P ₂ O ₅)	1	1	тис. тонн	—	3533,45
				тис. тонн	—	243,55
4.	Сировина для вапнування ґрунтів	2	1	—	—	1948
Гірничорудні корисні копалини						
5.	Бурштин	13	6	кілограмів	15102,86	<u>44410,02**</u> 385392,38
6.	Пегматит	3	0	тис. тонн	—	342,35
7.	Каолін	2	1	тис. тонн	15,13	5098.7
Будівельні корисні копалини						
8.	Цементна сировина	3	1	тис. тонн	840,4	353682,62
9.	Пісок скляний	3	1	тис. тонн	17,16	3144,02
10.	Сировина для мінвати (базальт)	4	2	тис. тонн	59,96	423318,24
11.	Камінь облицювальний (граніт, габро, діабаз, базальт)	8	6	тис. куб. метрів	13,98	11469,81
12.	Камінь будівельний (граніт, габро, діорит, базальт)	48	28	тис. куб. метрів	2304,03	836203,4
13.	Пісок будівельний	32	13	тис. куб. метрів	521,36	74459,61
	Цегельна сировина	53	10	тис. куб.	50,89	46514,17

14.				метрів		
15.	Карбонатна сировина для вапна	2	2	тис. тонн	–	1092
16.	Крейда будівельна	4	1	тис. тонн	38,02	28850,01
ПІДЗЕМНІ ВОДИ						
17.	Води питні і технічні	48	30	тис. куб. метрів/добу	37,90	454
18.	Мінеральні підземні води	9	7	куб. метрів/добу	80,23	1790
	Разом:	384	121		–	

Примітка:

* в чисельнику промислові запаси, в знаменнику – категорії С2

** в чисельнику запаси категорії С1, в знаменнику – категорії С2

Основні родовища торфу Рівненщини пов'язані з низинними болотами і зосереджені у північній частині області, де за запасами виділяються родовища Морочне, Дубняки, Кремінне. Потужність торфу в окремих родовищах Рівненського Полісся сягає 7 – 8 метрів. Дещо менші за масштабами і запасами торфу родовища Малого Полісся (Верба, Майдан у Дубенському районі). Торф використовується як паливо для комунальних потреб та, частково, як добриво для сільського господарства.

У 2022 році видобуток торфу здійснювали 4 підприємства з 11, які володіють спецдозволами з видобування торфу на родовищах, зокрема: ТОВ «Торф Ленд Україна» на родовищах Морочне – 1 та Морочне – 2, ТОВ «Рівнеенергоальянс» – родовищі Вілія, ДП «Рівнеторф» – родовищі Старники та ВКФ «Несподіваний шанс» – Кутянка – Вілія; два перших з них в обмеженій кількості, у зв'язку з розташуванням родовищ в безпосередній близькості до кордону з Білоруссю.

На Рівненщині обліковуються 37 родовищ сапропелю із запасами 7,65 млн тонн, які зосереджені в північних районах області. Основна сфера використання сапропелю: добрива, мінерально-вітамінні добавки для харчування птиці, великої рогатої худоби, лікувальні грязі. Жодне з родовищ не розробляється.

У Рівненському районі, в межах Здолбунівського вузла геологорозвідувальними роботами виявлено і оцінено шість ділянок з неглибоким (до 20 метрів) заляганням покладів зернистих фосфоритів із сумарними запасами 81,1 млн тонн руди або 4,9 млн тонн P_2O_5 . Детально розвідане Милятинське родовище зернистих фосфоритів експлуатується ПрАТ «Західноукраїнська гірнична компанія», фосфорити якого є унікальним комплексним добривом і меліорантом одночасно, що відновлюють родючість ґрунтів і покращують якість врожаїв. Однак, тривалий час родовище не розробляється.

Рівненщина володіє унікальною сировинною базою таких корисних копалин, як базальт і бурштин, видобуток яких здійснюється в області і

становить: базальтів – 100 відсотків, бурштину – до 80 відсотків від загального видобутку в Україні.

Єдиним постачальником базальтової сировини (щебінь, крихта) для виробництва мінеральної вати та волокон і виготовлення на їх основі широкого асортименту ефективних теплоізоляційних виробів на підприємствах України, є ПрАТ «Івано-Долинський спецкар'єр», яке розробляє однойменне родовище базальтів. Проте, розвиток такого виробництва в області відсутній.

Станом на 01.01.2023 обліковуються вісім родовищ бурштину, з яких 5 експлуатуються – Золоте, Клесівське (ділянки: Пугач та Федорівська) та Томашгородське у Сарненському, Володимирець Східний та Каноничі – Вараському районах.

Видобуток бурштину у 2022 році на родовищах здійснювали два підприємства: ТОВ «Технобуд» на Федорівській ділянці Клесівського родовища та ТОВ «Центр «Сонячне ремесло» на родовищі Володимирець Східний, який відповідно становить 4116 та 8845 кілограмів.

З 2020 року запрацював ефективний механізм продажу спеціальних дозволів на користування надрами на відкритих електронних торгах, що дало можливість значною мірою врегулювати ситуацію з незаконним видобутком бурштину і придбанням спецдозволів на проведення геологорозвідувальних робіт на перспективних ділянках та видобування бурштину на родовищах.

За три роки через електронні аукціони було реалізовано 65 спеціальних дозволів на користування бурштиноносними ділянками, з них, 6 – у 2020 році, 46 – у 2021 році та 13 – у 2022 році. На 5 ділянках в 2022 році проводилися геологорозвідувальні роботи та дослідно – промисловий видобуток бурштину, який в загальному становив 2142 кілограми.

З 2020 року спостерігаються позитивні результати у легальному видобутку бурштину, зокрема, видобуток бурштину в області зріс в рази: у 2019 році він становив 948,7 кілограма, 2020 – 3448,4 кілограма, 2021 – 8102,9 кілограма, 2022 – 15103 кілограми, тобто майже в 16 разів порівняно з 2019 роком.

Пошуковими роботами визначений Рівненсько – Волинський міднорудний район загальною площею 98 кв. кілометрів, який охоплює частину Рівненської області (Вараський та Рівненський райони), де знаходиться Рафалівський міднорудний вузол. За прогнозною оцінкою в його надрах зосереджено до 25 млн тонн самородної міді, а в окремих вузлах – до 4 – 5 млн тонн. Через відсутність фінансування, геологорозвідувальні роботи в межах Рафалівського вузла припинені.

Будівельна індустрія області спирається, в основному, на власну сировинну базу, головними напрямками якої є розробка родовищ крейди, цементної та цегельної сировини, каменю будівельного і облицювального, піску будівельного.

На території області налічується понад 150 родовищ різноманітних корисних копалин, які застосовуються у будівництві, з них більше 60 розробляється.

У 2022 році видобуток будівельної сировини у порівнянні з 2021 роком скоротився в середньому на 30 відсотків.

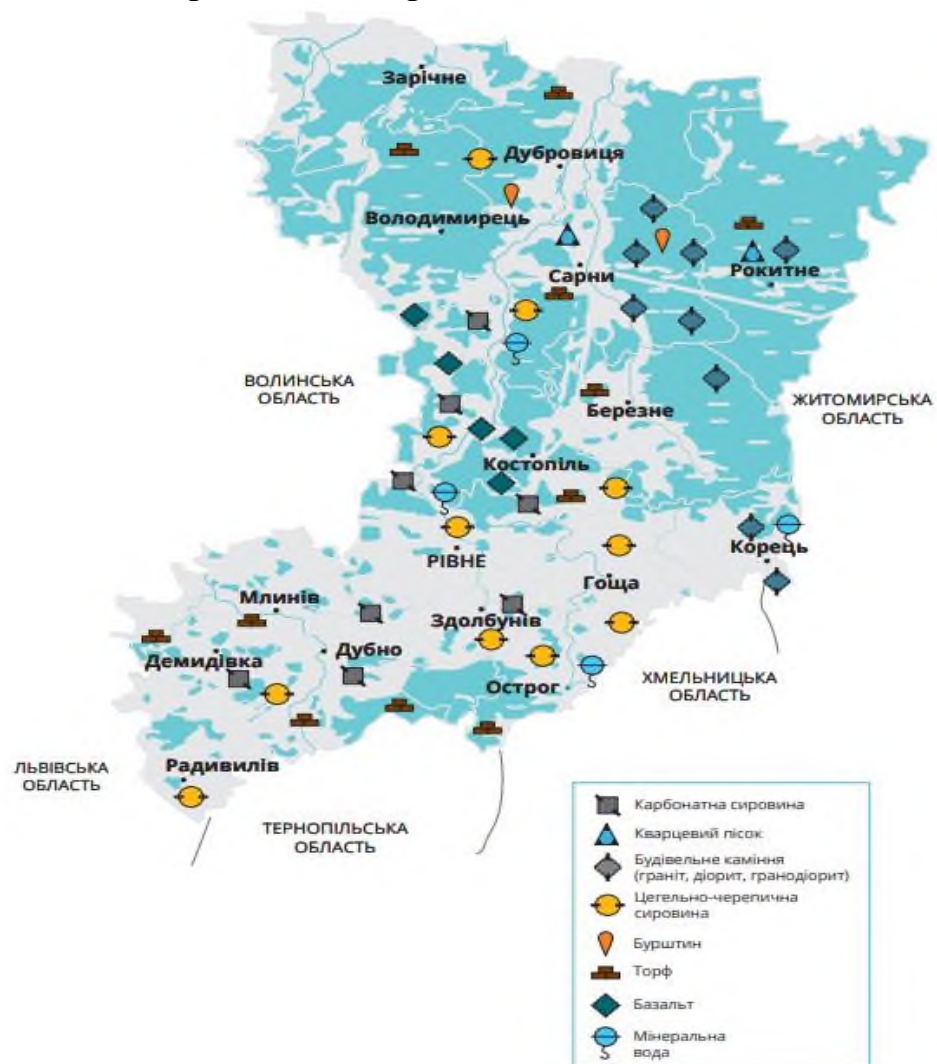
У Рівненській області працює один із найпотужніших в Україні цементних заводів – філія «Волинь-Цемент» ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна», який виробляє близько 10 відсотків загальноукраїнського обсягу цементу.

Основні водоносні горизонти підземних питних і технічних вод родовищ приурочені до верхньокрейдяних відкладів, силурійських вапняків та пісковиків, верхньопротерозойських пісковиків та тріщинної зони кристалічних порід докембрію.

З мінеральних вод найбільше поширення в області мають хлоридно-гідрокарбонатно-натрієві питні води миргородського типу, запаси яких розвідані в селах Малий Мидськ, Жобрин, і Олександрія – Рівненського, селищі Степань – Сарненського районів та містах Березне і Острог.

На шести родовищах: Жобринське (ділянки Жобринська та Водограйна), Маломидське, Острозьке, Острозьке – 1 та Степанське здійснюється видобуток та промисловий розлив мінеральних лікувально-столових вод в скляний посуд і поліетиленову тару для внутрішнього застосування.

Рисунок 3. Основні родовища корисних копалин Рівненської області

Висновок:

Вагомий ресурсний потенціал корисних копалин забезпечує належну сировинну базу для розвитку виробництва будівельних матеріалів та скловиробів, альтернативної енергетики.

Разом з тим, ефективне використання корисних копалин і забезпечення при цьому охорони довкілля потребує значних організаційних та фінансових ресурсів.

III. Демографічна ситуація та трудові ресурси

Військова агресія РФ несе найбільші виклики формуванню людського капіталу в Україні в цілому та в розрізі регіонів як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, оскільки руйнує саму демографічну його основу.

Станом на 01.01.2022 чисельність наявного населення у Рівненській області становила 1141,8 тис. осіб, з них міського – 541,8 тис. осіб, сільського – 600 тис. осіб, що менше ніж на 01.01.2021 відповідно на 0,6 відсотка, 0,7 відсотка, та 0,4 відсотка.

Упродовж 2021 року чисельність населення зменшилася на 6672 особи.

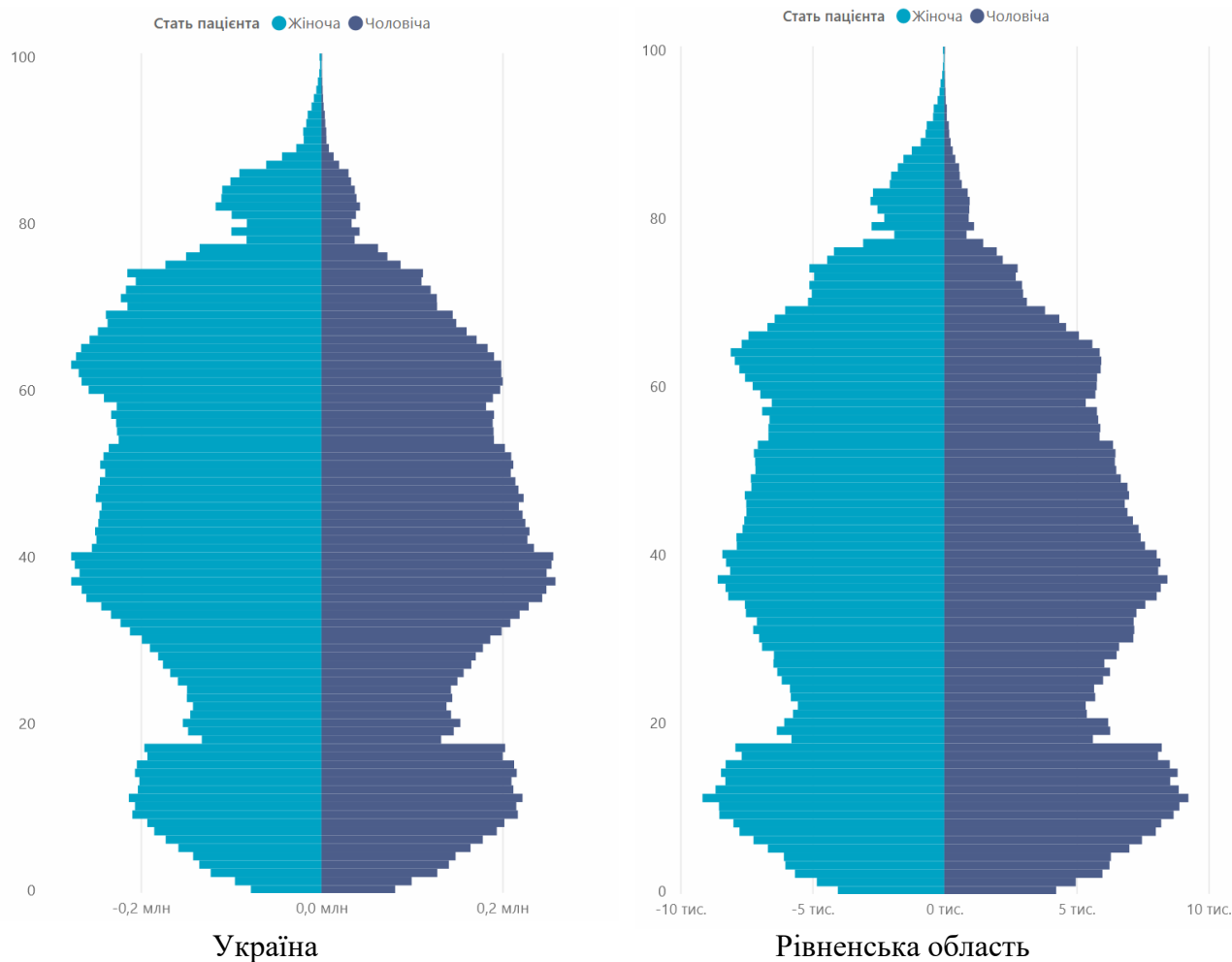
Природне скорочення населення становило 5,3 тис. осіб проти 3,4 тис. осіб у 2020 році.

У 2021 році народилося 11,7 тис. осіб, що на 0,5 тис осіб менше, ніж у 2020 році. Померло – 17 тис. осіб, що на 1,5 тис. більше ніж станом на 01.01.2021.

Залишається суттєвим перевищення кількості померлих над кількістю живонароджених: на 100 померлих – 69 живонароджених.

Станом на 01.01.2022 міграційне скорочення населення становило 1,3 тис. осіб проти 1,1 тис. осіб станом на 01.01.2021.

Рисунок 4. Статеві-віковий розподіл декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в Україні та Рівненській області

Дані Національної служби охорони здоров'я України щодо статеві-вікового розподілу декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в умовах війни є чи не єдиним доступним джерелом інформації, яке з певною похибкою може характеризувати структуру наявного населення. На фоні областей – сусідів, а також у порівнянні з середнім значенням по Україні демографічна структура Рівненської області вигідно відрізняється значною (однією з найбільших) часткою населення молодше працездатного віку.

Рівненська область характеризується суттєвими відмінностями у віковій структурі населення від вікової структури населення України.

Зокрема, частка осіб 60 років і старших в області нижча від середньоукраїнського показника. Водночас, частка дітей віком до 18 років значно вища, ніж в середньому по Україні (тоді як в Україні менша кількість дітей та молоді порівняно із людьми старшого віку).

Рівненщина є однією з найбільш перспективних серед західних областей України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.

До лютого 2022 року спостерігався природний приріст населення у містах Рівне, Вараш та колишньому Рокитнівському районі.

На демографічну ситуацію в області суттєво впливають внутрішньо переміщені особи; трудові мігранти та біженці (зокрема виїзд жителів області за межі території України); скорочення народжуваності. На Рівненщині офіційно перебувало 87 тис. внутрішньо переміщених осіб. За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, органами соціального захисту населення, уповноваженими особами виконавчих органів сільських, селищних, міських рад та центрами надання адміністративних послуг в області станом на 11.04.2023 взято на облік 54017 внутрішньо переміщених осіб. З них: дітей до 18 років – 15303, осіб з інвалідністю – 2296, пенсіонерів – 7864. Зокрема, у Вараському районі – 5221 особа (місто Вараш – 2274 осіб), Дубенському – 7792 особи (місто Дубно – 2561 особа), Рівненському – 35834 особи (місто Рівне – 19561 особа, місто Острог – 2246 осіб), Сарненському – 5170 осіб.

Повернення жителів області з інших країн (трудова мігранти, біженці) залежить від багатьох факторів, включно з тривалістю війни та соціально – економічною ситуацією в країні. Є висока ймовірність того, що нова вікова структура матиме менше молоді та більше людей старшого віку, що створюватиме додатковий тиск на економіку під час відновлення.

Позитивна демографічна перспектива, потрібна для економічного відновлення та відбудови країни, повинна базуватися на заходах, що сприятимуть щонайменше відновленню рівня народжуваності. Серед таких заходів можуть бути значні інвестиції в охорону здоров'я та освіту.

Ймовірність стрімкого підвищення рівня народжуваності у перші роки після війни залишається низькою.

Висновок:

В області виникла нагальна потреба у розробленні та реалізації активної політики, спрямованої на повернення до регіону жителів, які виїхали за кордон (трудові мігранти, біженці від війни), вдосконалення системи підтримки матерів та дітей, модернізації закладів охорони здоров'я та освіти.

Економічно активне населення

У 2021 році кількість робочої сили у віці 15 років і старше становила 512,2 тис. осіб, що на 6,4 тис. осіб або 1,2 відсотка менше ніж у 2020 році.

Упродовж 2021 року економічною діяльністю у віці 15 років і старше в регіоні було зайнято 90,5 відсотка або 463,6 тис. осіб проти 470,6 тис. осіб у 2020 році.

У 2021 році рівень зайнятості населення віком 15 років і старше становив 50,7 відсотка, віком 15 – 70 років – 55 відсотків. Серед населення працездатного віку зазначений показник становив 59,7 відсотка.

Рисунок 5. Структура зайнятості населення за видами економічної діяльності у 2021 році

Таблиця 5. Робоча сила Рівненської області

	тис. осіб		
	2019	2020	2021
Робоча сила у віці 15 років і старше	534,3	518,6	512,2
працездатного віку (15 – 59 років)	497,2	477,5	463,9
старше працездатного віку	37,1	41,1	48,3
Зайняте населення у віці 15 років і старше	490,3	470,6	463,6
Безробітне населення у віці 15 років і старше	44,0	48,0	48,6

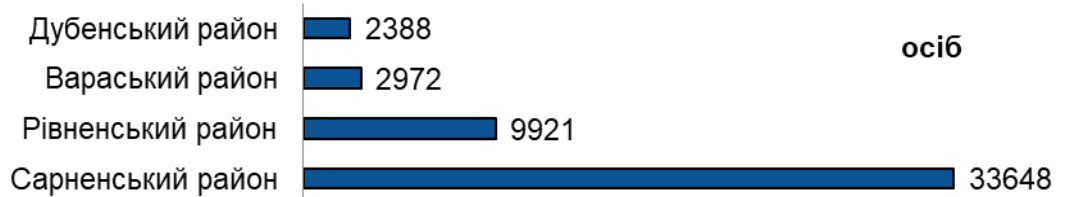
Військові дії призвели до втрати значної кількості кваліфікованої робочої сили не лише через міграцію населення працездатного віку до сусідніх країн, але й через загибель або втрату працездатності.

За даними Рівненського обласного центру зайнятості, кількість зареєстрованих безробітних в області на 01.12.2023 становила 18,9 тис. осіб.

Кількість безробітного населення (за методологією МОП) віком 15 років і старше та у віці 15 – 70 років становила по 48,6 тис. осіб. Рівень безробіття серед робочої сили віком 15 років і старше 9,5 відсотка, а серед осіб у віці 15 – 70 років – 9,6 відсотка.

Кількість претендентів на одне вакантне місце у Рівненському районі – 2, Вараському районі – 6, Сарненському районі – 3, Дубенському районі – 5.

Рисунок 6. Кількість зареєстрованих безробітних у районах області станом на 01.12.2023

Висновок:

Враховуючи погіршення демографічної ситуації та проблеми на ринку праці, необхідно реалізувати комплекс взаємопов'язаних заходів із стимулювання економічної активності в регіоні, безпеки життєдіяльності, належного рівня оплати праці, вдосконалення системи підготовки кадрів відповідно до потреб ринку праці.

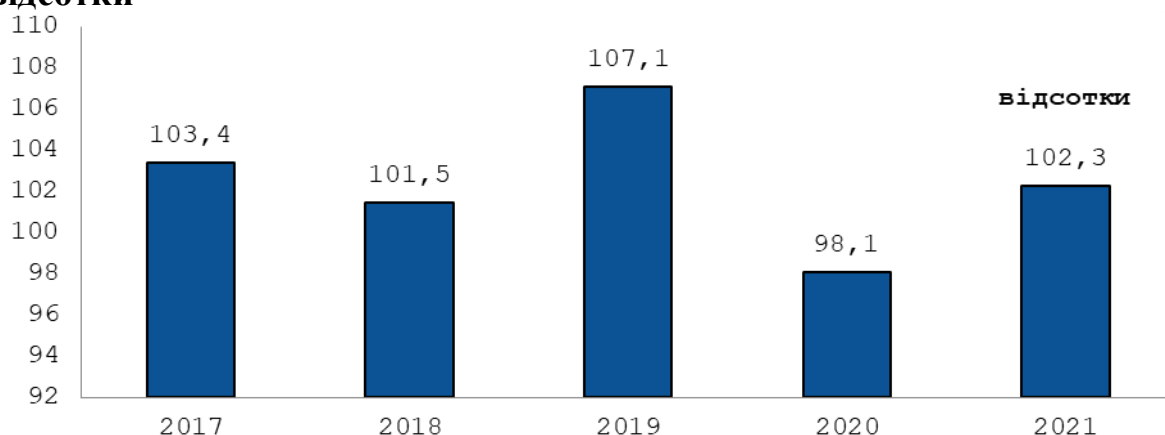
IV. Господарський комплекс Рівненської області

Загальні показники розвитку економіки

За 2021 рік індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту області зріс на 19,08 відсотка у порівнянні з 2020 роком та становив 88859,0 млн гривень.

Індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту у 2021 році становив 102,3 відсотка (по Україні – 103,4 відсотка), валової доданої вартості – 104,0 відсотка.

Рисунок 7. Індеси фізичного обсягу валового регіонального продукту, відсотки

Частка валового регіонального продукту Рівненської області у загальному українському показнику становить 1,6 відсотка.

Структура валової доданої вартості в області в розрізі видів економічної діяльності упродовж останніх років є майже незмінною.

Рисунок 8. Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності

У формуванні валової доданої вартості найбільш вагомою є частка галузей промисловості, сільського господарства, торгівлі, освіти, транспорту.

Висновок:

Область відноситься до числа промислово – аграрних регіонів із розвинутою сферою обслуговування. Внесок господарського комплексу області в економіку України в цілому відповідає потенціалу регіону.

Промисловість

В області функціонують 137 великих та середніх промислових підприємств різної форми власності, а також 892 малих промислових підприємства.

Провідні галузі промисловості – виробництво та постачання електроенергії та газу, харчова промисловість, виробництво будматеріалів і скловиробів, хімічна промисловість, виготовлення виробів з деревини, меблева, машинобудування, текстильна та видобувна промисловість.

Три склозаводи області, докорінно модернізовані за роки незалежності України, входять до числа найбільших та найсучасніших в Україні.

Серед регіонів України Рівненська область забезпечує виробництвом електроенергії 21,2 відсотка загальнодержавного обсягу виробництва електроенергії атомними електростанціями, високоякісною фанерою – 62 відсотки, портландцементом – 11 відсотків (за розрахунковими даними 2021 року).

Рисунок 9. Структура обсягів реалізованої промислової продукції у 2021 році, відсотків

Найвищі темпи зростання обсягу реалізації у 2021 році у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 37,8 відсотка, у деревообробній промисловості – на 31,5 відсотка, у добувній промисловості і розробленні кар'єрів – на 23 відсотки, у виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – на 17,5 відсотка.

Обсяг реалізованої промислової продукції становив 112,5 млрд гривень. Питома вага області у загальнодержавному обсязі реалізованої промислової продукції становить 3,4 відсотка – це 10 місце серед регіонів України.

Висновок:

Промисловий комплекс області знаходиться серед регіонів – лідерів в окремих галузях (енергетика, деревообробна та меблева промисловість, виробництво будматеріалів та скловиробів).

Разом з тим, є нагальна потреба у модернізації як зазначених, так і інших сфер промислового виробництва (харчова, текстильна, машинобудування), а також залучення підприємств області до оборонних замовлень.

Сільське господарство

Завдяки налагодженню партнерських взаємовідносин бізнесу і влади, реалізації програм і заходів підтримки підприємництва вдалось забезпечити адаптацію економіки області до діяльності в нових умовах.

Забезпечено виробництво продуктів харчування у достатніх для області обсягах. Зокрема: виробництво молочних і м'ясних продуктів, хлібобулочних виробів, борошна, макаронів, продукції птахівництва, кондитерських виробів.

До складу агропромислового комплексу області входять 765 суб'єктів господарювання, в тому числі 411 фермерських формувань.

Сільське, лісове та рибне господарство області становить 18 відсотків валової доданої вартості області, забезпечує сировиною харчову галузь промисловості.

У сільському, лісовому та рибному господарстві області зайнято 78 тис. осіб, що становить 17,1 відсотка зайнятих у господарському комплексі області. Питома вага області у загальному обсязі валової продукції сільського господарства України становить 3,2 відсотка.

Пріоритетними напрямками розвитку аграрного сектору економіки області є виробництво зернових, технічних культур, овочів, картоплі, молока, м'яса та яєць курячих.

Спеціалізація районів області за напрямками сільськогосподарського виробництва:

Вараський – виробництво зерна, картоплі, овочів та кормових культур;

Дубенський – виробництво зерна, картоплі, овочів, технічних культур, з розвинутим м'ясо – молочним тваринництвом та птахівництвом;

Рівненський – виробництво зерна, технічних та кормових культур, картоплі, овочів, з розвинутим м'ясо-молочним тваринництвом, птахівництвом, свиначством та вівчарством;

Сарненський – виробництво зерна, технічних та кормових культур, овочів, картоплі з розвинутим молочним тваринництвом та птахівництвом.

За 2023 рік забезпеченість внутрішніх потреб Рівненської області в основних видах сільськогосподарської продукції становила: зерном – 130 відсотків, яйцями – 190 відсотків, овочами – 115 відсотків, м'ясом – 130 відсотків.

У 2023 році всіма категоріями господарств вироблено валової продукції сільського господарства на суму 16,7 млрд гривень, в тому числі сільськогосподарськими підприємствами – 7,7 млрд гривень.

Валове виробництво зернових культур в усіх категоріях господарств становить 1,25 млн тонн, урожайність – 50,3 ц/га (у 2022 році – 50,1 ц/га).

Під урожай поточного року всіма категоріями господарств проведено посів сільськогосподарських культур на площі 611,3 тис. гектара.

Враховуючи цінову ситуацію на аграрному ринку та вартість логістики, відбулися зміни в структурі посівних площ. Зокрема, збільшено площі вирощування сої на 18,9 тис. гектара, гречки – на 2,9 тис. гектара, цукрових буряків – на 1,2 тис. гектара, гороху та проса – відповідно на 0,5 тис. гектара за рахунок зменшення площ посіву кукурудзи на зерно. Посіви картоплі, овочевих та кормових культур залишилися на рівні попередніх років.

У сільськогосподарському комплексі області стабілізовано ситуацію в галузі тваринництва.

У всіх категоріях господарств зросло виробництво м'яса на 7,9 відсотка та молока – на 5,7 відсотка порівняно з виробництвом у 2022 році.

Збільшилось поголів'я птиці на 1,4 відсотка.

У сільськогосподарських підприємствах зросло виробництво м'яса на 23 відсотки та молока – на 11 відсотків. Збільшилось поголів'я птиці на 1,1 відсотка.

У 2023 році аграріями області у розвиток галузі залучено кредитні ресурси з державного бюджету та кошти міжнародної технічної допомоги, зокрема:

1,4 млрд гривень – 219 сільгосптоваровиробниками (за державною програмою «Доступні кредити 5 – 7 – 9»);

8,7 млн гривень грантових коштів – двома суб'єктами господарювання для створення саду площею 37 гектарів.

Два підприємства отримали гранти у сумі 10,5 млн гривень для будівництва цеху з переробки насіння сої та придбання технологічної лінії для приготування кормів.

Відповідно до Програми USAID АГРО та спільно із сільськогосподарським кооперативом «Зерновий»:

308 дрібних агровиробників області через Державний аграрний реєстр отримали по 1 тонні мінеральних добрив, які внесено на площу понад 3 тис. га;

у рамках Ініціативи AGRI – Україна агровиробникам області розпочато видачу близько 400 тонн мінеральних добрив (карбаміду) під посів ярих зернових та олійних культур у 2024 році.

З метою підтримки галузі тваринництва в області реалізується Комплексна програма розвитку агропромислового комплексу Рівненської області, якою передбачено часткове відшкодування вартості закуплених племінних тварин, а саме телиць, нетелей, корів молочного, молочно – м'ясного напрямку продуктивності.

У 2023 році здійснено виплату коштів для 5 суб'єктів господарювання, які займаються розведенням ВРХ, за придбання 576 голів нетелів у сумі 8 млн гривень.

З метою підтримки розвитку органічного виробництва для 7 суб'єктів господарювання з обласного бюджету компенсовано понесені фактичні витрати (не більше 40 тис. гривень на один суб'єкт господарювання) на проведення сертифікації органічного виробництва у сумі 267,7 тис. гривень.

В області створено п'ять сімейних фермерських господарств без статусу юридичної особи, 28 фермерських господарств у статусі юридичної особи та 30 суб'єктів господарювання.

Крім того, аграрії області за рахунок власних, кредитних коштів та грантів міжнародної технічної допомоги здійснюють будівництво та реконструкцію тваринницьких ферм, створюють додаткові потужності зі зберігання продукції, закуповують високопродуктивних тварин.

У 2021 році розпочато будівництво нового заводу із виробництва макаронних виробів швидкого приготування. У 2023 році введено в дію першу лінію потужністю 20 тонн за добу (обсяг інвестицій – 100 млн гривень, передбачено створення 80 нових робочих місць). Планується будівництво другої лінії.

В області з 2022 року реалізовується проєкт зі створення насаджень ліщини великої (фундука). Вартість проєкту – понад 1 млн гривень.

У рамках реалізації проєкту на 7 років укладено договір оренди 5,4 гектара земель з Дядьковицькою територіальною громадою для насадження горіхоплідних культур на площі 3,86 гектара.

Проєктом прогнозується термін окупності капіталовкладень 6 - 8 років з рентабельністю 122,2 відсотка, при валовому зборі 90,37 центнера; працевлаштування одного працівника постійно, 19 – сезонно.

Крім того, продовжується будівництво потужних комплексів:

молочного – на 1000 голів корів; свинокомплексу – на 11 тисяч голів свиней; харчопереробного – з п'ятьма виробництвами (фасування круп, виробництво макаронних виробів, чаїв та спецій, безглютенових солодощів).

Висновок:

Ресурсний потенціал сільського господарства достатній для забезпечення потреб населення та харчової промисловості за більшістю основних видів продукції. Разом з тим, подальший розвиток галузі потребує значних обсягів інвестицій та впровадження передових форм організації виробництва.

Інвестиційна та будівельна діяльність

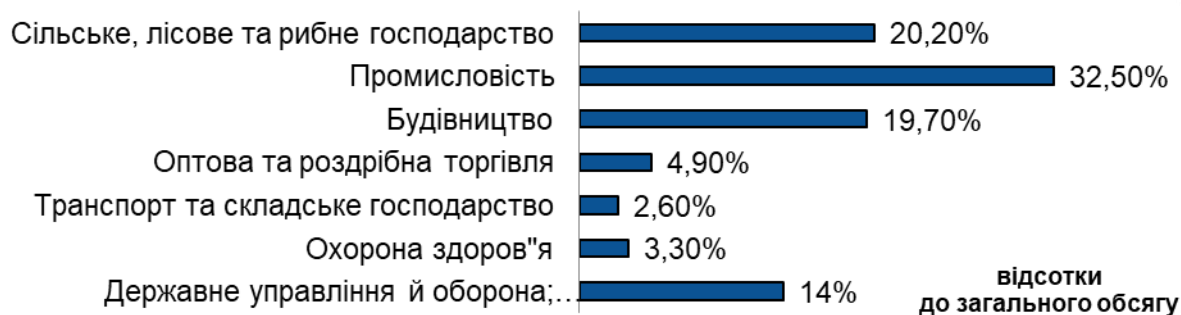
В області реалізуються заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності, модернізацію господарського комплексу, забезпечення комплексного використання та збереження природних сировинних ресурсів, підвищення ефективності використання транзитного і туристично – рекреаційного потенціалу, вирішення проблем зайнятості населення.

Обсяг капітальних інвестицій, вкладених в економіку області за 2022 рік становив понад 12 млрд гривень і збільшився майже у 2 рази проти рівня

2021 року. Питома вага області у загальнодержавному обсязі капітальних інвестицій становила 2,9 відсотка.

Найвагомішу частку капітальних інвестицій (99,7 відсотка загального обсягу) освоєно в матеріальні активи, з них у будівлі та споруди – 36,8 відсотка, транспортні засоби, інвентар – 35,1 відсотка.

Рисунок 10. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності у 2021 році

Упродовж 2023 року в області за рахунок субвенцій з державного бюджету реалізовувалися проєкти у сфері будівництва та реконструкції, зокрема:

Будівництво / капітальний ремонт захисної споруди цивільного захисту (протирадіаційне укриття) у 8 закладах освіти;

нове будівництво лікувально – реабілітаційного корпусу для ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради;

капітальний ремонт кардіологічного корпусу комунального підприємства «Рівненська обласна клінічна лікарня імені Юрія Семенюка» Рівненської обласної ради.

Для здійснення природоохоронних заходів на об'єктах комунальної власності із обласного та інших місцевих бюджетів передбачено кошти для реконструкції п'яти об'єктів водопостачання та водовідведення.

В області реалізуються заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності, модернізацію господарського комплексу, забезпечення комплексного використання та збереження природних сировинних ресурсів, підвищення ефективності використання транзитного і туристично – рекреаційного потенціалу, вирішення проблем зайнятості населення.

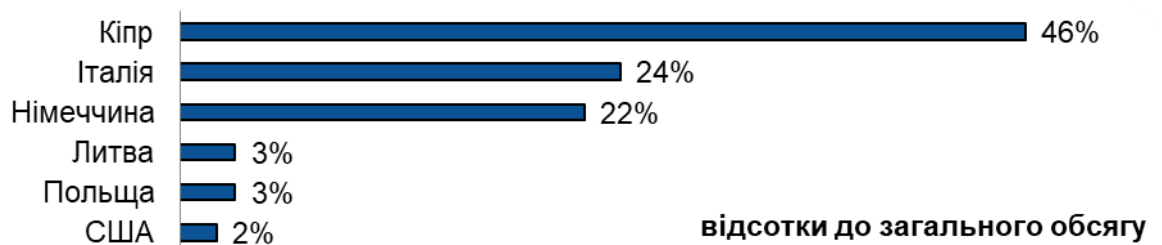
Упродовж 2019 – 2021 років загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку Рівненської області мав тенденцію до стабільного зростання, навіть зважаючи на кризу, спричинену пандемією COVID-19, та відповідні карантинні заходи. В період повномасштабного вторгнення рф на територію України, в Рівненську область продовжує інвестувати іноземний бізнес.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку Рівненської області станом на 31.12.2022 становив 421,8 млн дол. США (що на 20,4 відсотка або на 107,9 млн дол. США менше порівняно з 01.01.2022).

Головним фактором, який стримує розвиток інвестиційної активності (на галузевому й територіальному рівнях) та відповідно спричиняє зниження обсягів залучення прямих іноземних інвестицій в пріоритетні галузі економіки та соціально – економічний розвиток територіальних громад Рівненської області є військова агресія РФ проти України.

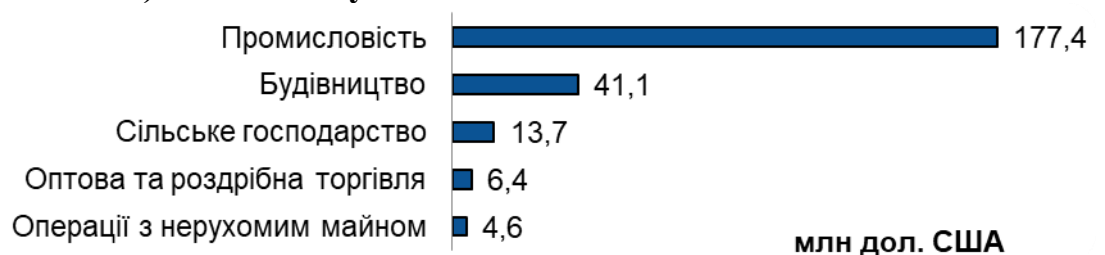
Найбільші обсяги інвестицій надійшли з країн Європейського Союзу – 226,3 млн доларів США або 53,7 відсотка від загальної суми таких інвестицій. Основні країни – інвестори: Кіпр – 75,8 млн доларів США, Італія – 40,2 млн доларів США, Німеччина – 35,7 млн доларів США, Литва – 4,5 млн доларів США, Польща – 4,4 млн доларів США, США – 4,2 млн доларів США.

Рисунок 11. Частка прямих іноземних інвестицій (інструменти участі у капіталі) внесена країнами-інвесторами в економіку Рівненської області станом на 31.12.2022

Зниження обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку Рівненської області залишило сталим їх розподіл за галузевою структурою. В промисловий сектор регіону вкладено 72 відсотки загального обсягу прямих іноземних інвестицій (інструменти участі у капіталі), з них 70,8 відсотка – переробна промисловість.

Рисунок 12. Галузева структура прямих іноземних інвестицій (інструменти участі у капіталі) в економіку Рівненської області станом на 31.12.2022

Найпривабливішими для іноземного інвестора залишаються міста та райони області з розвиненою інфраструктурою, наявністю кваліфікованих трудових ресурсів, з порівняно високою платоспроможністю населення, а також регіони з потужною сировинною базою.

Обсяг виконаних будівельних робіт за 2023 рік становив 5,1 млрд гривень, що на 39,5 відсотка більше рівня 2022 року.

Будівельний комплекс області має значний потенціал. Проте різні соціально – економічні та політичні чинники впливають на коливання

показників будівництва житла. До 2019 року спостерігався значний приріст житлових площ, введених в експлуатацію.

Так, у 2019 році було введено в експлуатацію 351,811 тис. квадратних метрів загальної площі житла, порівняно з 2018 роком цей показник становив 319,285 тис. квадратних метрів. У 2020 році введено в експлуатацію 293,057 тис. квадратних метрів, у 2021 році – 270,753 тис. квадратних метрів, у 2022 році – 244,185 тис. квадратних метрів, у 2023 році – 231,9 тис. квадратних метрів.

За період з січня по вересень 2023 року в м. Рівне та Рівненському районі збудовано 61,3 відсотка загального обсягу житла, ще 7,6 відсотка у Дубенському, 15,9 відсотка – Вараському, 15,2 відсотка – у Сарненському районах.

На зменшення обсягів житлового будівництва вплинув спалах коронавірусної хвороби (COVID-19), і найбільші економічні збитки та застій будівництва спричинило повномасштабне вторгнення РФ на територію України. Будівельна галузь зазнала значних руйнувань, втратила частково сировинну базу, виробництва.

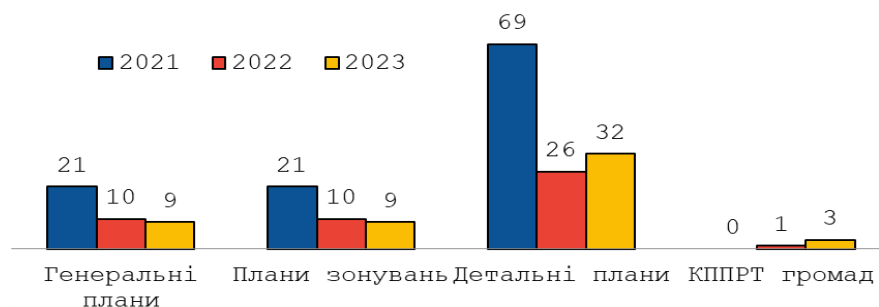
Сектор будівництва, який розвиватиметься в найближчі роки в області з частками фінансування державного та місцевих бюджетів – це цивільний захист і безпека інфраструктури.

В області проводиться робота з розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад. Зокрема, розпочато розроблення комплексного плану у Вараській територіальній громаді Вараського району. Органами місцевого самоврядування надано дозвіл на розроблення комплексних планів просторового розвитку територій у п'яти громадах Сарненського району та двох громадах Рівненського району.

З 2011 року в області розроблено нові генеральні плани 338 населених пунктів, 88 генеральних планів населених пунктів перебувають у стадії розроблення.

Зокрема, у 2023 році розроблено дев'ять генеральних планів населених пунктів (у 2022 році – 10, у 2021 році – 21). Така ж кількість розроблених планів зонувань територій (зонінгу). Всього по області розроблено 650 детальних планів територій, у тому числі: у 2021 році затверджено 69, у 2022 році – 26, у 2023 році – 32 такі плани.

Рисунок 13. Розроблення містобудівної документації в Рівненській області

Крім того, за 2023 рік органами містобудування та архітектури області видано 376 містобудівних умов та обмежень забудови земельних ділянок (у 2022 році – 427, у 2021 році – 305), видано 1304 будівельні паспорти (у 2022 році – 1480, в 2021 році – 1100).

На території Рівненської області навіть в період війни реалізовані та реалізуються масштабні інвестиційні проекти.

Зокрема, міжнародною компанією «Kronospan» здійснюється реалізація масштабного інвестиційного проекту – будівництва заводу з виробництва деревостружкових плит і суміжної продукції потужністю 1400 тис. куб. метрів на рік. Загальна вартість інвестицій – 450 млн євро. Планується створення понад 2000 нових робочих місць.

Данською компанією «HJORT KNUDSEN» завершено будівництво підприємства із виробництва дизайнерських меблів. Загальний обсяг інвестицій – 11 млн євро. Заплановано створити близько 1000 нових робочих місць.

ПрАТ «Вераллія Україна» – лідером із виробництва склотари в Україні проведено капітальний ремонт печі № 2 та модернізацію виробничих ліній із заміною устаткування на сучасне енергоефективне загальною вартістю 16 млн євро. Збережено 505 робочих місць.

На ТОВ «ОДЕК» Україна – найбільшому виробнику сортової, великоформатної, водостійкої, екологічно безпечної фанери в Україні широкої сфери застосування, за рахунок власних коштів продовжується реалізація інвестиційного проекту «Збільшення виробництва фанери 4x8 фт.». Обсяг інвестицій становить 8,1 млн євро. На підприємстві створено 24 нові робочі місця.

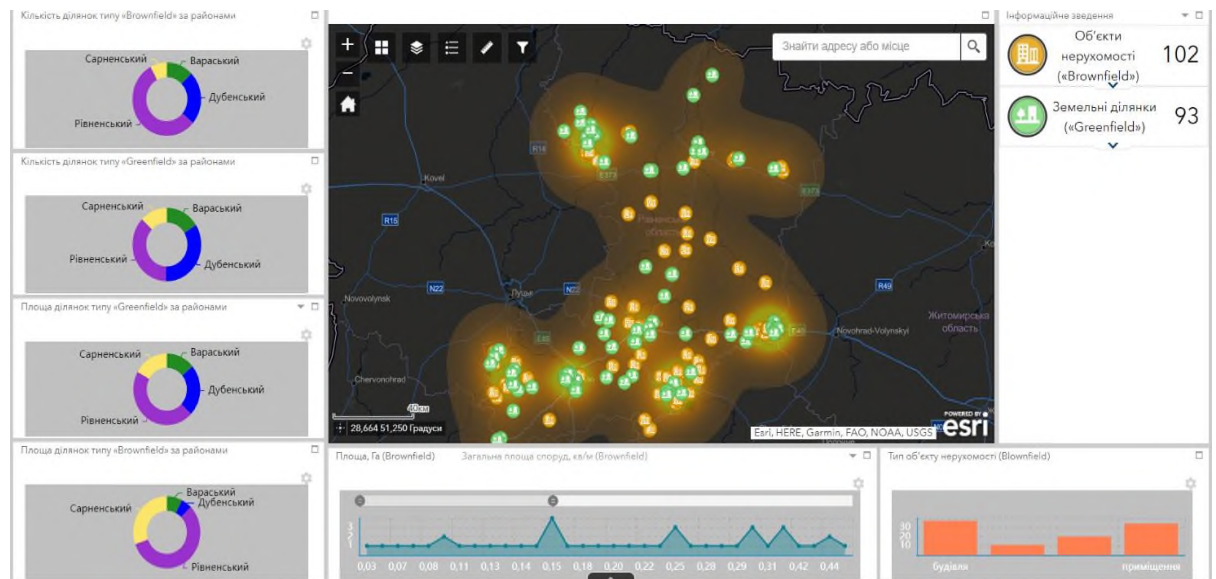
ПрАТ «Костопільський завод скловиробів» на придбання та встановлення виробничого обладнання заплановано інвестувати 330 млн гривень (власні кошти підприємства) для виробництва пляшок зі скла місткістю менше 2,5 літра для напоїв і харчових продуктів; тари зі скла для фармацевтичної та парфумерної продукції.

ПП «Віліс» завершено будівництво першої лінії нового заводу з виробництва макаронних виробів швидкого приготування потужністю 20 тонн за добу. Загальна вартість інвестицій 110 млн гривень. Всього заплановано будівництво двох ліній загальною потужністю 40 тонн за добу. Додатково буде створено 80 робочих місць.

Враховуючи адаптацію бізнесу до роботи в умовах воєнного часу, очікування суб'єктів господарювання щодо ділової активності на найближчий рік залишалися стримано оптимістичними.

У рамках реалізації Проекту USAID «Підвищення ефективності роботи і підзвітності органів місцевого самоврядування» («ГОВЕРЛА») здійснено формування та наповнення електронного каталогу даних на геопорталі.

Рисунок 14. Геоінформаційна система Рівненської області

Наразі на геопорталі розміщено інформацію про 93 земельні ділянки Рівненської області, з них 27 – придатні для створення та функціонування індустриальних парків, та про 102 об'єкти нерухомості, які є потенційно привабливими для інвесторів.

Одним із найбільш ефективних каталізаторів економічного розвитку регіону є формування мережі індустриальних парків. На сьогодні в області створено три індустриальні парки:

індустриальний парк «Rivne Industrial Park» на території Малолюбашанської територіальної громади Рівненського району загальною площею 125 гектарів, ініціатором створення якого є Рівненська облдержадміністрація. Найбільш перспективними для розміщення на території індустриального парку визначені: деревообробна та меблева промисловість, виробництво будівельних та теплоізоляційних матеріалів, машинобудування, переробка вторинних ресурсів;

приватний індустриальний парк підприємства «Кроноспан Рівне» на території Городоцької територіальної громади Рівненського району загальною площею 85 гектарів. Розглядається як базова виробнича площа для меблевого кластеру;

екоіндустриальний парк «HEMPY UA» на території Привільненської сільської ради Дубенського району площею 42,9 гектара. Мета створення – розвиток промислових луб'яних аграрних культур. На території парку планується розмістити об'єкти текстильної промисловості, виробництва продуктів харчування, будівельних та меблевих матеріалів, переробки вторинних ресурсів, для здійснення науково – дослідних досліджень.

Висновок:

В області налагоджено ефективну та системну роботу щодо стимулювання залучення інвестицій та розвитку будівельної галузі.

Разом з тим, обсяги і динаміка залучення інвестицій суттєво відрізняються у розрізі видів господарської діяльності та громад області. Це потребує вдосконалення спільних дій влади та бізнесу області щодо забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу, налагодження ефективної співпраці з цих питань з інвесторами, фінансовими установами, програмами міжнародної технічної допомоги. Особлива увага повинна бути приділена галузям SMART-спеціалізації. Необхідно і надалі розвивати мережу індустриальних парків у Рівненській області.

Крім активізації залучення інвестицій у господарський комплекс, є потреба у налагодженні більш ефективної співпраці громад та органів виконавчої влади різних рівнів щодо організації будівництва та реконструкції об'єктів соціальної та інженерної інфраструктури, зокрема у рамках відповідних державних та регіональних програм.

Зовнішньоекономічна діяльність

У 2023 році **оборот зовнішньої торгівлі товарами** становив понад 1,3 млрд дол. США і збільшився проти рівня 2022 року на 3 відсотки. При цьому експорт товарів становив 594,6 млн дол. США, імпорт – 737,5 млн дол. США.

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами 120 країн світу.

У структурі експортних поставок питома вага країн Європейського Союзу становила 85,4 відсотка.

У структурі експорту питома вага продуктів рослинного походження – 28,1 відсотка, деревини і виробів з деревини – 26,4 відсотка, скла та виробів із скла – 9 відсотків, меблів – 5,7 відсотка, продукції хімічної промисловості – 4,9 відсотка.

Навіть у період повномасштабного вторгнення РФ на територію України підприємства області продовжують шукати нові ринки та налагоджувати виробництво конкурентоспроможної продукції.

Характерною тенденцією у зовнішньоторговельних зв'язках Рівненської області за 2019 – 2023 роки є переважна кількість експортних та імпорتنих надходжень з країн Європи та Європейського Союзу. Зокрема, експортні поставки товарів мають стабільну тенденцію до збільшення.

**Таблиця 6. Зовнішньоекономічна діяльність Рівненської області
у 2020 – 2023 роках**

Показники	Одиниця виміру	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Обсяг експорту товарів	млн дол. США	469,4	703,9	744,2	594,6
Обсяг експорту у відсотках до попереднього року	відсотків	106,7	150,0	105,7	79,9
Обсяг імпорту товарів	млн дол. США	383,0	577,0	550,9	737,5
Обсяг імпорту у відсотках до попереднього року	відсотків	100,3	150,6	95,5	133,9
Обсяг експорту послуг	млн дол. США	71,7	82,9	90,2	94,0

Показники	Одиниця виміру	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Обсяг експорту у відсотках до попереднього року	відсотків	123,0	115,0	108,8	104,2
Обсяг імпорту послуг	млн дол. США	28,1	61,1	49,1	74,5
Обсяг імпорту у відсотках до попереднього року	відсотків	144,0	217,0	80,5	151,6

Упродовж 2023 року найвагоміші експортні поставки товарів здійснювались до Польщі, Німеччини, Нідерландів, Італії, Румунії, Угорщини, Франції, Чехії та Китаю. У загальному обсязі імпорту товарів найбільші надходження здійснювались із Польщі, Німеччини, Туреччини, Болгарії, Литви та Китаю.

У 2023 році експорт послуг становив 94 млн дол. США, імпорт – 74,5 млн дол. США. Порівняно з 2022 роком експорт та імпорт збільшились відповідно на 4,2 відсотка та 51,6 відсотка. Позитивне сальдо становило 19,5 млн дол. США.

Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 1,26.

Зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами 80 країн світу.

У структурі експорту послуг вагомі обсяги послуг з переробки матеріальних ресурсів (60,1 відсотка), транспортних послуг (28,3 відсотка) та послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних й інформаційних послуг (9,6 відсотка). Послуги найбільше експортувались до Польщі (31,1 млн дол. США) та Швейцарії (30,8 млн дол. США).

Головними партнерами в імпорті послуг були Швейцарія (35,5 відсотка), Німеччина (32,5 відсотка), Австрія (9 відсотків), Польща (8,2 відсотка), Італія (7,6 відсотка). Основу структури імпорту послуг становили пов'язані із подорожами (12 відсотків), ділові (11,4 відсотка) та транспортні (10,9 відсотка).

Висновок:

За останні роки країни Європейського Союзу стали визначальними торговими партнерами області. У 2023 році у структурі експортних поставок питома вага Європейського Союзу становила 85,4 відсотка проти 76,4 відсотка у 2021 році та 72,2 відсотка – у 2017 році. Це свідчить про конкурентоспроможність продукції багатьох галузей господарського комплексу, передусім, пов'язаних із SMART-спеціалізацією області.

Разом з тим, у структурі експорту з області недостатньою залишається частка продукції з високою доданою вартістю. Є нагальна необхідність у забезпеченні суттєвого приросту експорту такої продукції вже у середньостроковій перспективі за рахунок модернізації відповідних виробництв та налагодженні необхідної виробничої кооперації, зокрема, міждержавної. Доцільним є подальший розвиток існуючих та створення нових логістичних імпортно-експортних центрів.

Потребує активізації робота щодо більш ефективного використання експортного потенціалу харчової та текстильної промисловості, машинобудування, а також ІТ-сектору.

Торгівля та ресторанне господарство, розвиток споживчого ринку

Торговельна діяльність має значний вплив на формування та стабілізацію споживчого ринку.

У 2023 році оборот роздрібної торгівлі становив 46,5 млрд гривень, що на 10,6 відсотка більше рівня 2022 року.

За підсумками 2023 року, незважаючи на умови воєнного стану, споживча інфляція у Рівненській області становила 4,9 відсотка (по Україні – 5,1 відсотка) проти показника інфляції у 2022 році – 25,4 відсотка (по Україні – 26,6 відсотка).

Стримуючими інфляцію чинниками стали контроль з боку держави за ціновою ситуацією, зокрема тарифи на послуги водопостачання та водовідведення, опалення, гарячого водопостачання для населення залишаються незмінними, а також достатність пропозиції основних товарів.

Так, у липні – серпні 2023 року спостерігалася дефляційна тенденція, що в першу чергу обумовлювалося насиченням ринку плодоовочевою продукцією нового врожаю.

Разом з тим, на рівень інфляції у 2023 році вплинуло, зокрема, підвищення у червні тарифів на електроенергію для населення на 69,7 відсотка (до 2,64 гривні/кВт·год), що пов'язано із наслідками руйнацій об'єктів енергетичної інфраструктури, спричинених масованими атаками, блокування автотранспорту на кордоні, в результаті якого спостерігалось значне подорожчання автогазу (на 34 відсотки), зростанням витрат виробництва через підвищення майже на 19 відсотків цін на електроенергію для бізнесу.

Висновок:

Для подальшого розвитку та повноцінного забезпечення споживчого ринку широким асортиментом якісних товарів та послуг необхідно сприяти впровадженню нових технологій, оптимізації логістичних ланцюгів постачання, заходів щодо усунення нерівномірного регіонального розвитку торговельних мереж та підвищення ефективності контролю у сфері роздрібної торгівлі.

Розвиток підприємництва

За останні роки органами виконавчої влади області активізована системна робота щодо налагодження партнерських відносин бізнесу і влади з метою забезпечення сприятливих умов для започаткування та ведення господарської діяльності, залучення роботодавців та платників податків області до реалізації відповідних державних та регіональних програм, сприяння бізнесу у доступі до інвестицій та ділових партнерів, підготовки трудових ресурсів.

Рівненською обласною державною (військовою) адміністрацією запроваджено регулярні зустрічі з бізнесом, метою яких є спільний пошук шляхів вирішення проблемних питань розвитку господарського комплексу.

Реалізується ряд регіональних ініціатив у цій сфері.

За ініціативи облдержадміністрації та підтримки Української асоціації меблевиків створено меблевий кластер Рівненської області на основі деревообробної та меблевої промисловості, що дозволить забезпечити ефективне використання виробничого, ресурсного і трудового потенціалу цих галузей, дасть можливість випускати високоякісну продукцію з високою доданою вартістю та не бути лише сировинним придатком.

Меблевий кластер охоплює такі сфери діяльності: деревообробна, меблева, швейна, а також сфери дизайну й логістики.

Меблевики та деревообробники області є одними із найбільших та найсучасніших виробників відповідної продукції в Україні. На цих підприємствах працюють тисячі жителів області – загалом 16 відсотків загальної кількості штатних працівників промислового комплексу Рівненщини.

Підприємства деревообробної та меблевої галузей області забезпечують 62 відсотки загальноукраїнського виробництва фанери, 43 відсотки – деревостружкових плит, 72 відсотки – окремих видів меблів (дивани, що трансформуються в ліжка).

У структурі експорту з області питома вага деревообробної та меблевої промисловості становить 33 відсотки.

Важливими драйверами збереження підприємницького потенціалу регіонів України в умовах війни через адаптацію бізнесу до роботи в нових умовах (зміна ланцюгів поставок, оновлення клієнтської бази тощо, зміна напрямку експортно – імпорتنих операцій у бік ЄС) стала релокація і галузева трансформація бізнесу.

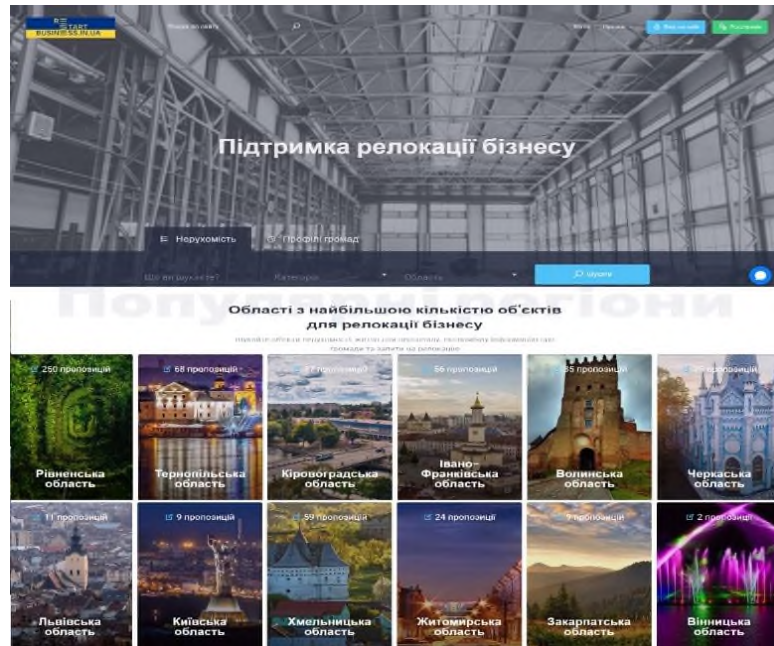
Станом на 01.01.2024 на територію Рівненської області релоковано 40 підприємств, переважно з Харківської та Київської областей.

Крім того на Рівненщину релоковано Луганський державний медичний університет, Харківський інститут медицини та біомедичних наук, підприємство Луганської обласної ради «Луганський обласний клінічний онкологічний диспансер» та Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти».

Для забезпечення належної координації роботи всіх причетних до процесу релокації бізнесу, включаючи органи місцевого самоврядування територіальних громад, територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, причетні підприємства, установи та організації, в області створено Рівненський Центр економічного розвитку та релокації бізнесу та Call – центр (0 800 500 078), які стали основними комунікативними майданчиками для бізнесу та всіх задіяних у програмі релокації.

Рівненська обласна державна адміністрація спільно з ГО «Волинський ресурсний центр» за підтримки Програми USAID з аграрного і сільського розвитку (АГРО) розробили портал з релокації бізнесів – restartbusiness.in.ua, який дає можливість всім українським підприємствам із територій, охоплених бойовими діями, оперативно отримати інформацію про об'єкти нерухомості, придатні для оренди або продажу. Наразі на порталі представлено 248 пропозицій об'єктів нерухомості від Рівненської області.

Рисунок 15. Платформа з релокації бізнесів

Найпоширенішими галузями, в яких здійснюють свою діяльність релоковані підприємства, є: деревообробна промисловість, текстильне виробництво, виробництво напоїв, логістичні послуги, виробництво меблів, ремонт та монтаж машин і устаткування, комп'ютерне програмування, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів та виробництво продуктів харчування.

Релокація в просторовому аспекті активізувала виробничу діяльність на Рівненщині, сприяла нарощенню економічного потенціалу, дозволила зберегти і локалізувати всередині країни виробничий та трудовий потенціал.

Проблеми, які найчастіше виникали для підприємств під час релокації, полягали у невідповідності інженерної, транспортної інфраструктури та промислових майданчиків потребам великих промислових підприємств, необхідності підготовки фахівців відповідної кваліфікації на місцях релокації.

Релокований бізнес Рівненської області в своїй діяльності нарощував витрати на інновації.

З метою оперативного вирішення питань підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб місцевого бізнесу в області діє координаційна платформа для роботодавців та працівників «Rivne work hub», у рамках якої налагоджено дієву комунікацію з роботодавцями. Вносяться корективи до програм підготовки та перепідготовки кадрів, впроваджуються сучасні форми освітнього процесу (зокрема, дуальна освіта у професійно-технічних та вищих навчальних закладах), створено умови для перепідготовки кадрів.

Першочергова увага приділяється підготовці робітничих кадрів. Для підготовки робітничих кадрів в області відкрито 31 сучасний навчально-практичний центр, а також Рівненський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості з п'ятьма навчальними відділеннями в населених

пунктах центру, півдня та півночі Рівненщини. Минулого року до роботи центрів долучилося 989 роботодавців.

Грантова підтримка бізнесу

Проводиться активна робота із залучення бізнесу Рівненщини до участі у державних програмах грантової підтримки, передусім державному проєкті «Робота».

У рамках проєкту вперше передбачена масштабна фінансова підтримка бізнесу на безповоротній основі.

1091 проєкт має позитивне рішення щодо фінансування на загальну суму 260,7 млн гривень.

918 переможцям зараховано 218,8 млн гривень на банківські рахунки.

Бізнес-планами переможців грантової програми передбачено створення 2176 нових робочих місць.

За результатами реалізації грантової програми Рівненщина в трійці лідерів серед регіонів України.

На розвиток 9 переробних підприємств області спрямовано 34,6 млн гривень грантової підтримки. Бізнес – планами переможців грантової програми передбачено створення 109 нових робочих місць.

Кредитна підтримка бізнесу

В області успішно реалізується державна програма «Доступні кредити 5-7-9 %».

На цей час суб'єктам малого та середнього підприємництва Рівненщини видано кредитів на суму близько 8 млрд гривень, у тому числі 6 млрд гривень – під час воєнного стану. У 2023 році видано кредитів на суму 3,8 млрд гривень (довідково: у 2021 році – 2,2 млрд гривень).

Зазначені кредитні кошти спрямовані на реалізацію інвестиційних проєктів, здійснення антикризових заходів із збереження робочих місць та рефінансування кредитів.

З метою надання підтримки бізнесу на регіональному рівні реалізується Програма розвитку малого і середнього підприємництва у Рівненській області, в рамках якої у минулому році:

17 суб'єктів малого і середнього підприємництва отримали відшкодування відсоткових ставок за кредитами на загальну суму 830,7 тис. гривень. Здешевлено кредитний ресурс на суму 60 млн гривень;

5 підприємств області, які виготовляють товари оборонного призначення або надають послуги у цій сфері отримали 1,6 млн гривень компенсації за придбане обладнання.

Підтримка експортерів Рівненщини

Вагому роль у забезпеченні ефективної реалізації експортного потенціалу Рівненщини відіграє співпраця з ПрАТ «Експортно-кредитне агентство».

На сьогодні обсяг підтриманого експорту ЕКА становить 179,6 млн гривень.

При цьому Рівненщина посідає друге місце серед регіонів України за кількістю укладених кредитних договорів (укладено 20 договорів на суму 78,8 млн гривень).

Програма доступного кредитування житла «Оселя»

Рівненщина займає третє місце серед регіонів України за кількістю виданих кредитів в рамках програми «Оселя».

На цей час банківськими установами області видано 359 кредитів на загальну суму 484 млн гривень.

Найбільшу кількість кредитів отримали військовослужбовці та медичні працівники.

Свідченням адаптації бізнесу області до роботи в умовах воєнного стану є той факт, що кількість фізичних осіб - підприємців за час війни зросла на 15,4 відсотка і на сьогоднішній день становить майже 44,7 тис. осіб.

Висновок:

Підтримка розвитку підприємництва в області в цілому є ефективною.

Однак, вона потребує подальшого вдосконалення, впровадження нових форм і методів сприяння бізнесу, залучення до державних та регіональних програм і заходів ширшого кола суб'єктів господарювання області, включаючи релокований бізнес. Зокрема, необхідно надавати всебічне сприяння ініціативам щодо розвитку кластерів.

Туризм

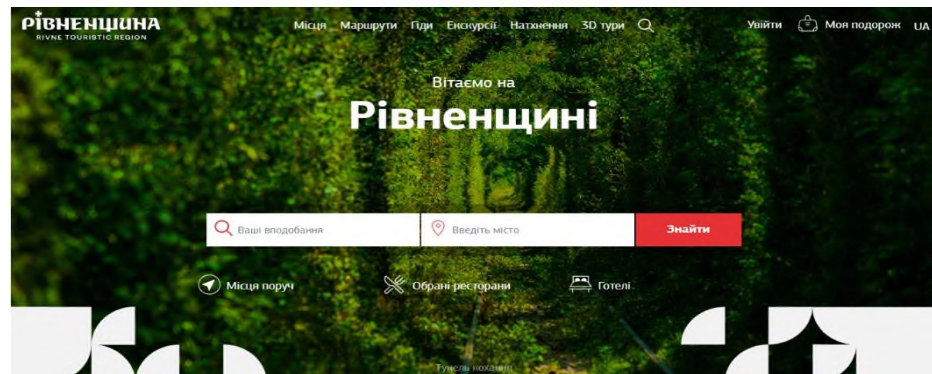
Рівненська область має безцінну історико-культурну спадщину та багатий природний потенціал, що є унікальним не лише в міжрегіональному, а й міжнародному контексті. В області здійснено комплекс заходів з розвитку туризму, становлення місцевого туристичного продукту та формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини.

В області нараховується тринадцять історичних міст, що відігравали ключову роль в українській та світовій історії. Рівненщина є місцем зародження Української повстанської армії. На території області відбулися значимі події національно – визвольного руху, Першої та Другої світових воєн.

Село Пересопниця Рівненського району – батьківщина української Першокниги «Пересопницьке Євангеліє», на якій сьогодні присягають на вірність державі президенти України.

Рівненський край багатий на сакральні об'єкти, які є частиною вікової спадщини українського народу та основою його духовності.

Рисунок 16. Сайт «Рівненщина туристична»

Рівненщина – це невичерпне джерело елементів нематеріальної культурної спадщини, які мають історичну та культурну значимість. Самобутність і унікальність культури привертають увагу світу: обряд «Водіння Куста» у с. Сварицевичі, традиція серпанкового ткацтва у с. Крупове, бортництво, поліське весілля, страви традиційної поліської кухні: мацик, грибна юшка.

Це лише незначна частина тих елементів культурної спадщини, завдяки яким Рівненщину впізнають у світі. П'ять елементів нематеріальної культурної спадщини Рівненщини (обряд «Водіння Куста», «Бортництво», «Кобзарство», «Традиція гри та виготовлення дудки – викрутки», «Традиція вбирання могильних хрестів у рівненському Поліссі») занесені до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

На Рівненщині розміщена унікальна оборонна споруда часів Першої світової війни (у світі таких лише три, дві з яких знаходяться у Франції) – Тараканівський форт.

Область багата лісами, озерами, природними феноменами та унікальними ландшафтами. Вона є однією з перших областей в Україні, що розпочали впровадження світової практики розвитку Зелених шляхів (Green Ways).

В області сформувався потужний туристичний актив – активісти, що зацікавлені у створенні креативних туристичних продуктів на основі унікального потенціалу. За підсумками конкурсних програм Українського культурного фонду у 2022 році Рівненщина є одним з лідерів серед областей України за кількістю поданих і виграних грантових заявок. Громадськість має потенціал рухати процеси розвитку туризму в інноваційному напрямі, однак часто перепорою цьому є нестача фінансових ресурсів, компетенцій та гідного конкурентного середовища.

Одним з основних фокусів розширення асортименту туристичних продуктів є створення та реалізація дієвих механізмів підтримки та стимулювання діяльності усіх учасників туристичного ринку – від органів місцевого самоврядування до громадських об'єднань та ініціатив бізнесу.

Російсько – українська війна 2014 року та її активна фаза 2022 року, пандемія 2020 року змінили акценти у розвитку туризму в світі та в Україні зокрема. Чи не вперше в історії українського туризму внутрішній туризм став

центром тяжіння. Така ситуація поставила нові завдання перед представниками бізнесу, які сьогодні потребують згуртованості та нових знань і вмінь.

Висновок:

В області ведеться системна робота щодо підвищення туристичної привабливості. Разом з тим, туристична інфраструктура потребує розвитку та модернізації, проведення ремонтно-реставраційних робіт пам'яток архітектури.

V. Інфраструктура Рівненської області

Транспортна інфраструктура

Транспортний комплекс – один із найважливіших елементів інфраструктури Рівненської області, який включає автомобільний, залізничний, повітряний транспорт та міський електротранспорт.

Рівненська область має вдале територіально – географічне розташування із значним транзитним потенціалом. Територію області перетинають транспортні коридори:

Критський транспортний коридор № 3 (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ);

Критський транспортний коридор № 5 (Косини – Чоп – Стрий – Львів – Рівне – Сарни – Мінськ);

Європа – Азія (Краківець – Львів – Рівне – Житомир – Київ – Полтава – Харків – Дебальцеве – Ізварине);

Балтійське море – Чорне море (Ягодин – Ковель – Луцьк – Тернопіль – Хмельницький – Вінниця – Умань – порти Чорного моря).

Мережа автомобільних доріг загального користування Рівненської області становить 5162,3 кілометра, із них:

дороги державного значення – 2020 кілометрів;

дороги місцевого значення – 3142,3 кілометра.

Рисунок 17. Головні елементи транспортної інфраструктури Рівненщини

Найбільш важливими для економіки області є магістральні автомобільні дороги М – 06 Е40 Київ – Чоп (на місто Будапешт через міста Львів, Мукачеве і Ужгород) – складова транспортного коридору Європа – Азія та Критського транспортного коридору № 3, М – 06 Е373 Київ – Ковель – Ягодин (на місто Люблін), М – 19 Е85 Доманове (на місто Брест) – Ковель – Чернівці – Теремблече (на місто Бухарест) – складова транспортного коридору Балтійське море – Чорне море, національні автомобільні дороги Н – 22 Устилуг – Луцьк – Рівне, Н – 25 Городище – Рівне – Старокостянтинів, регіональні автомобільні дороги Р – 76 КПП «Прикладники» – Зарічне – Дубровиця та Р – 77 Рівне – Тучин – Гоща – /Н – 25/.

Автомобільний транспорт

Автомобільний транспорт відіграє провідну роль у забезпеченні вантажних і пасажирських перевезень. Перевезення пасажирів і вантажів здійснюється спеціалізованими автопідприємствами та великою кількістю приватних перевізників.

В області удосконалюється мережа приміських та міжміських внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування.

Автобусна маршрутна мережа області нараховує 83 міські, 454 приміські та 74 міжміські маршрути. Для обслуговування внутрішньообласних маршрутів задіяно 1025 одиниць транспортних засобів.

Регулярним автобусним сполученням охоплено 98,3 відсотка сільських населених пунктів, що є одним із кращих показників серед регіонів держави.

Залишаються незабезпеченими автотранспортним обслуговуванням населені пункти, до яких відсутні дороги, що відповідають вимогам з безпеки дорожнього руху.

В області наявна розвинена мережа автостанцій. Зокрема, в м. Рівне функціонують автостанції: «Рівне» Командитного товариства «Рівне – ПАС», «Чайка» ТзОВ «Управляюча компанія «Рівнеспецбудінвест», пункт відправлення автобусів «Залізничний» філії «Рівненський державний обласний навчально – курсовий комбінат «Українського державного підприємства по обслуговуванню іноземних та вітчизняних автотранспортних засобів «Укрінтеравтосервіс». Крім того, автостанції і пункти відправлення автобусів «Залізничний» існують у всіх районах області.

Для поліпшення транспортно – експлуатаційного стану та розвитку мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення та штучних споруд на них, вулиць і доріг комунальної власності Рівненською обласною державною (військовою) адміністрацією затверджено Програму розвитку дорожнього господарства Рівненської області на 2023 – 2025 роки (розпорядження голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 22 лютого 2023 року № 69, із змінами).

Завершено роботи із влаштування 2,5 км дорожнього покриття за об'єктом «Капітальний ремонт автомобільної дороги О180208 Озеро – Дубівка – Кідри на ділянці км 18+900 – км 21+400».

Введено в експлуатацію відремонтовану ділянку автомобільної дороги протяжністю 2,4 кілометра за об'єктом «Капітальний ремонт автомобільної дороги О 181501 Рівне – Хотин на ділянці км 3+560 – км 5+960, Рівненський район» та за об'єктом комунальної власності «Капітальний ремонт покриття вул. І. Франка в селищі Оржів Рівненського району» площею 6050 кв. метрів.

Залізничний транспорт

Залізничний транспорт забезпечує вантажні та пасажирські перевезення у дальньому сполученні. Експлуатаційна довжина залізничних колій у межах Рівненської області становить 542,1 кілометра.

В області найкраще технічно обладнаними є двоколіїні електрифіковані лінії на ділянках Красне – Здолбунів – Рівне – Клеваний, які забезпечують найбільший вантажообіг та обсяг пасажирських перевезень.

Територією області проходять двоколіїні електрифіковані залізничні лінії з інтенсивним рухом поїздів: Чоп – Львів – Рівне.

Найбільшого навантаження транспортними потоками зазнає залізнична ділянка Здолбунів – Красне, яка працює на межі пропускної спроможності.

Одноколіїні залізничні лінії, розташовані на дільницях Рівне – Сарни, Сарни – Рокитне – Волинське, Сарни – Удрицьк, навантажені транспортними вантажними потоками, забезпечують транспортні зв'язки області із сусідніми областями. Найбільшим є навантаження залізничної ділянки Сарни – Рокитне – Волинське.

На території Рівненської області функціонує найдовша в Європі вузькоколіїна залізниця Антонівка – Зарічне загальною довжиною 105,8 кілометра.

Повітряний транспорт

В області функціонує обласне комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт Рівне», що є складним авіатехнічним комплексом, призначеним для приймання, обслуговування та відправлення повітряних суден, забезпечення пасажирських та вантажних авіаційних перевезень. Аеропорт Рівне має статус міжнародного, що підтверджено відповідними сертифікатами, а також входить до переліку пунктів пропуску на митному кордоні підакцизних товарів.

Складовими частинами обласного комунального підприємства «Міжнародний аеропорт Рівне» є аеродром, придатний для приймання повітряних суден усіх типів цілодобово, аеровокзал та наземні комплекси.

Аеропорт розміщений у північно – західній частині України на перетині міжнародних повітряних та автомобільних шляхів, у безпосередній близькості до транспортної розв'язки Київ – Варшава – Чоп, поблизу двох залізничних вузлів. Серед усіх аеропортів на заході України обласне комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт Рівне» має найбільш вигідне географічне розташування.

Зазначене підприємство включено до Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 126.

Враховуючи географічні та технічні дані, перспективою обласного комунального підприємства «Міжнародний аеропорт Рівне» є створення вантажного транспортного вузла з використанням усіх видів транспорту.

Пункти пропуску через державний кордон

В області функціонують п'ять пунктів пропуску (контролю) автомобільного, залізничного та авіаційного сполучення через державний кордон України:

міжнародні пункти пропуску для залізничного сполучення на станціях «Удрицьк» та «Сарни»;

міжнародні пункти пропуску для автомобільного сполучення «Городище» та «Прикладники»;

міжнародний пункт пропуску для повітряного сполучення «Рівне».

Транспортний комплекс області

До початку повномасштабного вторгнення рф упродовж кількох років спостерігалася позитивна динаміка перевезень вантажів автомобільним транспортом. Зокрема, у січні 2022 року обсяг перевезень вантажів автомобільним транспортом становив 282,4 тис. тонн, що на 49 відсотків більше, ніж у січні 2018 року.

Рисунок 18. Обсяг перевезених вантажів за видами транспорту

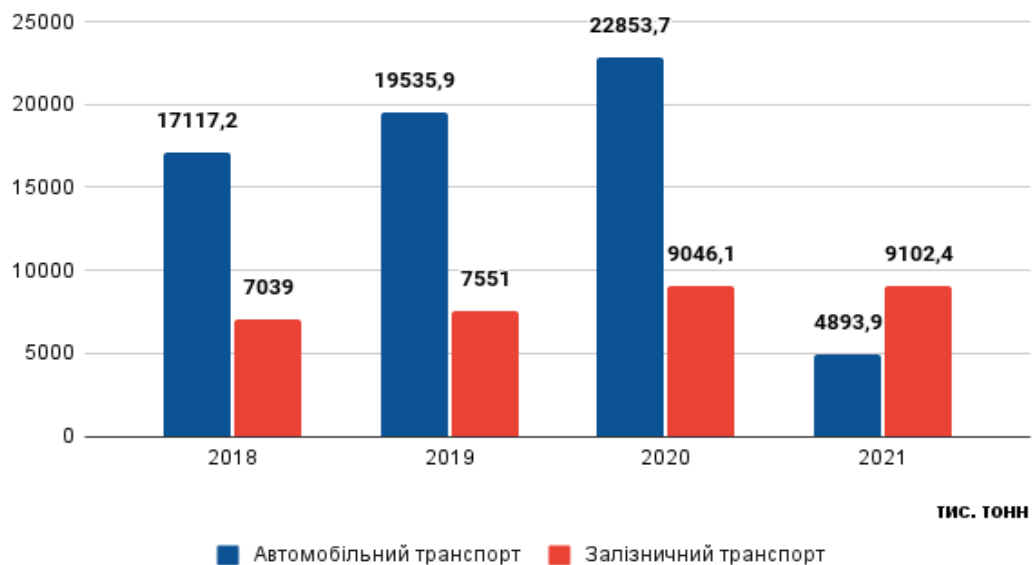
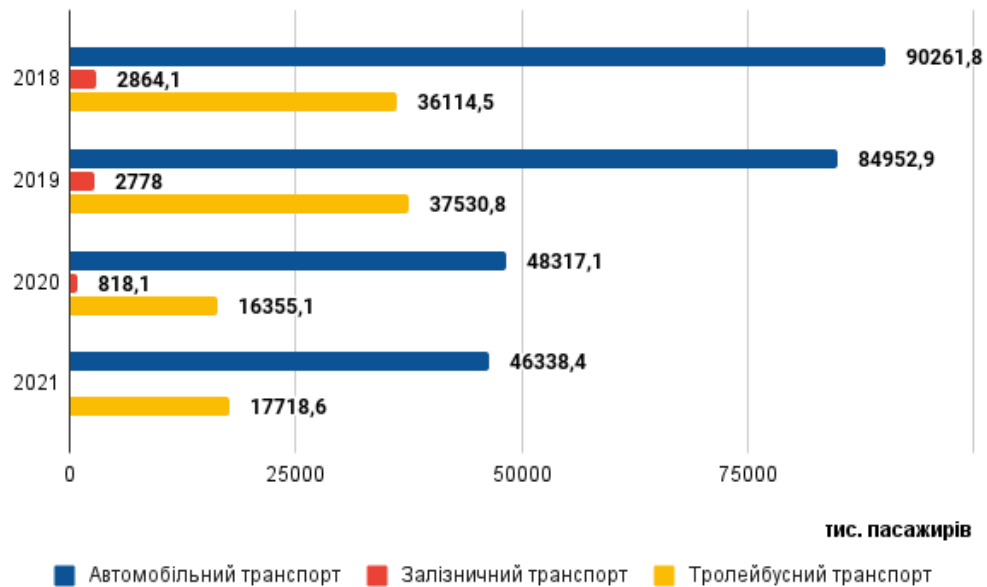

Рисунок 19. Кількість перевезених пасажирів за видами транспорту

З березня 2021 року у селищі Клевань Рівненського району розпочав діяльність мультимодальний вантажний термінал «Сухий порт» площею 12 гектарів, спрямований на розвиток мультимодальних перевезень, скорочення витрат на доставку експортних та імпорتنих вантажів.

Підприємство надає послуги із залізничного та автомобільного перевезення, складські та митні послуги, здійснює вантажно – розвантажувальні роботи, консалтинг у сфері мультимодальних перевезень.

На терміналі функціонує митна зона.

Наразі через термінал організовано регулярний рух контейнерних поїздів за маршрутами Клевань – Гданськ (експорт) – та Гданськ – Клевань (імпорт) з щомісячним перевезенням до 1600 TEU (еквівалент стандартного 20 – футового контейнера). Також на термінал здійснюється заїзд автотранспорту, який у подальшому прямує з експортними вантажами через кордон або здійснює перевантаження імпорту з автомобільного транспорту на залізничний транспорт.

Упродовж останніх років зросли обсяги перевезень пасажирів тролейбусами, зокрема, у січні 2022 року перевезено 1,4 млн пасажирів, що на 26,4 відсотка більше, ніж у січні 2021 року.

За 2021 рік в області всіма видами транспорту перевезено 14 млн тонн вантажів та 64,9 млн пасажирів.

Висновок:

Наявна в області мережа автомобільних та залізничних магістралей, в основному, достатня для забезпечення освоєння очікуваних на середньострокову перспективу обсягів вантажних та пасажирських перевезень. Разом з тим, відповідна інфраструктура потребує суттєвої модернізації з метою наближення її до стандартів Європейського Союзу.

Інфраструктура пунктів пропуску потребує вдосконалення та розбудови.

Особливу увагу необхідно приділити розвитку обласного комунального підприємства «Міжнародний аеропорт Рівне». Зокрема, щодо створення належних умов для суттєвого збільшення обсягів вантажних та пасажирських перевезень, створення транспортно – логістичного ХАБу.

Телекомунікаційна інфраструктура

За останні роки спостерігається позитивна динаміка у сфері телекомунікаційних, поштових та кур'єрських послуг, в основному за рахунок збільшення надання послуг мобільного зв'язку.

Населення області має можливість отримувати аудіовізуальну інформацію національних мовників через супутникове, ефірне мовлення та кабельні мережі.

Із телерадіотрансляційних станцій, які розташовані в населених пунктах Зарічне, Дубровиця, Дубно, Сарни, Вараш, Рівне, Острог, Корець, Старики, Кургани, Копань, працюють в ефірі 21 загальнонаціональна і місцева радіостанції.

У цифровому стандарті DVB – T2 у 5 мультиплексах (у тому числі одному державному) розповсюджуються 44 телепрограми для понад 90 відсотків населення області.

В області працюють місцеві ефірні телекомпанії: філія акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України «Рівненська регіональна дирекція», ТОВ «Телерадіокомпанія Рівне 1», ТОВ «Телерадіокомпанія Ритм», приватне підприємство «Телерадіокомпанія Сфера – ТВ» та місцеві ефірні радіостанції (ТОВ «Радіо Трек», КП телерадіокомпанія «Полісся» Сарненської міської ради, ГО «Медіа – Центр «Третя столиця», ТОВ «Телерадіокомпанія Ритм»).

Послуги мобільного зв'язку в області надають ПРАТ «Київстар», ПРАТ «ВФ Україна» та ТОВ «Лайфселл».

Станом на 01 грудня 2023 року 2734 об'єкти мобільного зв'язку стандартів 2G, 3G, 4G розташовано на території області. У 2023 році всі критичні базові станції мобільних операторів забезпечено резервними джерелами живлення. Також для підвищення рівня автономної роботи під час можливих перебоїв із електропостачанням на ключових базових станціях здійснено заміну та встановлення літєвих акумуляторних батарей. Водночас операторами мобільного зв'язку організовано наявність мобільних генераторних установок, які використовуватимуться в межах області залежно від поточної ситуації з електропостачання.

Для підвищення рівня якості та доступності мобільного зв'язку операторами мобільного зв'язку у 2023 році введено в експлуатацію понад 50 нових базових станцій на території області.

У рамках реалізації у 2021 році проєкту «Інтернет-субвенція» щодо підвищення доступності широкосмугового доступу до інтернету в сільській місцевості 194 заклади соціальної інфраструктури у 85 населених пунктах Рівненської області підключено до швидкісного інтернету. Водночас за рахунок

місцевих бюджетів територіальних громад Рівненської області широкосмуговий доступ до інтернету отримали 42 заклади соціальної інфраструктури у 26 населених пунктах.

З початком повномасштабної військової агресії російської федерації у співпраці між обласною державною адміністрацією, районними державними адміністраціями, територіальними громадами та постачальниками електронних комунікаційних мереж та послуг, проведено роботи із забезпечення доступу до мережі «Інтернет» у пунктах незламності, укриттях та сховищах на території області.

Галузь поштового зв'язку завдяки розгалуженій мережі поштових об'єктів виконує одну з надійних комунікаційно-інформаційних функцій держави.

У рамках стратегії розвитку поштового зв'язку для сіл з населенням менше за 1200 жителів впроваджено проєкт «Пересувне відділення поштового зв'язку».

Рівненська дирекція АТ «Укрпошта» налічує 294 відділення поштового зв'язку (далі – ВПЗ), з них 63 міських ВПЗ, 135 сільських ВПЗ, 96 пересувних ВПЗ та Дільниця кур'єрської доставки, які надають послуги поштового зв'язку, а також забезпечують торгівлю товарами народного споживання та фінансовими послугами. Всі відділення поштового зв'язку, включаючи сільські ВПЗ, комп'ютеризовані, а пересувні відділення, починаючи з листопада 2023 року, забезпечені планшетними пристроями для фіксації операцій, покращення клієнтського сервісу та оптимізації процесів звітності. Середньооблікова чисельність штатних працівників становить близько 1159 осіб.

У 2023 році підприємство за підтримки Кабінету Міністрів України здійснило два етапи Всеукраїнської програми обміну ламп розжарювання на сучасні світлодіоди. Під час першого етапу було здійснено обмін 788 тис. штук для фізичних осіб. На сьогодні діє обмін у ВПЗ Рівне – 28, Костопіль, Сарни, Вараш, Здолбунів, Дубно для юридичних осіб державної форми власності. Із 05 грудня 2023 року стартував проєкт з обміну ламп розжарювання для пенсіонерів у сільських та пересувних ВПЗ.

Рівненська дирекція АТ «Укрпошта» все активніше використовує та впроваджує цифрові інструменти. Це важливо для її подальшої модернізації. Одна з головних переваг державного поштового оператора – розгалужена мережа відділень. Саме це, в комплексі із запровадженням мобільних поштових відділень, дозволить покрити усю країну. У фокусі – охопити ті категорії громадян, які через проживання у малих та віддалених селах, а іноді поважний вік, досі не мали доступу до цифрових та банківських послуг.

Висновок:

Телекомунікаційна інфраструктура та системи поштового зв'язку в області функціонують достатньо ефективно.

Разом з тим, технічний прогрес у цій сфері є одним із найбільш динамічних, тому і в подальшому необхідно приділяти розвитку цієї сфери першочергову увагу.

ІТ-сектор

Розвиток телекомунікаційної інфраструктури, як і практично всіх галузей і сфер діяльності, безпосередньо пов'язаний із цифровізацією та впровадженням передових ІТ-технологій.

В ІТ-індустрії Рівного зайнято близько 3000 спеціалістів та працює більше 30 ІТ-компаній.

Провідні ІТ-компанії міста об'єдналися в ІТ-кластер. Це об'єднання 12 рівненських ІТ-компаній, навчальних закладів та партнерів, які працюють в ІТ-сфері.

У цей час ІТ-кластер представляє інтереси понад 50 відсотків фахівців галузі та спрямований на розбудову сприятливого середовища для створення робочих місць та подальшого розвитку ІТ-індустрії Рівненщини.

Рівненська область має розвинену інфраструктуру підготовки ІТ-фахівців у дев'яти навчальних закладах.

Висновок:

Питання цифровізації та ІТ-сектору мають визначальне значення для розвитку господарського комплексу і соціальної сфери області.

Тому ІТ-сектор визначено одним із пріоритетів SMART-спеціалізації області. Розвитку сектору необхідно приділяти особливу увагу, зокрема співпраці з ІТ-кластером.

Енергетика та енергозбереження

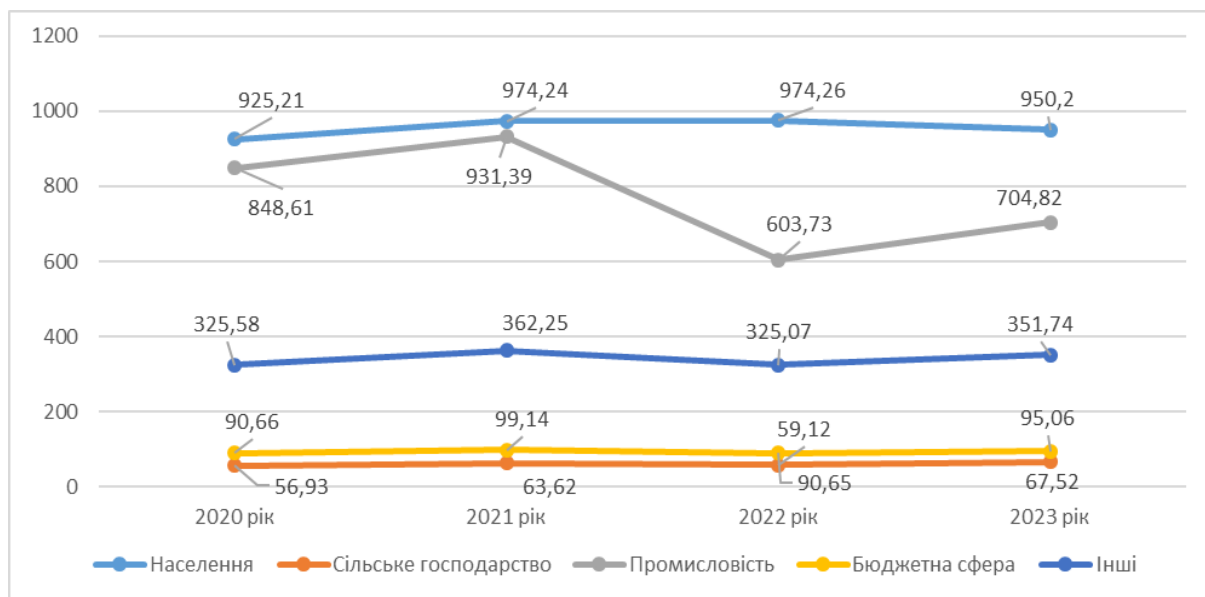
Війна має значний негативний вплив на роботу української енергетичної галузі. Через своє економічне, гуманітарне і геополітичне значення об'єкти енергетичної інфраструктури є особливо часто цілями російської агресії.

Основним надавачем послуг з розподілу електроенергії в області є ПрАТ «Рівнеобленерго», з постачання електроенергії – ТзОВ «Рівненська обласна енергопостачальна компанія».

**Таблиця 7. Споживання та втрати електроенергії
у Рівненській області**

	Населення	Сільське господарство	Промисловість	Бюджетна сфера	Інші
2020 рік	925,21	56,93	848,61	90,66	325,58
2021 рік	974,24	63,62	931,39	99,14	362,25
2022 рік	974,26	59,12	603,73	90,65	325,07
2023 рік	950,20	67,52	704,82	95,06	351,74

Рисунок 20. Споживання та втрати електроенергії у Рівненській області

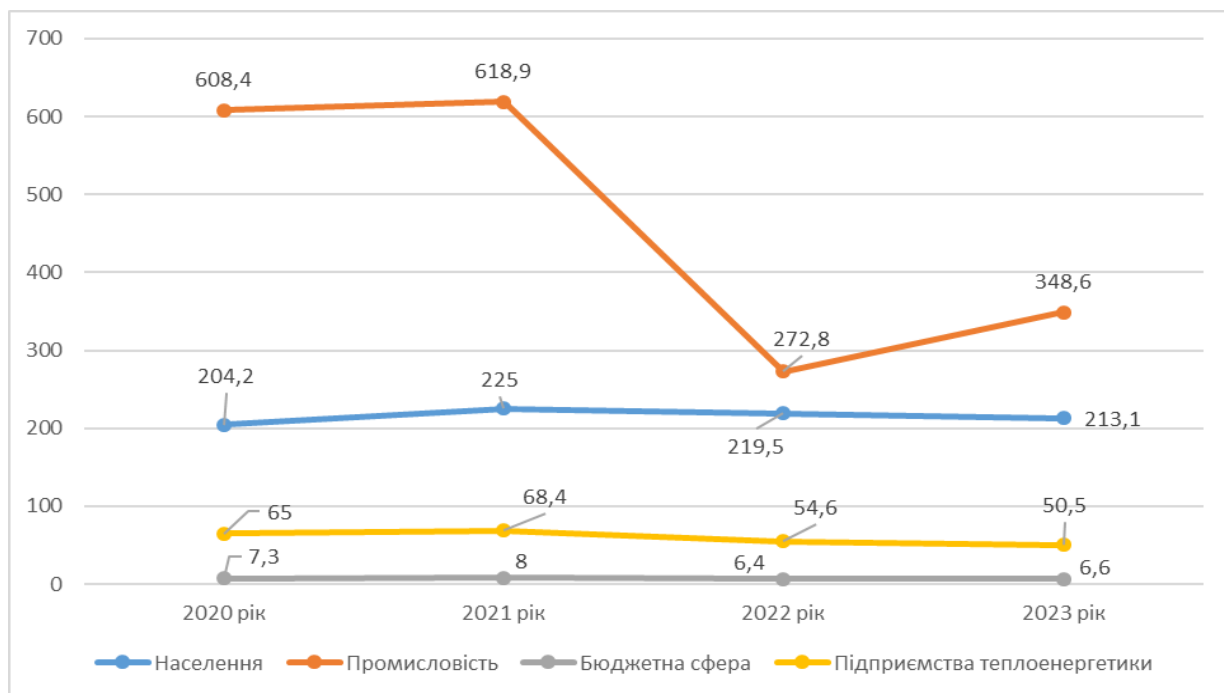
Після введення у 2004 році в експлуатацію двох енергоблоків на філії «ВП «Рівненська АЕС» АТ «НАЕК «Енергоатом» та філії «ВП «Хмельницька АЕС» АТ «НАЕК «Енергоатом» потужністю по 1000 МВт (з доведенням встановленої потужності станцій відповідно до 2800 МВт та 2000 МВт), концентрація генеруючих потужностей становить понад 5000 МВт.

Для підвищення стабільності роботи Об'єднаної енергосистеми України, повного завантаження виробничих потужностей філії «ВП «Рівненська АЕС» АТ «НАЕК «Енергоатом» завершено будівництво лінії електропередачі ПЛ 750 кВ «Рівненська АЕС – ПС Київська» загальною довжиною 353 кілометри.

Рівненська філія ТОВ «Газорозподільні мережі України» здійснює надання послуг споживачам області з розподілу природного газу. З 01 серпня 2020 року в Україні працює ринок газу для населення, тобто постачальником природного газу для споживачів можуть бути безліч компаній.

Таблиця 8. Використання природного газу у Рівненській області

	Населення	Промисловість	Бюджетна сфера	Підприємства теплоенергетики
2020 рік	204,2	608,4	7,3	65,0
2021 рік	225,0	618,9	8,0	68,4
2022 рік	219,5	272,8	6,4	54,6
2023 рік	213,1	348,6	6,6	50,5

Рисунок 21. Використання природного газу у Рівненській області

Також в області продовжується робота із впровадження альтернативних відновлюваних джерел електричної енергії, які працюють за «зеленим тарифом».

Таблиця 9. Динаміка впровадження відновлюваних джерел енергії в області за 2020 – 2023 роки, що працюють за «зеленим тарифом»

Категорія споживачів	Обсяг та потужність	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Побутові споживачі	Кількість, штук	517	885	1052	1131
	Потужність, кВт	13221,4	23784,1	28445,0	30375,36
Непобутові споживачі	Кількість, штук	10	12	13	13
	Потужність, кВт	4012,8	5712,0	5812,0	5812,0

Пріоритетним напрямом розвитку галузі енергетики у комунальному господарстві та бюджетній сфері є виробництво енергії з відновлюваних джерел та альтернативних видів палива.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 13 березня 2018 року № 166 (зі змінами) та рішенням Рівненської обласної ради від 16 березня 2018 року № 866 (зі змінами) відповідно схвалено та затверджено Комплексну програму енергоефективності Рівненської області на 2018–2025 роки (далі – Програма енергоефективності). З метою забезпечення додаткової фінансової підтримки населення щодо впровадження заходів енергозбереження реалізується Обласна програма відшкодування відсотків за кредитами,

залученими на впровадження енергозберігаючих заходів в житловому секторі (складова частина Програми енергоефективності).

Відповідно до Програми енергоефективності з обласного бюджету здійснено:

у 2020 році – 15 829 відшкодувань фізичним особам на загальну суму 3,25 млн гривень і 566 відшкодувань для ОСББ в обсязі 1,1 млн гривень;

у 2021 році – 1037 відшкодувань на загальну суму 1,46 млн гривень для ОСББ – учасників Урядової програми «теплих кредитів» і 15 відшкодувань на суму 0,3 млн гривень для ОСББ – учасників програми «ЕНЕРГОДІМ» державної установи «Фонд Енергоефективності»;

у 2022 році – 507 відшкодувань на загальну суму 0,57 млн гривень для ОСББ – учасників Урядової програми «теплих кредитів» і 116 відшкодувань на суму 2,1 млн гривень для ОСББ – учасників програми «ЕНЕРГОДІМ» державної установи «Фонд Енергоефективності»;

у 2023 році – 86 відшкодувань на суму 0,971 млн гривень для ОСББ – учасників програми «ЕНЕРГОДІМ» державної установи «Фонд Енергоефективності».

Відповідно до Програми енергоефективності проводиться Обласний конкурс проєктів з енергоефективності, відповідно до якого з обласного бюджету співфінансуються проєкти з енергоефективності.

Всього впродовж 2020 – 2023 років відповідно до вказаного механізму було реалізовано 14 проєктів загальною вартістю 14,9 млн гривень, з яких 11,6 млн гривень – кошти обласного бюджету, 3,3 млн гривень – кошти органів місцевого самоврядування та комунальних закладів.

Висновок:

В області є власні електрогенеруючі потужності та розвинена мережа електро- і газопостачання, накопичено значний досвід роботи з енергоефективності, енергозбереження, впровадження альтернативних та відновлюваних джерел енергії.

Разом з тим, в умовах воєнного стану першочерговим є питання енергетичної безпеки, зокрема створення належних умов для функціонування житлового фонду, соціальної сфери і господарського комплексу у випадку можливого пошкодження чи руйнування об'єктів генерації і передачі електроенергії та газу.

Житлово-комунальне господарство

Теплопостачання

В області проведена робота щодо забезпечення технічною готовністю теплопостачальних організацій, інженерних систем та обладнання для своєчасного проходження осінньо-зимового періоду. На всіх котельнях виконано необхідні планово-профілактичні заходи з підготовки основного та допоміжного обладнання до опалювального сезону, випробування теплових мереж у двотрубному обчисленні.

Всі котельні теплопостачальних підприємств облаштовані технологічними приладами обліку теплової енергії. Під час підготовки до опалювального сезону теплопостачальними підприємствами проводиться заготівля палива у відповідності із потребою.

Підприємствами теплового господарства реалізується комплекс заходів щодо підвищення якості послуг, покращення технологічного стану теплових мереж та котельного обладнання. У 2023 році капітально реконструйовано 10 котелень, замінено 30 котлів та 8 кілометрів теплових мереж на попередньо теплоізовані.

На реалізацію заходів з підготовки до опалювального періоду 2023 – 2024 року використано 70,9 млн гривень, що у 1,5 раза більше, ніж у 2022 році.

Водопостачання та водовідведення

Для забезпечення населення якісною та безпечною для здоров'я питною водою в області здійснюється реалізація заходів щодо розвитку та реконструкції систем централізованого водопостачання, доведення якості питної води до вимог Державних санітарних норм та правил.

Централізоване водопостачання населених пунктів області здійснюється за допомогою водопроводів з підземними водозаборами.

Для доведення якості води з підземних джерел централізованого водопостачання до вимог чинних нормативів, передбачається обробка питної води на водопровідних очисних спорудах.

Основним методом знезараження є хлорування, тому 12 підприємств водопровідно – каналізаційного господарства заготовляють гіпохлорит натрію марки «А». Чотири із них забезпечені власними гідролізними установками для його виготовлення. Частка використання гіпохлориту натрію для очищення водопровідної води підприємствами водопровідно – каналізаційного господарства, що постачають воду на території області, становить 83 відсотки. Всі інші, у зв'язку з малим обсягом водопостачання та хорошою якістю підземної води з артезіанських свердловин, проводять знезараження трубопроводів водопровідної мережі реагентом хлорне вапно.

Разом з тим, всі 50 ліцензіатів, які здійснюють господарську діяльність з централізованого водопостачання проводять доочищення та знезараження питної води, оскільки це необхідний захід, спрямований на знищення хвороботворних бактерій у воді, призначеній для пиття.

В області створено запас необхідних обсягів засобів знезараження питної води шляхом впливу хімічних факторів відповідно до Державних санітарних правил і норм 2.2.4–171–10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (хлор, гіпохлорит, озон, діоксид хлору, оксидантний газ тощо) та укладено угоди про постачання засобів для знезараження питної води.

Для комунальних очисних каналізаційних споруд області застосовуються біологічні та механічні методи очистки. З метою уникнення бактеріального забруднення проводиться знезараження стічних вод.

Послуги з централізованого водопостачання ліцензіатами області надаються абонентам цілодобово, безперебійно, в повному обсязі, у відповідності із вимогами нормативних документів. Забезпечено запас всіх необхідних засобів для знезараження питної води, проведено додатковий інструктаж з працівниками підприємств щодо виконання всіх необхідних заходів безпеки.

У рамках Програми розвитку та підтримки Рівненського обласного виробничого комунального підприємства водопровідно-каналізаційного господарства «Рівнеоблводоканал» на 2019 – 2026 роки (далі – Програма), на виконання заходів щодо забезпечення населення якісною питною водою в достатній кількості виділено 88,7 млн гривень, в тому числі з обласного бюджету – 65,1 млн гривень, із бюджетів територіальних громад області – 23,5 млн гривень.

У рамках Програми реалізовано проекти, спрямовані на покращення якості питної води: придбання гідролізної установки для виготовлення гіпохлориту марки «А», реконструкція водогону «Горбаків – Рівне» в районі села Бабин Рівненського району, ділянка I – в районі 306 – 307 кілометрів автодороги «Київ – Чоп», ділянка II – в районі 309 кілометра автодороги «Київ – Чоп», ділянка III – в районі 310 кілометра автодороги «Київ – Чоп», заміна окремих ділянок мережі водопроводу.

У 2023 році для реалізації заходів з підготовки до опалювального періоду 2023 – 2024 року використано 14,9 млн гривень, що в 1,6 раза більше, ніж у 2022 році. Замінено 25 кілометрів водопровідних та майже 7 кілометрів каналізаційних мереж.

У 2023 році територіальними громадами області виділено 125 млн гривень фінансової допомоги підприємствам теплопостачання та водопровідно-каналізаційного господарства (у 2022 році – 115,6 млн гривень).

Теплопостачальними підприємствами та організаціями водопровідно-каналізаційного господарства для покриття власних потреб створено необхідний аварійний запас обладнання, матеріалів тощо для виконання аварійно-відновлювальних робіт на об'єктах систем життєзабезпечення.

Забезпечення генераторами теплопостачальних підприємств становить 68 відсотків (при потребі 134 штуки в наявності – 91, підприємств водопровідно – каналізаційного господарства – 66 відсотків (при потребі 162 штуки в наявності – 107).

Висновок:

Зношеність основних фондів житлово-комунальних підприємств призводить до збільшення витрат енергоносіїв, кількості аварійних випадків у інженерних системах, збільшення обсягів капітальних та поточних ремонтів негативно впливає на якість комунальних послуг.

Система житлово-комунального господарства області потребує значних коштів для модернізації технологічної бази, а також впровадження сучасних форм організації ведення господарської діяльності, передусім взаємовідносин між надавачами та споживачами послуг.

Житлове господарство

Основним завданням у сфері житлового господарства області є формування інституту ефективного власника житла. Залучення населення до самоуправління та утримання житлових будинків дозволяє мешканцям здійснювати контроль за станом технічного обслуговування та ремонту житла, що значно підвищує якість наданих послуг. Формування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків дає право громадянам брати участь у місцевому самоврядуванні, залучати до управління житловим фондом суб'єктів підприємницької діяльності (фізичних та юридичних осіб).

В області створено та функціонує 1243 об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, які обслуговують 1356 житлових будинків, що становить 42 відсотки загальної кількості багатоквартирних будинків.

Таблиця 10 Динаміка створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків

2021 рік	2022 рік	2023 рік
1176	1213	1243

Технічний стан переважної більшості ліфтів не може у повному обсязі гарантувати безпечність та надійність під час експлуатації.

Таблиця 11. Ремонт і модернізація ліфтів

		2021 рік	2022 рік	2023 рік
Капітальний ремонт	одиниць	80	41	44
	тис. гривень	15704	14088	9815
Модернізація ліфтів	одиниць	7	18	15
	тис. гривень	5611	15252	16271
Заміна ліфтів	одиниць	2	—	—
	тис. гривень	2104	—	—
Всього	одиниць	89	59	59
	тис. гривень	23419	29340	25786

Розвиток конкурентного середовища у житловому господарстві залежить від суб'єктів господарювання (замовників житлових послуг), які візьмуть на себе функцію управління житлом, а також від бізнесових структур, залучених до обслуговування житлового фонду, для яких бізнес у сфері управління та експлуатації житлового фонду буде економічно ефективним.

Висновок:

Необхідно активізувати організаційну та консультативно-роз'яснювальну роботу щодо впровадження сучасних підходів в управлінні багатоквартирними будинками, а також вдосконалити механізми співфінансування капітальних ремонтів зазначеного житлового фонду.

VI. Соціальна сфера

Соціальний захист населення

В області соціальна підтримка вразливих груп населення, сімей з дітьми, осіб з інвалідністю з дитинства, дітей з інвалідністю здійснюється шляхом надання їм соціальних виплат.

З початку 2023 року на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, тимчасової державної допомоги дітям, тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, допомоги по догляду за особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, компенсаційної виплати непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку, до структурних підрозділів з питань соціального захисту населення райдержадміністрацій, виконавчих комітетів міських рад перераховано 2423,2 млн гривень.

Кошти в повному обсязі перераховані одержувачам, заборгованість відсутня.

З обласного бюджету 564 сім'ям загиблих Захисників/Захисниць виплачено грошову допомогу на загальну суму 16,8 млн гривень.

У територіальних громадах області передбачено видатки на надання адресної грошової допомоги Захисникам та Захисницям, ветеранам війни – добровольцям, сім'ям воїнів, які потрапили в полон, на загальну суму 22,4 млн гривень.

За січень – вересень 2023 року з місцевих бюджетів виплачено більше 20,4 млн гривень адресної грошової допомоги.

Фахівці із соціальної роботи територіальних громад області здійснюють оцінку потреб сімей Захисників і Захисниць та відповідно до потреб в межах компетенції, надають соціальні послуги.

Упродовж січня – вересня 2023 року послугами фахівців із соціальної роботи було охоплено 1181 сім'ю. Під соціальним супроводом перебувало 129 сімей, в яких виховується 101 дитина.

У результаті наданих соціальних послуг 1167 сімей Захисників і Захисниць отримали допомогу в інформуванні (консультуванні), 359 – в оформленні державних соціальних допомог та 95 – в оформленні/відновленні документів, 376 сімей отримали гуманітарну допомогу, 47 – юридичну; 30 – допомогу в організації медичного обстеження та лікування і 46 – щодо вирішення житлово – побутових проблем. Першу психологічну допомогу надано 393 сім'ям.

У тому числі охоплено послугами 539 сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць. Соціальним супроводом охоплено 93 сім'ї, в яких виховується 55 дітей. За сприяння фахівців із соціальної роботи задоволено потреби в інформуванні (консультуванні) 532 сімей, 185 сімей отримали

допомогу в оформленні державних соціальних допомог, 200 сімей отримали гуманітарну допомогу. Перша психологічна допомога була надана 256 членам сімей.

На базі комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради створено Республіканський центр лікування та реабілітації наслідків нейротравми, який складається з двох відділень по 50 ліжко-місць кожне.

У двох відділеннях Республіканського центру лікування та реабілітації наслідків нейротравми проходять довготривале лікування, фізичну і психологічну реабілітацію пацієнти з важкими наслідками черепно – мозкових і спінальних травм, що призвели до втрати можливості самостійного пересування або самообслуговування, з усіх областей України. Центр обладнаний сучасним лікувальним та реабілітаційним обладнанням.

У системі соціального захисту області функціонує комунальний заклад «Рівненський обласний центр комплексної реабілітації» Рівненської обласної ради – реабілітаційна установа.

Предметом діяльності закладу є:

здійснення комплексу реабілітаційних заходів, спрямованих на створення умов для всебічного розвитку осіб з інвалідністю, засвоєння ними знань, умінь, навичок, досягнення і збереження їхньої максимальної незалежності, фізичних, розумових, соціальних, професійних здібностей з метою максимальної реалізації особистого потенціалу;

сприяння психосоціальній адаптації до зміненої життєвої ситуації батьків, дружини/чоловіка загиблого ветерана.

Крім того, на базі комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради розпочато реалізацію проєкту з нового будівництва лікувально-реабілітаційного корпусу для ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб (Клеванська територіальна громада) загальною кошторисною вартістю 1,3 млрд гривень.

Рисунок 22 Лікувально-реабілітаційний корпус для ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб на базі комунального підприємства «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради

Сучасний чотириповерховий корпус стаціонарного лікування з приймально-діагностичним відділенням та адміністративно-побутовим блоком. Загальна площа будівлі – 13,4 тис. кв м.

Потужність, пропускна спроможність, у тому числі:

приймальне відділення – 150 людей в день;

відділення інтенсивної терапії – 26 ліжко-місць;

стаціонарне відділення – 27 ліжко-місць;

операційні зали – три.

Відповідно до будівельного проєкту, на першому поверсі нового корпусу розташуються приймально-діагностичне та лабораторне відділення. На другому – відділення інтенсивної терапії, стаціонарне відділення, приміщення для персоналу та перехід до наявного корпусу госпіталю. На третьому поверсі запроектовані відділення інтенсивної терапії, приміщення для персоналу та операційний блок на три операційні зали. На четвертому передбачені приміщення адміністрації та п'ять реабілітаційних залів. Також планується будівництво вертолітного майданчика для оперативного доставлення поранених захисників.

З моменту збройної агресії російської федерації проти України, в Рівненській області організовано безкоштовне розміщення внутрішньо переміщених осіб у всіх можливих для перебування об'єктах.

Станом на 21 червня 2023 року в області зареєстровано 86652 внутрішньо переміщені особи, на постійне проживання залишилося 52513 особи. Зокрема, з них: сімей – 12037, дітей до 18 років – 14735, осіб з інвалідністю – 1921, пенсіонерів – 7209.

В області цілодобово працює контактний центр, який забезпечує розміщення осіб, які прибувають в область. Робота контактного центру організована Головним управлінням Національної соціальної сервісної служби у Рівненській області.

В області ведеться оперативний облік приміщень, в яких розміщуються/можуть розміститися внутрішньо переміщені особи. Станом на 21 червня 2023 року в територіальних громадах області налічується 17412 вільні місця, з них місць довготривалого перебування – 6757.

До таких об'єктів відносяться: гуртожитки навчальних закладів, готелі, заклади оздоровлення та відпочинку, бази відпочинку, санаторно-курортні заклади, заклади фізичної культури та спорту, лікарні, дитячі садочки тощо.

В інтернатних закладах психоневрологічного та геріатричного спрямування області розміщено 503 евакуйовані особи з Комишівського, Покровського, Слов'янського та Білецького інтернатних закладів Донецької та Луганської областей. Серед них 403 особи з психічними захворюваннями.

Для розміщення внутрішньо переміщених осіб на території Рівненської області у закладах соціальної сфери, освіти та охорони здоров'я розгорнуто 43 місця компактного проживання. Зокрема у Рівненському районі – 25, Сарненському районі – 4, Дубенському районі – 12, Вараському районі – 2.

В області з 24 лютого 2022 року забезпечено роботу цілодобового контактного центру щодо надання прихистку вимушено переміщеним особам.

За номерами телефонів цілодобової «гарячої лінії» 0362-400-100, 098-505-83-25, 097-008-81-91 операторами надаються консультації, здійснюється пошук відповідного житла та координується робота щодо наповнення районними державними (військовими) адміністраціями реєстру наявного та потенційного житла в області.

З 2022 року реалізується Програма забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб у Рівненській області на 2022 – 2024 роки (затверджена розпорядженням голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 29 серпня 2022 року № 253). У рамках вищезазначеної Програми встановлено 12 модульних будинків для понад 40 внутрішньо переміщених осіб. Модульні будинки виготовлено підприємством, релокованим з Харківщини на Рівненщину.

Крім того, з обласного бюджету у 2023 році на закупівлю 10 споруд спрощеного монтажу – модульних будівель для тимчасового життєзабезпечення внутрішньо переміщених осіб передбачено 10,0 млн гривень.

Водночас у місті Дубно на Рівненщині за кошти Європейського Союзу здійснюється реалізація проєкту щодо будівництва житла для внутрішньо переміщених осіб (багатопокровівки) вартістю 5 млн євро.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 495 «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» в територіальних громадах області проводиться робота щодо формування фонду житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб.

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проєктні, будівельно – ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, підтримку малих групових будинків та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа протягом 2022 – 2023 років для Рівненської області не виділялася.

У Рівненській області функціонує 10 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 24 центри надання соціальних послуг, також 6 відділів соціального захисту населення (в складі яких є соціальні робітники, соціальні працівники, соціальні інспектори), які надають соціальні послуги, та 2 відділи соціальної допомоги вдома.

У зазначених закладах функціонує 11 стаціонарних відділень на 273 ліжко— місце.

Упродовж I півріччя 2023 року закладами здійснено обслуговування 20020 осіб, з них 15482 особи похилого віку, 3398 осіб з інвалідністю.

Висновок:

Система соціального захисту в області в умовах воєнного стану в цілому працює стабільно.

Є перспективи подальшого підвищення якості і доступності відповідних послуг, у тому числі, ветеранам війни та внутрішньо переміщеним особам за

рахунок збільшення обсягів фінансування, зокрема, капітальних видатків на об'єкти галузі, а також впровадження сучасних організаційних підходів.

Охорона здоров'я

В області функціонує 97 медичних закладів та установ, з них 43 стаціонарні.

Упродовж останніх років суттєво розвинулась мережа надавачів первинної медичної допомоги в області – наразі їх 36, де працюють 845 лікарів первинної медичної допомоги. 51 надавач цих послуг є приватної форми власності (як юридичні, так і фізичні особи).

У 2019 році розпочав свою роботу новостворений центральний орган виконавчої влади, що виконує функцію єдиного державного закупівельника медичних послуг, – Національна служба здоров'я України.

Заклади охорони здоров'я комунальної власності перетворені на автономні суб'єкти господарської діяльності, що наразі отримують оплату за надану пацієнтам медичну допомогу.

Запрацювала електронна система охорони здоров'я.

Наявна мережа закладів охорони здоров'я, що мають у своєму складі стаціонарні відділення, є розгалуженою та такою, що формувалась під впливом місцевих чинників. Наразі вона нараховує 42 лікарні, загальні потужності ліжкового фонду яких становлять 7158 ліжок (2022 рік). І хоча кількість стаціонарних ліжок у 2022 році дещо зменшилась у порівнянні із попереднім роком, але це суттєво не вплинуло на показник забезпеченості населення стаціонарними ліжками.

З метою доступу населення до базових спеціалізованих медичних послуг у складі Рівненського госпітального округу необхідно розглядати чотири медичних кластери, орієнтуючись на межі нових утворених районів та територіальних громад з певними особливостями:

Вараський медичний кластер (населення 138,1 тис. осіб, 3 заклади);

Дубенський медичний кластер (населення 165,9 тис. осіб, 16 закладів);

Рівненський медичний кластер (населення 625,5 тис. осіб, 56 закладів);

Сарненський медичний кластер (населення 212,2 тис. осіб, 18 закладів).

Для забезпечення збалансованого доступу до основних видів спеціалізованої медичної допомоги в межах кластеру передбачається географічний доступ населення до місця надання послуги та достатня кількість населення в зоні обслуговування лікарні.

Мережа лікарень у госпітальному окрузі передбачає наявність закладів охорони здоров'я, що надають високоспеціалізовану медичну допомогу населенню всієї області – так звані надкластерні лікарні. У кожному медичному кластері передбачається функціонування кластерної лікарні, на базі якої надається спеціалізована медична допомога жителям району. У визначених кластерних лікарнях мають бути додатково створені медичні послуги надкластерного рівня.

Крім кластерних лікарень, у межах медичних кластерів також можуть функціонувати загальні лікарні для забезпечення географічної доступності окремих видів медичних послуг.

Станом на кінець 2022 року у Рівненському госпітальному окрузі нараховувалося близько 7,1 тисячі стаціонарних ліжок у 42 закладах охорони здоров'я, що становило 6,3 ліжка на 1000 населення.

У Рівненській області у рамках Програми медичних гарантій – 2022, було надано медичних послуг на загальну суму 4,714 млрд гривень. Область є 16 (шістнадцятою) за обсягами коштів, укладених договорів та проведених виплат після міста Києва.

У Рівненській області існують структурні диспропорції у забезпеченості лікарями та медичними сестрами залежно від таких параметрів, як місто або сільська місцевість, амбулаторна або стаціонарна медична допомога, первинна або спеціалізована медична допомога, та розподіл фахівців спеціалізованої допомоги.

На основі аналізу забезпеченості кадровими ресурсами Рівненського госпітального округу проведено оцінку потреб у 2023 році та на основі результатів розроблено план розвитку кадрових ресурсів області.

В цілому в госпітальному окрузі наразі потреба становить 180 лікарів.

Серед них в розрізі спеціальностей: фізична і реабілітаційна медицина – 16, рентгенологія – 10, терапія – 10, хірургія – 5, психіатрія – 5, наркологія – 5, ортопедія і травматологія – 10, неврологія – 8, медицина невідкладних станів – 7, анестезіологія – 7, кардіологія – 5.

Розгляд пріоритетних видів стаціонарної медичної допомоги Рівненського госпітального округу демонструє потребу в забезпеченні лікарськими кадрами для лікування інсультів та інфарктів на високоспеціалізованому рівні, у тому числі нейрохірургів, кардіохірургів, інтервенційних хірургів у зв'язку з необхідністю надання пріоритетних видів стаціонарної медичної допомоги надкластерного рівня.

На первинному рівні медичної допомоги збільшується упродовж поточного року кількість вакансій лікарів загальної практики – сімейних лікарів. На 01 червня 2023 року потреба становить 24 лікарі.

Однак, враховуючи відсутність механізму стримування відтоку кадрів та реалії воєнного стану, частину вакансій планується заповнювати шляхом вторинної спеціалізації. Зокрема це такі спеціальності: фізична і реабілітаційна медицина, рентгенологія, терапія, наркологія, медицина невідкладних станів, кардіологія.

В області немає нестачі фахового середнього медичного персоналу (медичних сестер). Перспективну потребу розвитку реабілітації, мережі закладів з послугами довготривалого догляду, паліативної допомоги, будинків/відділень сестринського догляду, медико – соціальних послуг в громаді тощо область спроможна вирішити власними силами.

Цілями розвитку Рівненського госпітального округу є:

розбудова спроможної мережі закладів охорони здоров'я Рівненського госпітального округу, здатної забезпечувати надання якісної, комплексної,

безперервної і орієнтованої на пацієнта медичної допомоги на засадах доказової медицини та кращих медичних практик;

забезпечення доступності пацієнтів до закладів охорони здоров'я через оптимізацію маршрутів пацієнта та покращення транспортної інфраструктури;

підвищення ефективності використання ресурсів системи охорони здоров'я та залучення інвестицій для розвитку спроможної мережі госпітального округу.

Висновок:

Реформа організації та фінансування системи охорони здоров'я на Рівненщині відбувається в цілому задовільно, передусім у галузі первинної медицини.

Разом з тим, подальша успішна реалізація реформи потребує суттєвого поліпшення організаційної роботи та значного збільшення обсягів фінансових ресурсів.

Освіта

Станом на 01 грудня 2024 року в області функціонує 519 закладів дошкільної освіти, з них 299 закладів дошкільної освіти окремих юридичних осіб, в тому числі 2 заклади приватної форми власності, та 220 дошкільних структурних підрозділів у закладах загальної середньої освіти, 13 із них – у закладах загальної середньої освіти обласного підпорядкування. У закладах дошкільної освіти виховується близько 33,4 тис. дітей.

Мережа закладів загальної середньої освіти нараховує 541 школу, в тому числі 8 – приватної форми власності. Учніський контингент становить 166,6 тис. осіб.

Всі заклади загальної середньої освіти підключені до мережі «Інтернет».

Забезпечення безпеки закладів освіти, зокрема облаштування та будівництво захисних споруд цивільного захисту закладів освіти є невід'ємною складовою процесу створення безпечного освітнього середовища. У 2022 – 2023 роках облаштовано й оглянуто 100 відсотків об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту в закладах освіти області, які підлягали перевірці.

Всього у закладах освіти області наявно 932 власні укриття, зокрема:

285 – у власних захисних спорудах цивільного захисту готових та обмежено готових до використання;

647 – у власних спорудах подвійного призначення та найпростіших укриттях за результатами проведених комісійних обстежень;

290 – в інших суб'єктів господарювання (за договорами).

У закладах загальної середньої освіти організовано укриття:

182 – у власних захисних спорудах цивільного захисту готових та обмежено готових до використання;

405 – у власних спорудах подвійного призначення та найпростіших укриттях за результатами проведених комісійних обстежень;

148 – в інших суб'єктів господарювання (за договорами).

У закладах дошкільної освіти організовано укриття:

57 – у власних захисних спорудах цивільного захисту готових та обмежено готових до використання;

197 – організовано у власних спорудах подвійного призначення та найпростіших укриттях за результатами проведених комісійних обстежень.

61 – організовано в інших суб'єктів господарювання (за договорами).

У 2023 році на облаштування укриттів використано кошти місцевих бюджетів у закладах загальної середньої освіти – 85,8 млн гривень, дошкільної освіти – 22,3 млн гривень.

Крім того, у десяти закладах загальної середньої освіти проводилися роботи щодо облаштування укриттів (у 4 – за кошти державної субвенції, 5 – фонду ліквідації воєнної агресії, 1 – за кошти субвенції відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16.06.2023 № 608 (Вараська територіальна громада)).

У 2023 році за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам завершено будівництво захисних споруд у Бабинському ліцеї Бабинської сільської ради та Котівському ліцеї Олександрійської сільської ради.

Продовжується нове будівництво споруди цивільного захисту на території Клесівського ліцею та капітальний ремонт ПРУ № 64011 Березнівського ліцею № 2 Березнівської міської ради.

У рамках реформування галузі освіти впроваджено заходи, зокрема:

проведено оптимізацію мережі закладів загальної середньої та дошкільної освіти;

створено 48 опорних шкіл та 80 філій;

придбано 85 комплектів обладнання з програмним забезпеченням для організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання для закладів загальної середньої та професійної (професійно – технічної) освіти;

впроваджено в усіх школах новий Державний стандарт базової загальної середньої освіти, проведено підготовку вчителів, закуплено дидактичні матеріали. Для шести шкіл Рівненщини, які беруть участь у пілотному проєкті впровадження Державного стандарту базової середньої школи, у сьомих класах здійснено закупівлю засобів навчання та комп'ютерного обладнання;

організовано безперебійне підвезення для 20855 осіб, яке забезпечують 283 транспортні засоби;

організовано інклюзивне навчання у 379 школах та 31 філіях опорних закладів освіти (функціонує 1589 інклюзивних класів), в яких навчається 2060 дітей з особливими освітніми потребами. Для супроводу дітей в умовах інклюзивного навчання введено 1488 посад асистентів вчителів.

Підготовку кваліфікованих робітників здійснює 19 навчальних закладів державної форми власності.

В області функціонує 21 заклад фахової передвищої та 12 закладів вищої освіти (у тому числі один релокований державний заклад «Луганський державний медичний університет»), в яких навчається 26 674 особи.

Висновок:

У цілому успішна реалізація положень Закону України «Про освіту» та Концепції Нової української школи в області сприяють підвищенню якості надання освітніх послуг, впровадженню нових підходів у діяльності освітніх установ, створенню безпечних умов навчання та перебування всіх учасників освітнього процесу.

Разом з тим, прискорення модернізації освіти потребує вдосконалення відповідної організаційної роботи, а також залучення значних обсягів фінансових ресурсів для створення безпечного освітнього середовища.

Культура

Культурно-мистецьке обслуговування населення області здійснюють 1254 заклади культури, із них: 2 обласні академічні театри (музично-драматичний та театр ляльок), 1 філармонія, 1 обласний центр народної творчості, 2 парки культури і відпочинку, 1 зоопарк, 535 бібліотек, 12 музеїв, 3 заповідники, 695 закладів культури клубного типу, 38 мистецьких шкіл.

Враховуючи процес децентралізації, територіальними громадами області здійснюються заходи щодо створення центрів культурних послуг. Керуючись методикою та уніфікованими прикладами архітектурного планування центрів культурних послуг, розроблених Міністерством культури та інформаційної політики, в області створено 5 центрів культурних послуг.

Рівненщина – це окремий пласт традицій, звичаїв, обрядів та духовної спадщини і певного світогляду жителів. При закладах культури діє 2712 колективи аматорської творчості, із них 355 мають звання «народний» і «зразковий».

У мистецьких школах навчається понад 10 тисяч учнів; в області є 1725 майстрів декоративно – ужиткового мистецтва, які продовжують народні традиції. 10 майстрів мають державні нагороди – звання заслужений майстер України, 17 майстрів є лауреатами обласної премії за збереження нематеріальної спадщини імені Ганни Леончук; три лауреати всеукраїнської премії за збереження нематеріальної культурної спадщини: Віктор Ковальчук, Данія Чекур, Ніна Рабчевська.

Попри воєнні загрози заклади культури і мистецтва не припинили роботу, а відкрили свій мистецький фронт «Музика – зброя». Запровадили в практику нові, адаптовані до сучасних умов, мистецькі проекти, зокрема «Етноосвіта», «Музика в укритті», серію культурно – освітніх зустрічей для тимчасово переселених осіб «Всі в купочці!». Відроджено Луганський фестиваль української народної іграшки та гри.

Проведено два Всеукраїнські форуми зі збереження та популяризації культурної спадщини області. Започатковано проекти Книжковий форум Рівненщини «Книга_форум_рв» та «Традиції. Регіони. Ментальне відновлення «Ткацтво UA».

Народні культурні традиції рівненського Полісся двічі презентували у Національному музеї народної архітектури та побуту України.

В області 55 відсотків бібліотек комп'ютеризовані, 45 відсотків мають доступ до мережі «Інтернет». Загальна кількість комп'ютерної техніки у книгозбірнях становить 981 одиницю, з доступом до мережі «Інтернет» – 817 персональних комп'ютерів.

На базі цифровізованих публічних бібліотек організовано пункти доступу населення до інтернету, працюють хаби цифрової освіти, де підготовлені бібліотекарі-консультанти, які безкоштовно навчають цифрової грамотності жителів територіальних громад, надають доступ до цифрових послуг. На порталі «Дія» зареєстровано 85 хабів, що діють в публічних бібліотеках Рівненщини.

У 74 бібліотеках створено музейні простори народознавчого, літературного, мистецького напрямів.

Практикуються мережеві бібліотечні заходи – «Велике читання», тренінги з цифрової освіти, мистецькі майстер-класи, театралізовані дійства, просвітницькі заходи, реконструкції народних свят та обрядів, робота літературних та інтелектуальних клубів тощо.

Здійснюється підтримка місцевого книговидання за рахунок коштів обласного бюджету. У 2023 році для бібліотек придбано книг місцевих видавництв на суму близько 300 тис. гривень.

З початком війни культпрацівники Рівненської області запровадили акцію «Російську літературу на макулатуру, а гроші на ЗСУ». Зібрано 52 тис. книг у жителів населених пунктів. Із фондів бібліотек знято близько 340 тис. примірників російськомовної літератури.

Висновок:

Наявна інфраструктура галузі відповідає державним соціальним нормативам забезпечення населення закладами культури та гарантує дотримання прав населення на духовний розвиток, доступність цінностей літератури і мистецтва, належний рівень та якість культурних послуг, збереження культурної спадщини.

Розпочато процес формування нових культурних просторів та розвитку культурного розмаїття територіальних громад.

Разом з тим, необхідна модернізація і технічне переоснащення більшості закладів культури, передусім у сільській місцевості.

Надання адміністративних послуг населенню

Станом на 31 грудня 2023 року у Рівненській області функціонує 49 центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), 2 територіальні підрозділи та 66 віддалених робочих місць.

За період правового режиму воєнного стану розпочали свою роботу ЦНАПи у Локницькій, Боремельській, Мізоцькій, Немовицькій, Вирівській, Олександрійській, Зорянській, Білокриницькій та Варковицькій територіальних громадах.

У рамках субвенції з державного бюджету на розвиток ЦНАПів було виділено грошові кошти територіальним громадам на будівництво та ремонт

приміщення, закупівлю необхідного обладнання. Відповідно до бюджету Бокіймівської територіальної громади надійшло 4 млн гривень, Вараської – 264 тис. гривень, Дубенської – 580,56 тис. гривень, Здолбунівської – 1,9 млн гривень, Клеванської – 310 тис. гривень, Костопільської – 2,1 млн гривень, Острозької – 4,6 млн гривень, Радивилівської – 574 тис. гривень.

До переліку адміністративних послуг, що надаються ЦНАП, увійшли послуги соціального характеру, реєстрація актів цивільного стану, місця проживання, бізнесу, нерухомості та земельних ділянок тощо. 18 жовтня 2023 року підписано Меморандум про співпрацю між Міністерством у справах ветеранів України та Рівненською обласною державною (військовою) адміністрацією, Рівненською обласною радою, територіальними органами центральних органів виконавчої влади в Рівненській області, районними державними (військовими) адміністраціями, міськими, селищними, сільськими радами з метою подальшого впровадження проєкту «Адмінсервіс «Ветеран»» у межах Рівненської області.

Наразі ЦНАПи поступово забезпечують реалізацію зазначеного проєкту. Так, станом на сьогодні вже здійснюється реалізація надання ветеранських послуг у 25 ЦНАПах Рівненщини. Решта територіальних громад з числа тих, що утворили ЦНАПи найближчим часом на сесіях відповідних рад розглянуть питання стосовно внесення змін до Переліку адміністративних послуг, що будуть надаватися через ЦНАПи. Крім того, вживаються відповідні заходи стосовно облаштування робочих місць адміністраторів, які будуть здійснювати обслуговування відповідної цільової категорії.

Крім того, модернізовано 6 ЦНАПів області, які набули статусу «Дія. Центр»: у 2022 році – Гоща, Бокійма, Корець, у 2023 році – Рівне, Біла Криниця та Костопіль.

Забезпечення умов для перебування та обслуговування заявників з інвалідністю, порушеннями зору та слуху, інших маломобільних груп населення є важливим питанням для будь-якого ЦНАПу. На сьогодні ЦНАПи облаштовують приміщення пандусами, сходами з поручнями, технічними рішеннями для осіб з вадами здоров'я, покажчиками, надрукованими шрифтом Брайля, місцями для паркування для осіб з інвалідністю тощо.

Важливим елементом якісного та ефективного надання адміністративних послуг через ЦНАПи є матеріально-технічне забезпечення. Завдяки співпраці Рівненської обласної державної адміністрації з Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні в рамках проєкту «Посилення стійкості громад в регіонах України», яка фінансується Урядом Великої Британії, ЦНАПи області отримали необхідне обладнання, меблі, периферійні пристрої, паспортні станції тощо. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні є провідним донором в області в напрямі цифровізації та розвитку ЦНАПів.

З метою покращення доступності отримання в області адміністративних послуг для ветеранів, Захисників та Захисниць, членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) в області реалізовано проєкт «Адмінсервіс «Ветеран». Відтак, українські ветерани та їхні рідні швидко та фахово отримуватимуть належні

адміністративні послуги в одному місці, лише подавши заяву та відповідні документи.

Висновок:

У середньостроковій перспективі пріоритетними завданнями повинні стати збільшення кількості та підвищення якості адміністративних послуг, що надаються в ЦНАПах, подальший розвиток мережі Центрів у територіальних громадах, а також набуття статусу «Дія. Центр».

VII. Фінансово-бюджетна сфера Рівненської області

Характеристика дохідної частини зведеного бюджету Рівненської області

Виконання дохідної частини здійснювалось в умовах правового режиму воєнного стану, змін, внесених у податкове та бюджетне законодавство, спрямованих на покращення адміністрування платежів, створення більш рівних та справедливих умов оподаткування, а також підвищення наповнюваності бюджету.

Таблиця 12. Надходження платежів до загального фонду зведеного бюджету Рівненської області

Показники	Одиниця виміру	2023 рік		Виконання завдання, %
		факт	у % до 2022 року	
Надходження платежів до загального фонду (без трансфертів):				
зведеного бюджету	млн гривень	24319,4	123,2	x
державного бюджету	млн гривень	13706,3	129,2	x
власні доходи місцевих бюджетів	млн гривень	10613,1	116,2	103,7

За 2023 рік до загального фонду зведеного бюджету області (без трансфертів) надійшло 24319,4 млн гривень, що на 23,2 відсотка більше, ніж за 2022 рік.

Надходження платежів до державного бюджету становили 13706,3 млн гривень, що на 29,2 відсотка більше, ніж за 2022 рік. До обласного бюджету надійшло 1652,9 млн гривень, що на 14,9 відсотка або на 214,3 млн гривень більше, ніж за 2022 рік. Виконання завдання становить 109,4 відсотка. Власні доходи місцевих бюджетів становили 10613,1 млн гривень, що на 16,2 відсотка або на 1477,1 млн гривень більше, ніж за 2022 рік (5 місце за динамікою надходжень по Україні).

Зазначену суму приросту власних доходів отримано, насамперед, за рахунок приросту надходжень податку на доходи фізичних осіб, що справляється на території області (767,4 млн гривень), акцизного податку (269,7 млн гривень), податку на майно (213,4 млн гривень), єдиного податку (181,9 млн гривень) та податку на прибуток підприємств (60,7 млн гривень).

Податку на доходи фізичних осіб, питома вага якого в доходах загального фонду становить 71,6 відсотка, надійшло 7600 млн гривень, що більше рівня 2022 року на 767,4 млн гривень або на 11,2 відсотка (7 місце по Україні).

Значний приріст ПДФО обумовлений надходженням до 01 жовтня 2023 року податку з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового

і начальницького складу до місцевих бюджетів, якого за 9 місяців 2024 року надійшло 2232,3 млн. грн або 21 відсоток обсягу доходів загального фонду. І це на 11 відсотків більше ніж за 2022 рік.

Разом з тим, за жовтень – грудень 2023 року втрати області з ПДФО від грошового забезпечення військовослужбовців (через зміни у законодавстві щодо зараховування таких коштів з жовтня 2023 року до державного бюджету) становили 688,1 млн. гривень.

Обсяг ПДФО на одну особу у звітному році становив 6656,2 гривні, тоді як за 2022 рік такий показник дорівнював 5984,1 гривні.

Надходження акцизного податку за 2023 рік становили 600 млн гривень та збільшилися порівняно з минулорічним показником на 267 млн гривень або майже удвічі. Таке зростання надходжень спричинене змінами в зарахуванні акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі тютюнових виробів відповідно до Закону України від 15 лютого 2022 року № 2042-IX «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», а також частковим поверненням акцизного податку на пальне відповідно до Закону України від 21 вересня 2022 року № 2618 – IX «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану».

Високий рівень адаптивності підприємств області до умов воєнного стану, поступове відновлення їх роботи та релокація окремих підприємств з інших регіонів України позитивно вплинули на зростання надходжень податку на прибуток.

Так, станом на 01 січня 2024 року до бюджету області надійшло 138,2 млн гривень податку на прибуток підприємств, що майже у 2 рази перевищило минулорічні надходження. За темпами росту податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки область посідає перше місце серед регіонів України.

Рисунок 23. Структура загального фонду місцевих бюджетів Рівненської області

Затверджений органами місцевого самоврядування річний план власних доходів загального фонду в цілому по області виконано на 103,7 відсотка, додатково до запланованого надійшло 375,8 млн гривень.

Із 69 місцевих бюджетів області забезпечили виконання та перевиконання затверджених річних призначень 67. Це обласний бюджет, 3 районні бюджети та 63 бюджети територіальних громад.

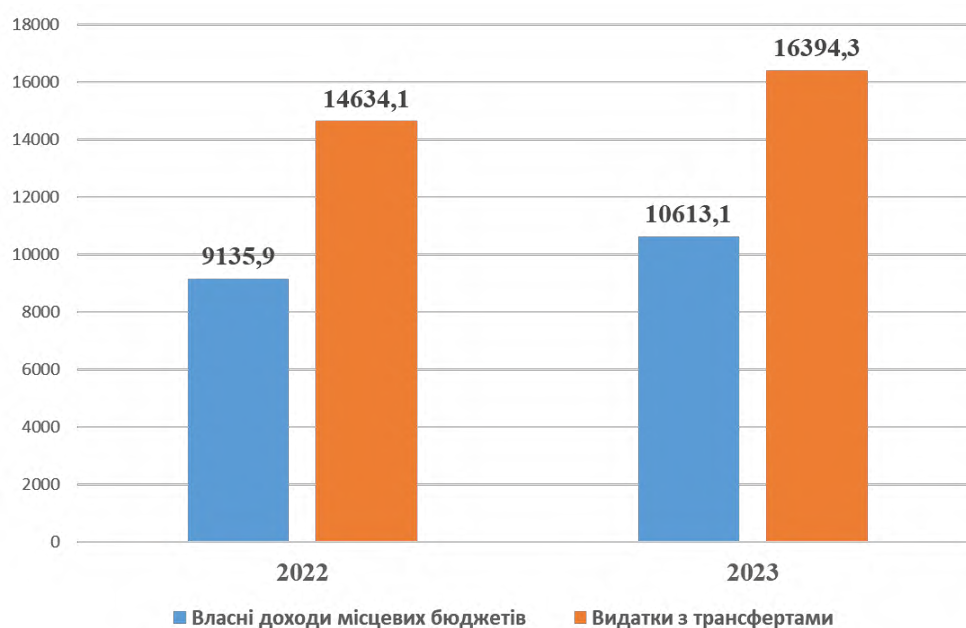
При цьому, понад середньообласний показник забезпечено виконання плану по обласному бюджету, 3 районних бюджетах – Рівненському, Дубенському та Сарненському, та бюджетах 36 територіальних громад.

Крім власних доходів, у 2023 році область в повному обсязі до затверджених призначень отримала з державного бюджету 1 259,1 млн гривень базової дотації та 328,2 млн гривень – додаткових дотацій.

Обсяг субвенцій, отриманих із загального фонду держбюджету, становив 4194 млн гривень.

Рисунок 24. Забезпеченість Рівненської області бюджетними ресурсами

млн гривень

У 2023 році область отримала з державного бюджету у вигляді трансфертів 5781,2 млн гривень, що на 5,1 відсотка (283 млн гривень) більше, ніж за минулий рік.

Доходи місцевих бюджетів Рівненської області

За 2023 рік власні доходи місцевих бюджетів територіальних громад області (без трансфертів) зросли на 16,4 відсотка і становили 8959,3 млн гривень. Завдання виконано на 102,7 відсотка.

**Таблиця 13. Доходи загального фонду місцевих бюджетів
Рівненської області**

млн гривень

	2022 рік			2023 рік		
	Власні доходи	Всього доходів	Частка власних доходів, відсотків	Власні доходи	Всього доходів	Частка власних доходів, відсотків
Бюджет області, всього	9135,9	14634,1	62,4	10613,1	16394,3	64,7
обласний бюджет	1438,6	2279,1	63,1	1652,9	2418,9	68,3
районні бюджети	0,8	5,5	14,5	0,9	6,1	14,8
бюджети ТГ	7696,5	12349,5	62,3	8959,3	13969,3	64,1

За даними департаменту фінансів облдержадміністрації, проведено **аналіз окремих показників виконання місцевих бюджетів 64 територіальних громад** за підсумками 2023 року:

доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) на одного жителя у тринадцяти громадах перевищують загальнообласний показник (9295,2 гривні). Зокрема, найкращий показник у Здолбунівській (22101,7 гривні), Городоцькій (17676,4 гривні), Вараській (15268,6 гривні), Шпанівській (13434,7 гривні), Привільненській (13188,8 гривні), Олександрійській (12668,5 гривні), Млинівській (11663,1 гривні), Великоомелянській (11147,6 гривні), Рівненській (11090,7 гривні) територіальних громадах;

видатки загального фонду місцевих бюджетів на одного жителя у тринадцяти громадах перевищують загальнообласний показник (13769,5 гривні), зокрема, у Малолубашанській (30827,2 гривні), Привільненській (17943,6 гривні), Городоцькій (20210,2 гривні), Здолбунівській (19444,4 гривні), Вараській (18198,7 гривні), Шпанівській (16662,0 гривні), Олександрійській (16411,8 гривні), Великоомелянській (15427,3 гривні) територіальних громадах;

рівень дотаційності територіальних громад у 57,8 відсотка територіальних громад нижче 30 відсотків. Водночас, тринадцять громад області є бездотаційними. Це Радивилівська, Привільненська, Смизька, Млинівська, Клеванська, Малолубашанська, Олександрійська, Вараська, Семидубська, Вербська, Городоцька, Дубенська та Рівненська громади. Проте, найвищий рівень дотаційності – у Антонівській (61,6 відсотка), Березівській (56,9 відсотка), Каноницькій (55,9 відсотка), Старосільській (55,1 відсотка), Степанській (52 відсотки) територіальних громадах;

співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду (без трансфертів) нижче 20 відсотків у Зорянської (19,5 відсотка), Радивилівській (18,7 відсотка), Олександрійській (17,7 відсотка), Городоцькій (17,2 відсотка), Шпанівській (16,8 відсотка),

Дубровицькій (16,2 відсотка), Дубенській (15,7 відсотка), Сарненській (15,4 відсотка), Білокриницькій (15,1 відсотка), Смизькій (14,3 відсотка), Млинівській (14,3 відсотка), Вараській (12,6 відсотка), Костопільській (12,5 відсотка), Клеванській (11,3 відсотка), Рівненській (7 відсотків), Здолбунівській (3,7 відсотка) територіальних громадах.

Бюджет розвитку місцевих бюджетів

Бюджет розвитку є фінансовим інструментом забезпечення програм та проєктів розвитку територій.

У складі спеціального фонду місцевих бюджетів області спостерігається поступове зростання надходжень до бюджету розвитку, а саме: у 2022 році такі надходження становили 82 млн гривень; у 2023 році – 112,8 млн гривень.

Зведений бюджет області за видатками загального фонду з урахуванням кредитування за 2023 рік виконаний у сумі 15723,8 млн гривень, що становить 95,9 відсотка річних призначень.

Із загального обсягу видатків місцевих бюджетів 55,9 відсотка спрямовані на освіту, 5,1 відсотка – на соціальний захист населення, 4,1 відсотка – на охорону здоров'я.

За економічною ознакою із загального фонду місцевих бюджетів області спрямовано 58,1 відсотка – на оплату праці з нарахуваннями, 8,3 відсотка – на поточні трансферти органам державного управління інших рівнів, 4,9 відсотка – на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, 2,4 відсотка – на соціальне забезпечення, 2 відсотки – на придбання медикаментів, перев'язувальних матеріалів та продуктів харчування.

На реалізацію обласних галузевих програм у 2023 році із затверджених 964,9 млн гривень видатків в обласному бюджеті фактично виконано 891,3 млн гривень або 92,4 відсотка запланованого обсягу на рік.

Висновок:

Упродовж останніх років в області зберігається позитивна тенденція до зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів. Збільшується частка власних доходів. Так, обсяг власних доходів місцевих бюджетів за 2023 рік порівняно з минулим роком зріс на 16,2 відсотка.

У структурі власних доходів місцевих бюджетів основним джерелом залишився податок на доходи фізичних осіб.

Вплив повномасштабної війни, зумовлених нею наслідків та податкових новацій, запроваджених на національному рівні з метою стабілізації економічної ситуації, спричинили зміну структури доходів місцевих бюджетів (без урахування сплаченого з доходів військовослужбовців), акцизного податку з пального, плати за землю, єдиного податку.

Подальша реалізація реформи децентралізації передбачає підвищення спроможності громад, оптимізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури, підвищення якості і доступності отримання населенням адміністративних послуг, а також розвиток міжмуніципального співробітництва громад.

VIII. Екологічна ситуація у Рівненській області та безпека життєдіяльності населення

На сьогодні Рівненщина відноситься до територій з помірним рівнем забруднення довкілля, але з помітно вираженою тенденцією до зростання техногенного навантаження на нього.

Всі складові довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси) зазнають антропогенного навантаження, що супроводжується збільшенням обсягів викидів в атмосферу та скидів у поверхневі водні об'єкти зворотних вод підприємств, накопиченням відходів усіх класів небезпеки.

На динаміку викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря впливають економічні процеси в області. Зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від підприємств області обумовлене впровадженням на підприємствах сучасних технологій та поступовим проведенням налагоджувальних робіт обладнання, здійсненням природоохоронних заходів та отриманням дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

Найбільш забрудненими є території міст Рівне (8386,1 кілограма/кв. кілометр), Дубно (3608,6 кілограма/кв. кілометр), Вараш (3388,2 кілограма/кв. кілометр).

Якість повітря

Основними забруднювачами довкілля області є підприємства переробної промисловості (56 відсотків обсягу викидів у порівнянні з 2021 роком).

До основних забруднювачів атмосферного повітря області відносяться такі підприємства: ПрАТ «Рівнеазот», «Волинь - цемент» філія ПрАТ «Дікергофф цемент Україна», ПрАТ «Вераллія Україна», ПрАТ «Костопільський завод скловиробів», ТЗОВ «Свиспан Лімітед», ТЗОВ «ОДЕК Україна», ТЗОВ «Оператор газотранспортної системи України Рівненське ЛВУМГ», ТЗОВ «Укрмолпродукт», ТЗОВ ПП «Ізотерм-С», ДП «Рівнеторф», ТЗОВ «Свиспан Лімітед».

Таблиця 14. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності у 2022 році

Види економічної діяльності	Кількість підприємств, які мали викиди, одиниць	Обсяги викидів в області		Викинуто в середньому одним підприємством, тонн
		тонн	у відсотках до 2021 року	
2	3	4	5	6
Усі види економічної діяльності	186	5584,996	59,6	30,0
у тому числі:				
Сільське, лісове та рибне господарство	23	367,846	73,0	16,0

2	3	4	5	6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	12	252,384	62,4	21,0
Переробна промисловість	64	4283,665	56,0	66,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря	15	272,050	76,5	18,1
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	6	20,513	532,0	3,4
Будівництво	3	3,144	61,5	1,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	5	29,135	65,8	5,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	15	264,513	87,6	17,6
Тимчасове розміщення й організація харчування	1	0,181	51,0	0,2
Інформація та телекомунікації	1	2,970	80,2	3,0
Фінансова та страхова діяльність	1	5,685	1967,1	5,7
Операції з нерухомим майном	7	6,934	113,2	1,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1	2,498	68,6	2,5
Державне управління та оборона; обов'язкове соціальне страхування	4	9,656	76,0	2,4
Освіта	11	24,192	69,8	2,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	16	39,476	78,9	2,5
Надання інших видів послуг	1	0,154	99,4	0,2

Середньорічні концентрації забруднюючих речовин не перевищували нормативів, за винятком формальдегіду, концентрація якого перевищувала гранично допустиму концентрацію у 2,3 раза.

В окремих випадках, при несприятливих погодних умовах, максимальні концентрації забруднювальних речовин в атмосферному повітрі перевищували максимально разові гранично допустимі концентрації за пилом, оксидом вуглецю, діоксидом азоту, сірководнем, фенолом, фтористим і хлористим воднем.

За останні 5 років спостерігається тенденція до зменшення середньорічних концентрацій діоксиду сірки, фтористого водню, заліза та збільшення середньорічних концентрацій фенолу, оксиду азоту, хлористого водню і

формальдегіду. Без суттєвих змін залишаються середньорічні концентрації сірководню та аміаку.

Кислотність атмосферних опадів протягом року була в межах 5,3 – 7,1 од. рН, що відповідає встановленим нормативам.

За даними спостережень упродовж 2022 року екстремально високих рівнів забруднення атмосферного повітря в м. Рівне не спостерігалось. Рівень забруднення атмосферного повітря згідно з індексом забруднення (ІЗА) зменшився порівняно з минулим роком і у 2022 році дорівнював 5,75 (у 2021 році – 6,76).

Водні ресурси

У 2022 році водокористувачами області забрано з природних водних об'єктів 104,5 млн куб. метрів прісної води, в тому числі 69,1 млн куб. метрів з поверхневих джерел і 35,4 млн куб. метрів з підземних водоносних горизонтів.

У 2022 році у поверхневі водні об'єкти області скинуто 50,5 млн куб. метрів зворотних вод.

До погіршення якості поверхневих вод призводять скиди недостатньо очищених та неочищених стічних вод комунальних підприємств області, які є найбільшими забруднювачами поверхневих вод, зокрема в містах Дубно, Сарни, Костопіль, Корець, Острог, Березне, Радивилів та селищах Володимирець, Рокитне, Зарічне, Млинів, Демидівка, Оржів, Клесів, Клевани та с. Зоря.

В області забезпечення населення питною водою здійснюється виключно із джерел підземних водоносних горизонтів. Основна невідповідність питної води традиційно спостерігається за вмістом заліза загального, жорсткості, каламутності. Середньообласний показник вмісту нітратів у водопровідній мережі становив 2 відсотки (в 2021 році – 1,3 відсотка).

Найбільший відсоток невідповідності за санітарно-хімічними показниками із водопровідних мереж спостерігається на об'єктах водопостачання у Сарненському та Рівненському районах.

Поводження з відходами

Питання поводження з відходами є дуже актуальним, адже Україна посідає одне з чільних місць у світі за масштабом, гостротою та складністю проблеми відходів. Військова агресія російської федерації дуже вплинула та змінила регіони України, багато наших співвітчизників змушені були залишити свої домівки, що спричинило в більшості областей зміну навантаження на критичну інфраструктуру. Не стала винятком сфера поводження з відходами, яка зазнає впливу через руйнування інфраструктури, прибуття внутрішньо переміщених осіб, спад економічної активності. Відсутність ефективної системи поводження з відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: земельних, водних ресурсів, повітря, погіршення умов проживання населення.

У 2022 році на території області аварій під час поводження з небезпечними хімічними речовинами, пестицидами, небезпечними відходами, продуктами біотехнологій не виникало.

Підприємства – основні утворювачі відходів: ПрАТ «Рівнеазот», філія «ВП Рівненська АЕС» АТ «НАЕК «Енергоатом», ПрАТ «Дубномолоко», ТЗОВ «Завод металевих виробів», ТЗОВ «Клесівський кар'єр нерудних копалин «ТЕХНОБУД», ТЗОВ «Вирівський кар'єр», ТЗОВ «ОДЕК» Україна, ТЗОВ «Свиспан Лімітед».

Таблиця 15. Показники утворення твердих побутових відходів

№	Показник	2020	2021	2022
1	Обсяги утворення твердих побутових відходів, тис. куб. метрів	1184,3	1200,0	1211,7
2	Переробка, сортування твердих побутових відходів, тис. куб. метрів	29,2	31,8	33,9
3	Наявність переробки/сортування, у відсотках до накопичення	2,47	2,65	2,7
4	Загальна кількість полігонів/звалищ твердих побутових відходів, паспортизованих та внесених до реєстру місць видалення відходів, одиниць	352	353	364
	у тому числі:			
	діючі полігони/звалища, одиниць	345	346	357
	закриті полігони/звалища, одиниць	7	7	7
5	Захоронено відходів на полігонах/звалищах твердих побутових відходів, тис. куб. метрів/рік	1150,6	1168,2	1177,8

У 2022 році в області утворилось разом з відходами, одержаними зі сторони, 569,4 тис. тонн відходів 1 – 4 класів небезпеки, з них утилізовано (перероблено) – 17,6 тис. тонн, спалено – 51,5 тис. тонн.

До обласного реєстру місць видалення відходів Рівненської області станом на 01 січня 2023 року внесено 22 сміттєзвалища для промислових відходів загальною площею 242,24 гектара.

Основним способом видалення твердих побутових відходів (далі – ТПВ) на сьогодні в області є їх захоронення на полігонах і сміттєзвалищах. Складування відходів проводиться за схемою: розрівнювання, ущільнення, ізоляція ґрунтом.

Разом з тим, органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади визначаються з методами та засобами роздільного збирання компонентів твердих побутових відходів з урахуванням їх морфологічного складу, річного обсягу утворення, потреб у вторинних енергетичних та матеріальних ресурсах, органічних добривах, наявності підприємств, які можуть переробляти окремі компоненти твердих побутових відходів та інших економічних факторів.

На об'єктах поводження з ТПВ від початку їх експлуатації захоронено 37,67 млн куб. метрів відходів та їх компонентів.

Роздільне збирання твердих побутових відходів контейнерним методом запроваджено у 93 населених пунктах області. В основному компоненти ТПВ, які збираються окремо, це ПЕТ-пляшка та інші вироби з поліетилену, скло, папір.

За звітними даними у 2022 році в населених пунктах області утворилося 1211,7 тис. куб. метрів ТПВ, що становить 201,8 тис. тонн. Із них: захоронено на полігонах, звалищах – 1177,8 тис. куб. метрів (97,2 відсотка загального обсягу зібраних ТПВ); 136 відправлено на заготівельні пункти вторинної сировини – 33,4 тис. куб. метрів (2,76 відсотка загального обсягу зібраних ТПВ); відправлено на ділянки компостування – 0,5 тис. куб. метрів (0,04 відсотка загального обсягу зібраних ТПВ).

Станом на 01 січня 2023 року в населених пунктах області обліковується 434 полігони та звалища ТПВ, з них 364 – паспортизовані та внесені до Реєстру місць видалення відходів у Рівненській області, з них 357 одиниць діючі (2 полігони та 355 звалищ побутових відходів).

Закриті – 7 одиниць: полігон для складування побутових відходів ПрАТ «Рівнеазот», 2 звалища ТПВ Вирівської сільської ради Сарненського району та звалища ТПВ Обарівської, Олександрійської, Бронниківської, Великоомелянської сільських рад Рівненського району.

Із вищезазначених закритих місць видалення відходів потребують рекультивациі 2 об'єкти (сміттєзвалища побутових відходів Обарівської та Бронниківської сільських рад Рівненського району).

Три полігони (звалища) побутових відходів працюють в режимі перевантаження у містах Вараш, Дубно та селищі Млинів.

На території міста Рівне встановлено 15 боксів для збирання батарейок, зокрема у таких місцях: НУВГП – 2, РДГУ, ЗОШ 25, ПДМ, ЗОШ 7, кінотеатр «Україна», ЦНАП, КАТП 1728, ТРЦ «Злата Плаза». Загальний обсяг таких небезпечних відходів становить 1,49 тонни.

Природно-заповідний фонд

Для забезпечення екологічного збалансованого розвитку, збереження популяцій видів рослин і тварин в області створена та існує мережа природно-заповідного фонду, до якої станом на 01 січня 2023 року віднесено 331 територію та об'єкт загальною площею 229,1 тис. гектарів, що становить 11,4 відсотка загальної площі області, в тому числі 29 об'єктів загальнодержавного значення площею 114,4 тис. гектарів та 302 об'єкти місцевого значення площею 114,5 тис. гектарів.

Найбільш визначні об'єкти природно-заповідного фонду області:

Рівненський природний заповідник загальною площею 42,3 тис. гектарів є найбільшим в Україні і складається з чотирьох масивів, розташованих на території Вараського та Сарненського районів. До складу заповідника входять найкрасивіші озера українського Полісся – Сомине та Біле, та водно-болотні

угіддя міжнародного значення «Переброди», «Сира Погоня», «Сомине», «Біле озеро та болото Коза – Березина». На території Рівненського природного заповідника охороняється весь природний комплекс з усім його біорізноманіттям, в тому числі і флористичною складовою.

Національний природний парк «Дермансько-Острозький» площею 5448,3 гектара знаходиться на території Рівненського району, займає вузьку частину Малого Полісся, затиснуту між Мізоцьким кряжем та Кременецькою височиною. Парк створений з метою збереження цінних природних територій та історико-культурних комплексів і об'єктів; створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів.

Нобельський національний природний парк загальною площею 25,3 тис. гектарів знаходиться на території Вараського району, до складу парку входять типові та унікальні природні комплекси Західного Полісся, які мають природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність.

Національний природний парк «Пуща Радзівіла» у Сарненському районі на площі 24,265 тис. гектарів земель державної власності. До складу парку входять типові та унікальні для українського Полісся природні комплекси в басейні річки Ствига з сукупністю лісових озер, ставків та боліт, на території яких знаходяться рідкісні, ендемічні і реліктові види рослин та тварин, занесені до Червоної книги України.

Три регіональні ландшафтні парки:

«Прип'ять – Стохід» площею 21,6 тис. гектарів, знаходиться на території Вараського району, представляє один з унікальних природних комплексів як в Україні, так і у Східній Європі, тут, зливаючись, річки Прип'ять та Стохід нагадують дельту Дунаю;

«Надслучанський» площею 17,2 тис. гектарі знаходиться на території Рівненського району, з унікальними краєвидами «Надслучанської Швейцарії»;

«Дермансько-Мостівський» площею 19,8 тис. гектарів, знаходиться на території Рівненського району. Створення парку дозволило при збереженні традиційного господарювання одночасно розвивати нові види діяльності – рекреацію та туризм, а також сприяти збереженню унікальних типових природних комплексів, історико-культурних пам'яток старовинного Дерманя та інших населених пунктів.

Державний дендрологічний парк Березнівського лісового коледжу, площею 29,5 гектара у місті Березне, де зростає 750 видів рослин, з них 18 видів занесено до Червоної книги України. Окрім характерних для цієї зони рослин, тут ростуть екзотичні представники Далекого Сходу, Сибіру, Криму, Кавказу, Середньої Азії, Америки, Японії і Китаю.

Рівненський зоологічний парк площею 11,6 гектара в місті Рівне, що є особливим природним комплексом у системі міста та поєднує в собі природне середовище і штучні споруди і служить для утримання різних видів тварин в умовах неволі. Основними завданнями, які постають перед зоопарком, є

утримання та демонстрація живих представників дикої фауни, освітня та виховна робота, збереження і розведення рідкісних, зникаючих видів тварин, науково-дослідницька робота з вивчення біології диких тварин. У зоопарку утримується 175 видів тварин, з яких 10 видів занесені до Червоної книги України.

Висновок:

Рівненська область відноситься до регіонів України із задовільною екологічною ситуацією. Разом з тим, для господарського комплексу області притаманні окремі енергоємні виробництва, упровадження яких у багатьох випадках здійснювалося без урахування природоохоронних технологій.

Забруднення навколишнього природного середовища області характеризується територіальною диференціацією. Найбільш забрудненою є центральна частина області, де розміщені потужні промислові підприємства.

Зважаючи на зазначене, найбільш актуальним завданням є забезпечення ефективного поводження з відходами.

Серед іншого це передбачає комплексне використання побутових відходів як енергоресурсу, впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів, переробку та утилізацію їх ресурсоцінних компонентів, впровадження новітніх технологій у сфері поводження з відходами, розвиток економіки замкненого циклу.

Природно-техногенна і екологічна безпека

Ризик виникнення надзвичайних ситуацій у Рівненській області високий, що обумовлено географічними особливостями території, концентрацією екологічно небезпечних виробництв, високою щільністю населення поблизу них і старінням основних виробничих фондів.

На території області знаходиться 2 об'єкти, які є найбільшими забруднювачами довкілля.

Таблиця 16. Перелік підприємств – найбільших забруднювачів довкілля

№	Назва екологічно небезпечного об'єкта	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)	Примітка
1.	ПрАТ «Рівнеазот»	Виробництво мінеральних добрив	Колективна	Екологічно небезпечний об'єкт загальнодержавного значення
2.	Філія «Волинь-цемент» ПАТ «Дікергофф Цемент Україна»	Виробництво цементу	Колективна	Екологічно небезпечний об'єкт загальнодержавного значення

В області 184 об'єкти, що віднесені до об'єктів підвищеної небезпеки.

На об'єктах підвищеної небезпеки 1 та 2 класів з метою своєчасного виявлення на них загрози виникнення надзвичайних ситуацій та здійснення оповіщення персоналу та населення, яке потрапляє у зону можливого ураження, створюються автоматизовані системи раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення. В Рівненській області функціонують 2 об'єкти підвищеної небезпеки, на яких повинні бути встановлені такі автоматизовані системи, а саме: АТ «Укртрансфаста» та підстанції 330 кВ Національної енергетичної компанії «Укренерго».

На території області знаходиться 8 хімічно небезпечних об'єктів. На хімічно небезпечних об'єктах використовується близько 10,8 тис. тонн небезпечних хімічних речовин. За результатами проведеної ідентифікації 3 хімічно небезпечні об'єкти визнані об'єктами підвищеної небезпеки, а саме: ПАТ «Рівнеазот», ПАТ «Рівнехолод», ПАТ «Дубномолоко».

Після Чорнобильської катастрофи радіацією було уражено понад 11 тис. кв. кілометрів території області, або 56 відсотків загальної її площі. Радіаційно забруднені сільськогосподарські угіддя займають 290 тис. гектарів (31 відсоток загальної площі сільськогосподарських угідь області); лісові масиви – 654 тис. гектарів (82 відсотки лісів та лісовкритих площ області).

Території шести північних районів зазнали забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Згідно з експертними висновками про радіологічний стан населених пунктів, 183 населені пункти області залишаються у зонах радіоактивного забруднення.

Значні частини території області знаходяться у межах 30-кілометрових зон спостереження Рівненської та Хмельницької АЕС.

Упродовж 2022 року внаслідок збройної агресії проти України на території Рівненської області були завдані збитки в основному атмосферному повітрю та земельним ресурсам, зокрема:

внаслідок ракетно-бомбового удару по нафтових базах у місті Дубно 26 березня 2022 року та селищі Клевань 28 березня 2022 року відбувся витік нафтопродуктів з наступним горінням. Сума збитків внаслідок забруднення земельних ділянок становить: у місті Дубно на території ТОВ «Гранд Термінал» – 7,6 млн гривень; у селищі Клевань Рівненського району на території ТОВ «Гед Вілс» – 45 млн гривень. Сума збитків внаслідок забруднення атмосферного повітря становить: у місті Дубно ТОВ «Гранд Термінал» – 94 млн гривень; у селищі Клевань Рівненського району ТОВ «Гед Вілс» – 6 млн гривень;

внаслідок ракетного удару 28 серпня 2022 року на території ДП «Сарненський лісгосп» виникла лісова пожежа, а у місті Сарни утворилось дві вирви та відбулось забруднення земель без подальшого загоряння на території інфраструктури військової частини. Сума збитків внаслідок забруднення земель становить: на території ДП «Сарненський лісгосп» – 4,2 тис. гривень; у місті Сарни на території військової частини – 444,2 тис. гривень. Сума збитків внаслідок забруднення атмосферного повітря становить 1,1 млн гривень, внаслідок пошкодження лісів – 597,1 тис. гривень;

внаслідок ракетного удару по електропідстанціях НЕК «Укренерго» 22 жовтня 2022 року виникли пожежі мастила та ізолюючої електропроводки. Сума збитків внаслідок забруднення земельних ділянок становить: у місті Рівне – 5,5 млн гривень; у селі Грабів Рівненського району – 24,2 тис. гривень. Сума збитків внаслідок забруднення атмосферного повітря становить: у місті Рівне – 4,6 млн гривень; у селі Грабів Рівненського району – 1,6 млн гривень.

Висновок:

Віддаленість населених пунктів від місць розташування місцевих пожежно-рятувальних підрозділів та підрозділів державної пожежної охорони потребує створення на територіях віддалених населених пунктів підрозділів місцевої (добровільної) пожежної охорони центрів безпеки громадян.

В області недостатнє забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів пожежно-технічним озброєнням та спеціальним одягом, значна кількість пожежних автомобілів потребує ремонту, що суттєво ускладнює умови гасіння пожеж.

IX. Пріоритети смарт-спеціалізації Рівненської області

При розробленні проекту Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року було застосовано підхід смарт-спеціалізації.

Правовою основою для впровадження смарт-спеціалізації в процес стратегічного планування регіонального розвитку в Україні є постанова Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» та наказ Міністерства економіки України від 10 червня 2024 року № 14563 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо застосування смарт-спеціалізації на регіональному рівні».

Враховуючи аналіз економічного та інноваційного потенціалу Рівненської області, проведений за підтримки проекту «Підвищення конкурентоспроможності українських регіонів та розвитку польсько-українського економічного співробітництва» та реалізації програми «Польська допомога задля розвитку», на основі алгоритму, розробленого для України експертами JRC (Об'єднаний дослідницький центр Європейської комісії) та у відповідності із методичними рекомендаціями, затвердженими наказом Міністерства економіки України від 10 червня 2024 року № 14563, було визначено перелік видів економічної діяльності, що мають інноваційний потенціал, є унікальними та представлені у вигляді інноваційної продукції, технологій або процесів, для виходу на зовнішній ринок та підвищення конкурентоспроможності регіону.

Пріоритетами смарт-спеціалізації Рівненської області визначені:

деревообробна та меблева промисловість;

логістика;

ІТ-сектор;

виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції;

високотехнологічне органічне сільське господарство, ягідництво, садівництво.

Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Рівненської області та SWOT-матриця

SWOT-аналіз Рівненської області відкореговано в липні 2023 року з урахуванням актуальних змін соціально-економічного становища регіону, а також численних зовнішніх факторів впливу на регіональний розвиток, у тому числі пов'язаних з агресією РФ проти України. Основою змін до SWOT-аналізу є пропозиції членів обласної робочої групи з підготовки проекту змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року та плану заходів на 2024 – 2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року.

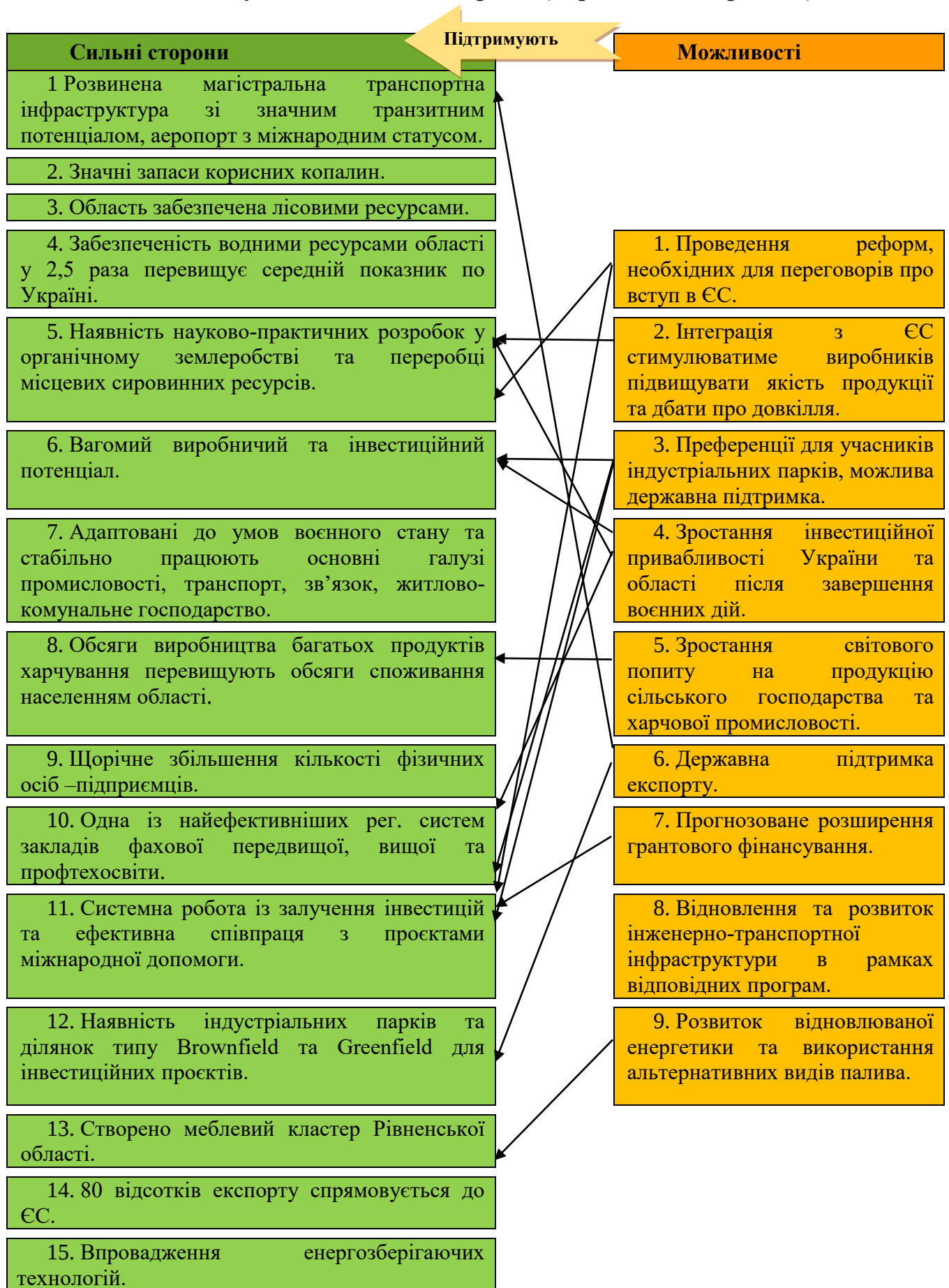
Таблиця 17. Сильні, слабкі сторони, можливості та загрози розвитку Рівненщини

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Розвинена магістральна транспортна інфраструктура зі значним транзитним потенціалом, аеропорт з міжнародним статусом. 2. Значні запаси корисних копалин (граніт, базальт, торф, мінеральні підземні води, бурштин, сировина для виробництва скловиробів та будматеріалів). 3. Область забезпечена лісовими ресурсами. Лісистість території області становить 40 відсотків, що у 2,2 раза перевищує середній показник по Україні. 4. Забезпеченість водними ресурсами області у 2,5 раза перевищує середній показник по Україні. 5. Наявність науково-практичних розробок у органічному землеробстві та переробці місцевих сировинних ресурсів. 6. Вагомий виробничий та інвестиційний потенціал (хімічна, меблева, деревообробна, добувна промисловість, виробництво будматеріалів і скловиробів, багатогалузеве сільське господарство). 7. Адаптовані до умов воєнного стану та стабільно працюють основні галузі промисловості (деревообробна, меблева, хімічна, харчова, швейна, скловиробництво, атомна енергетика), транспорт, зв'язок, житлово-комунальне господарство. 8. Обсяги виробництва молочних і м'ясних продуктів, хлібобулочних виробів, борошна, макаронів, продукції птахівництва, кондитерських виробів перевищують обсяги споживання населенням регіону.	1. Недостатні потужності для довгострокового зберігання сільськогосподарської продукції. 2. Низький ступінь переробки продуктів сільського господарства. 3. Низький рівень розвитку виробничої кооперації суб'єктів малого і середнього бізнесу, особливо у сільській місцевості. 4. Орієнтованість більшості виробництв на місцевий ринок збуту та недостатня їх конкуренто – спроможність на глобальному ринку. 5. Ґрунти північної частини області – малородючі, економічне використання земель прикордонних громад ускладнене. 6. Значні дисбаланси між північною та південною частинами області у розвитку економіки, народжуваності та зайнятості населення. 7. Значна тіньова зайнятість. 8. Відтік з регіону високо – кваліфікованих трудових ресурсів, у тому числі, спричинений війною. 9. Низька якість автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення. 10. Значний ступінь зносу та моральна застарілість житлово-комунальної інфраструктури.

9. Щорічне збільшення кількості фізичних осіб – підприємців. 10. Одна із найефективніших регіональних систем закладів профтехосвіти. 11. Системна робота із залучення інвестицій та ефективна співпраця з проєктами міжнародної допомоги. 12. Наявність індустріальних парків та ділянок типу Brownfield та Greenfield, придатних для реалізації інвестиційних проєктів. 13. Створено меблевий кластер Рівненської області. 14. 80 відсотків експорту спрямовується до країн ЄС. 15. Активне впровадження енергозберігаючих технологій у господарському комплексі та соціальній сфері. 16. Високий показник доступності послуг первинної медичної допомоги для жителів області. 17. Наявна потужна база з реабілітації та лікування воїнів ЗСУ після важких черепно-мозкових та спінальних травм (комунальне підприємство «Рівненський обласний госпіталь ветеранів війни» Рівненської обласної ради). 18. Значний історичний та рекреаційний потенціал (пам'ятки історії та культури, національні природні парки, регіональні ландшафти, рекреаційно-оздоровчі заклади). 19. Суспільно-політична стабільність, висока духовність та громадянська активність населення, один із найнижчих в Україні рівень злочинності.	11. Недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами, що спричиняє забруднення довкілля в окремих громадах. 12. Незадовільний стан малих та середніх річок області (обміління, порушення гідрологічного режиму, забруднення поверхневих вод).
Можливості	Загрози
1. Продовження в Україні реформ, необхідних для початку переговорів про вступ в Європейський Союз, що сприятиме покращенню бізнес-клімату. 2. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та відповідальність за охорону довкілля. 3. Наявні податкові та митні преференції для учасників індустріальних парків, можлива державна фінансова підтримка для їх облаштування. 4. Зростання інвестиційної привабливості України та області після завершення військових дій. 5. Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості.	1. Продовження збройної агресії російської федерації проти України з відповідними негативними економічними, соціальними та екологічними наслідками. 2. Погіршення демографічної ситуації в Україні та області (втрата населення внаслідок бойових дій та міграції, відтік учнів на навчання за межі України, скорочення частки працездатного населення в Україні). 3. Призупинення реформи дерегуляції (зокрема щодо спрощення і прискорення дозвольно-погоджувальних процедур). 4. Посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих, правоохоронних та

6. Державна підтримка експорту. 7. Прогнозоване розширення можливостей грантового фінансування, що стимулюватиме територіальні громади до більш активної реалізації проєктів регіонального розвитку. 8. Відновлення та розвиток інженерно-транспортної інфраструктури в рамках відповідних державних та грантових програм. 9. Розвиток відновлюваної енергетики та використання альтернативних видів палива.	судових органів. 5. Зростання навантаження на системи охорони здоров'я та соціального захисту. 6. Повільне оновлення законодавчої бази обмежує застосування більш ефективних технологій поводження з відходами. 7. Недостатньо ефективна боротьба з корупцією.
--	--

Рисунок 25. SWOT-матриця (порівняльні переваги)

16. Високий показник доступності послуг первинної медичної допомоги для жителів області.

17. Наявна потужна база з реабілітації та лікування воїнів ЗСУ.

18. Значний історичний та рекреаційний потенціал.

19. Суспільно-політична стабільність, висока духовність та громадянська активність населення, один із найнижчих в Україні рівень злочинності.

Рисунок 26. SWOT-матриця (виклики)

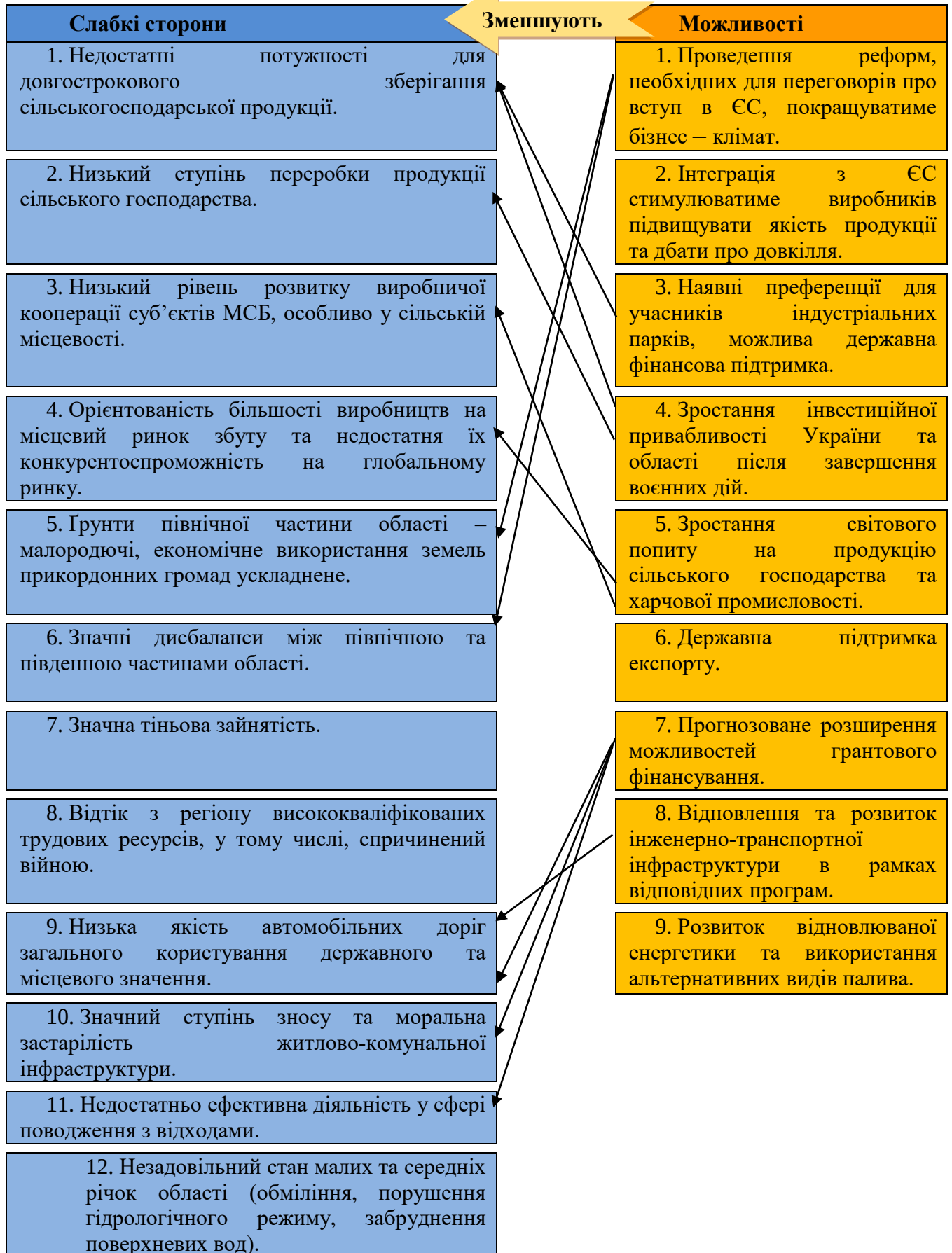
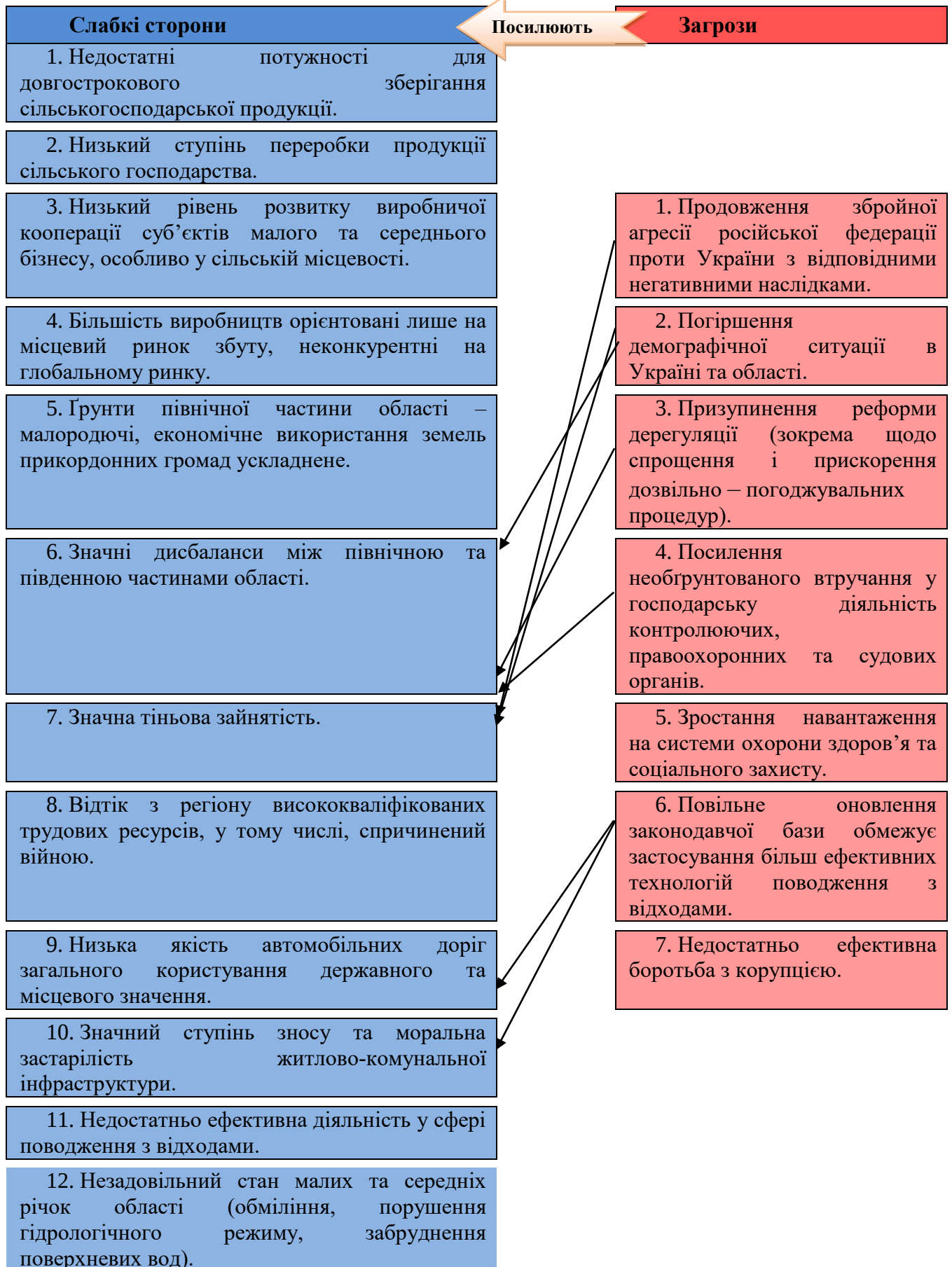

Рисунок 27. SWOT-матриця (ризика)

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Рівненської області. Взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору, формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

Порівняльні переваги, виклики та ризики

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Рівненщина має розвинену магістральну транспортну інфраструктуру зі значним транзитним потенціалом, який може бути посилений в рамках відповідних програм зовнішньої бюджетної (можливо, також грантової) підтримки.

Процеси інтеграції в ЄС та прогнозоване зростання світового попиту на продукти харчування можуть бути використані підприємствами Рівненщини, які мають власні науково-практичні розробки в органічному землеробстві та переробці місцевих сировинних ресурсів.

Проведення в Україні реформ, необхідних для переговорів про вступ в ЄС, покращуватиме бізнес-клімат та підсилюватиме наявний виробничий та інвестиційний потенціал Рівненської області. Розширенню експортних можливостей області додатково сприятимуть відповідні програми державної підтримки.

Рівненщина має вагомий виробничий потенціал, індустріальні парки та ділянки типу Brownfield та Greenfield, інвестиційне значення яких може бути доповнене преференціями (у тому числі можливою державною фінансовою підтримкою) для учасників індустріальних парків, та значно зросте після завершення воєнних дій.

Рівненщина налагодила системну роботу із залучення інвестицій та ефективно співпрацює з проєктами міжнародної допомоги. Ця інституційна спроможність може бути використана в умовах прогнозованого розширення можливостей грантового фінансування та зростання інвестиційної привабливості України та області після завершення воєнних дій.

Загальносвітова тенденція розвитку відновлюваної енергетики та використання альтернативних видів палива буде підтримувати активне впровадження енергозберігаючих технологій у господарському комплексі та соціальній сфері Рівненщини.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Рівненщина має недостатні потужності для переробки та довгострокового зберігання сільськогосподарської продукції. Ці слабкі сторони можуть бути нівельовані за рахунок нарощення інвестицій після завершення воєнних дій, а також додаткових стимулів від зростання світового попиту на продукти харчування.

За рахунок прогнозованого розширення можливостей грантового фінансування потенційно може бути зменшений вплив таких слабких сторін, як: низький рівень розвитку виробничої кооперації суб'єктів малого та середнього бізнесу, особливо у сільській місцевості; значний ступінь зносу та моральна застарілість житлово-комунальної інфраструктури; недостатньо

ефективна діяльність у сфері поводження з відходами; незадовільний стан малих та середніх річок області.

Виробництва, які традиційно орієнтуються лише на місцеві ринки збуту, можуть скористатися державною програмою підтримки експорту для того, щоб розпочати вихід на зовнішні ринки.

Проведення в Україні реформ, необхідних для переговорів про вступ в ЄС, покращуватиме бізнес-клімат та потенційно зменшуватиме вплив таких слабких сторін Рівненщини, як високий рівень тіньової зайнятості та відтік трудових ресурсів.

Відновлення та розвиток інженерно-транспортної інфраструктури в рамках відповідних програм може мати позитивний вплив на Рівненщину, однією зі слабких сторін якої є низька якість автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Рівень тіньової зайнятості у Рівненській області може зберігатися на високому рівні в умовах призупинення реформи дерегуляції (зокрема щодо спрощення і прискорення дозвільно-погоджувальних процедур), посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих, правоохоронних та судових органів.

Відтік з регіону висококваліфікованих трудових ресурсів посилюватиметься в умовах продовження збройної агресії російської федерації, на фоні погіршення демографічної ситуації в Україні. Це поглиблюватиме наявний соціально-економічний дисбаланс між північною та південною частинами області.

Недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами, а також незадовільний стан малих та середніх річок області не можуть бути виправлені у рамках недосконалої законодавчої бази.

Сценарії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Моделювання сценаріїв розвитку Рівненської області на період до 2027 року здійснюється з урахуванням таких факторів:

Україна втратила значний економічний потенціал, податкові та митні надходження, робочі місця. Відтак, підтримка бюджету значною мірою здійснюється за рахунок зовнішньої допомоги;

складні соціально-економічні, безпекові умови, в яких знаходиться Україна, а також початок діалогу про можливості вступу в Європейський Союз вимагають від української влади інтенсивного проведення реформ. Однією зі сфер, яка зазнає змін та набуде більшої ваги, буде державна регіональна політика. Ймовірно, будуть удосконалені цифрові інструменти для більш тісного зв'язку між елементами планування – фінансування – реалізації – моніторингу проєктів регіонального розвитку;

залучення значної частини ресурсів у рамках Програми ЄС «Підтримка України» буде залежати від ефективності впровадження Україною внутрішніх реформ;

передбачається нарощення міжнародної грантової підтримки, що може мати позитивний вплив на поширення навичок проєктного управління серед представників органів влади, органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства, бізнесу;

зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції, у тому числі впроваджувати стандарти Європейського Союзу;

суттєве погіршення платіжного балансу через втрату економічного потенціалу стимулює українську владу оптимізувати бюджетні видатки і застосовувати більш широкий спектр інструментів розвитку бізнесу;

дефіцит кадрів, який вже зараз відчуває значна частина підприємств, буде ставати дедалі гострішим в умовах продовження воєнних дій, і збережеться також після їх припинення;

внаслідок впливу повномасштабної війни в Україні зазнала суттєвої трансформації транспортна логістика, зокрема, на період воєнних дій закрився білоруський напрям та авіап перевезення, суттєво ускладнилися морські перевезення, посилилися залізничні та автомобільні перевезення у напрямках країн ЄС;

посилення безпекових умов для забезпечення життєдіяльності, підтримка енергонезалежності стали більш актуальними та будуть залишатися в переліку пріоритетів у середньостроковій перспективі. Частина територій України на відстані 30 км до кордонів з РФ та Білоруссю стали високоризикованими для економічного використання, і матимуть такий статус надовго після завершення воєнних дій;

у найближче десятиліття буде спостерігатися зростання попиту на послуги у сфері охорони здоров'я, а також реабілітації та реінтеграції постраждалих унаслідок війни осіб.

Інерційний сценарій

(Область рухається по інерції, зовнішні та внутрішні фактори впливу залишаються незмінними: активні воєнні дії продовжуються в умовах поступового зниження зовнішньої бюджетної та військової підтримки України, прискорюється скорочення чисельності населення за рахунок воєнних втрат та еміграції, гальмується проведення реформ, деградують системи управління, інтеграція в ЄС гальмується).

Регіональний рівень:

Інерційний сценарій характеризується скороченням кількості працездатних і зростанням кількості непрацездатних в структурі населення області. На ринку праці зростатиме дефіцит кваліфікованих працівників, зокрема через мобілізацію, а також через міграційний відтік жінок і молоді за кордон. Збільшиться рівень неформальної зайнятості.

Економічний потенціал та структура економіки області суттєво не зміняться. Обсяги реалізації промислової продукції дуже повільно зростатимуть. Підприємства поступово продовжуватимуть нарощувати випуск нових видів продукції, які відповідатимуть стандартам Європейського Союзу, а також працюватимуть над розширенням ринків збуту в Європі та інших частинах світу.

За інерційним сценарієм провідними галузями промислового комплексу залишатимуться енергетика, виробництво будівельних матеріалів та скловиробів, харчова, деревообробна промисловість, виробництво меблів. Питома вага видобувної, текстильної та машинобудівної галузей залишатиметься у загальній структурі промислового виробництва відносно невеликою.

Загалом темпи зростання обсягів випуску продукції з високою доданою вартістю будуть дещо вищими, ніж зростання виробництва продукції загалом.

Дефіцит кадрів з кожним наступним роком буде зростати і суттєво обмежуватиме можливості підприємств усіх галузей. Особливо гостро цей фактор вплине на малі підприємства, що працюють на місцеві ринки збуту та розміщені в південній частині Рівненщини. Підприємства-експортери відчуватимуть дефіцит кадрів не так гостро, оскільки вища рентабельність дозволить платити порівняно вищі заробітні плати і за рахунок цього швидше знаходити нових працівників.

В умовах зростання попиту на глобальному ринку обсяги аграрного виробництва у межах області не зростатимуть, однак відбуватиметься поступове заміщення традиційних видів рослинництва (пшениця, кукурудза) на культури, які розширюватимуть можливості їх переробки та експорту. В умовах високої вартості кредитних коштів модернізація галузі та запровадження сучасних технологій відбуватимуться повільно.

Мале і середнє підприємництво забезпечуватимуть найбільший відсоток виробництва продукції (товарів, робіт і послуг) та робочих місць, однак форми і

обсяги стимулювання розвитку таких підприємств залишатимуться недостатніми.

Зростання капітальних інвестицій відбуватиметься вкрай повільними темпами, кардинально не впливатиме на зміну ситуації в економіці області.

З вказаних причин зростання продуктивності праці відбуватиметься нижчими темпами, ніж зростання заробітної плати, що негативно впливатиме на конкурентоспроможність продукції місцевих виробників.

Як результат, за інерційним сценарієм питома вага експорту в загальному обсязі виробництва продукції (товарів, робіт і послуг) на Рівненщині зростатиме несуттєво і залишатиметься нижчою, ніж в середньому по Україні.

Оптимістичний сценарій

(область активно використовує можливості в умовах: припинення воєнних дій на вигідних для України умовах, проведення необхідних для інтеграції в ЄС внутрішніх реформ, інтенсифікації залучення інвестицій, масштабної ресурсної підтримки в рамках програми ЄС «Підтримка України»).

Регіональний рівень:

За оптимістичним сценарієм в області здійснюватимуться суттєві соціально-економічні перетворення.

Покращиться доступ підприємств до позичкового капіталу та грантів, розшириться спектр можливостей, для яких бізнес (у тому числі малий та мікро) зможе отримувати кошти та інші види підтримки.

Впровадження комплексу реформ (у сфері дерегуляції, податкового та митного законодавства, захисту прав інвесторів, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності) у поєднанні із системною роботою органів влади області щодо забезпечення інвестиційної привабливості та створення на Рівненщині сприятливих умов для започаткування та ведення бізнесу, дасть можливість залучити в область значні обсяги інвестицій та суттєво підвищити ділову активність.

Це сприятиме забезпеченню інноваційного сценарію розвитку господарського комплексу – зростанню питомої ваги високотехнологічних інноваційних галузей: деревообробки та виробництва меблів, машинобудування, харчової промисловості. Проводитиметься технологічна модернізація ряду підприємств з виробництва будматеріалів та скловиробів, текстильної промисловості, машинобудування, продукція яких реалізується на європейських ринках.

Нові високотехнологічні виробництва створюватимуться в сільському господарстві, транспорті, зв'язку, ІТ-секторі, торгівлі. Розвиватиметься зайнятість в третинному секторі (індивідуальні креативні, публічні й цифрові проекти).

В аграрному секторі зростатиме чисельність малих підприємств та кооперативних об'єднань. Якість продукції багатьох місцевих

сільгоспвиробників буде приведена у відповідність із європейськими стандартами.

Додатковий стимул для розвитку отримає малий та середній бізнес, який забезпечить тісну співпрацю зі стратегічними інвесторами.

Рівненщина, на відміну від більшості регіонів України, матиме суттєво кращі демографічні показники відтворення населення. Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації, задовольнятиметься, переважно, місцевими фахівцями (підготовка та перепідготовка відповідних кадрів, удосконалення системи освіти). Очікується повернення і реінтеграція мігрантів, початок дії програм підтримки та професійної реабілітації ветеранів.

Маючи одну з найбільш модернізованих регіональних систем професійно-технічної освіти, Рівненщина гнучко забезпечує підготовку кадрів у відповідності зі зміною потреб місцевих роботодавців та інвесторів.

Запровадження високоефективних технологій сприятиме зниженню енерго- та матеріаломісткості виробництва, зростанню продуктивності праці та чисельності зайнятих.

Екологічна ситуація на території області залишатиметься задовільною.

Поступово покращуватиметься інфраструктура територіальних громад, що підвищить якість життя населення області.

За цим сценарієм, починаючи з 2025 року, передбачається динамічне зростання:

- валового регіонального продукту – на 3 – 5 відсотків щороку;
- обсягу промислового виробництва – понад 6 відсотків щороку;
- валової продукції сільського господарства – на 5 відсотків щороку;
- обсягу капітальних інвестицій – на 15 відсотків щороку;
- обсягу експорту товарів – на 5 – 6 відсотків щороку;
- середньомісячної заробітної плати – понад 10 відсотків щороку.

Розділ 3. Стратегічне бачення розвитку Рівненської області

Виходячи з матеріалів дослідження соціально – економічного стану області, думок місцевих експертів, науковців, працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, сформульовано стратегічне бачення розвитку Рівненської області.

РІВНЕНЩИНА – лідер Північно-Західного регіону України, територія зі сприятливим інвестиційним кліматом, розвиненою інфраструктурою та унікальними природними ресурсами, де створено рівні можливості для ведення бізнесу та гармонійного розвитку людини.

**Розділ 4. Стратегічні та оперативні цілі, завдання розвитку
Рівненської області на період до 2027 року**
**Таблиця 18. Стратегічні та оперативні цілі, завдання розвитку
Рівненської області на період до 2027 року**

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання
1. Розвиток конкурентної економіки	1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень	1.1.1. Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, логістика), а також ефективне використання мінерально-сировинних ресурсів. 1.1.2. Розвиток високотехнологічного органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва. 1.1.3. Переорієнтація господарського комплексу області на оборонні замовлення та післявоєнне відновлення економіки. 1.1.4. Підтримка досліджень та впровадження технологічних, організаційних, комерційних інновацій.
	1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва. 1.2.2. Впровадження інструментів мікрофінансової підтримки бізнесу, включаючи релокований. 1.2.3. Сприяння місцевим виробникам у розширенні доступу до ринків збуту.
	1.3. Стимулювання залучення інвестицій	1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів. 1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону. 1.3.3. Створення та розвиток індустріальних парків, промислових зон та кластерів.
2. Збалансований розвиток територій області	2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	2.1.1. Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури. 2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях. 2.1.3. Розвиток інфраструктури підтримки здорового способу життя жителів області. 2.1.4. Актуалізація містобудівної документації. 2.1.5. Розбудова цифрової інфраструктури та впровадження електронних сервісів в області. 2.1.6. Розвиток та відновлення інфраструктури для захисту жителів та посилення енергетичної безпеки громад. 2.1.7. Підвищення енергоефективності та надійності систем енергопостачання, водопостачання та водовідведення, тепlopостачання та газопостачання, розширення обсягів використання альтернативних джерел енергії та палива.
	2.2. Стимулювання ефективного урядування, економічної активності та спроможності громад	2.2.1. Створення дієвих механізмів залучення членів громад до вирішення проблем місцевого розвитку, в т.ч. на засадах дорадчої демократії. 2.2.2. Розвиток середніх і малих суб'єктів господарювання на сільських територіях та сприяння зайнятості населення. 2.2.3. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, туристичних продуктів; активізація культурно-мистецького життя. 2.2.4. Розвиток міжмуніципального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва громад, впровадження кращих практик країн ЄС.

3. Розвиток людського капіталу	3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів	3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти. 3.1.2. Сприяння соціальному становленню молоді, волонтерству та всебічному захисту і розвитку дітей, дотримання прав людини та гендерної рівності. 3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери, підтримка розвитку лідерства.
	3.2. Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення	3.2.1. Створення умов для повернення жителів області, які виїхали за кордон. 3.2.2. Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення, впровадження заходів з адаптації до змін клімату, підвищення ефективності поводження з відходами

Стратегічна ціль 1. Розвиток конкурентної економіки

Серед стратегічних цілей розвитку Рівненщини на період до 2027 року ціль «Розвиток конкурентної економіки» є базовою.

Рівненська область відноситься до промислово – аграрних регіонів України. У валовій доданій вартості найбільшу питому вагу мають промисловість та сільське господарство.

Область має значний виробничий, інвестиційний та ресурсний потенціал і розвинену транспортну інфраструктуру, структура експорту переважно орієнтована на ринки ЄС, впроваджуються енергоефективні заходи і технології у виробничій та соціальній сферах, наявні наукові інституції і науково – практичні розробки у значимих для області виробничих галузях. Основні галузі промисловості, транспорту, зв'язку, житлово – комунального господарства адаптовані до умов воєнного часу та стабільно працюють. Система професійної освіти є однією з найбільш ефективних серед регіонів України.

Водночас, в економіці області є значною зношеність основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі, низька продуктивність праці у сільському господарстві, відносно мала частка продукції з великою доданою вартістю, низка виробництв не є конкурентними на глобальному ринку. Продукція сільського господарства характеризується низьким ступенем переробки, бракує потужностей для її довгострокового зберігання.

З метою підвищення економічної спроможності області органами влади Рівненщини ведеться системна робота щодо:

активізації процесу залучення інвестиційних ресурсів (державних та приватних), коштів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги з метою модернізації діючих та формування нових виробничих високотехнологічних, експортоорієнтованих та наукомістких підприємств;

забезпечення підтримки малого і середнього підприємництва, спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі;

допомоги в релокації бізнесу;

підвищення ролі наукового середовища у формуванні та впровадженні інноваційних виробництв та продуктів.

Вагомими факторами позитивного впливу на економічний розвиток Рівненщини можуть стати:

покращення національного бізнес-клімату внаслідок проведення Україною реформ, необхідних для переговорів про вступ в ЄС;

прогнозоване зростання інвестиційної привабливості України після припинення військових дій;

розширення можливостей грантового фінансування;

державна підтримка для резидентів індустриальних парків та підтримка експорту;

відновлення та розвиток транспортної інфраструктури в рамках програм відновлення України.

Використання зазначених можливостей може відбутися лише завдяки координації дій органів влади у тісній співпраці з приватним, громадським секторами та наукою.

Основними загрозами в економічній сфері для області є:

призупинення реформи дерегуляції та посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих та правоохоронних органів;

скорочення у найближчі роки частки працездатного населення, дефіцит кваліфікованих трудових ресурсів, спричинений війною;

відсутність ефективної державної підтримки впровадження інновацій та розвитку креативної економіки;

негативні економічні, соціальні та екологічні наслідки воєнної агресії російської федерації.

Досягненню стратегічної цілі «Розвиток конкурентної економіки» сприятимуть створення нових високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств, реалізація політики стимулювання залучення інвестиційних ресурсів та розвитку малого та середнього бізнесу.

Впровадження зазначеної стратегічної цілі передбачається через реалізацію трьох оперативних цілей:

Оперативна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв і наукових досліджень.

Оперативна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу.

Оперативна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Розвиток конкурентної економіки» у середньостроковій перспективі сприятиме:

створенню нових високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств;

підвищенню продуктивності праці та конкурентоспроможності продукції виробників області;

активному залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій у економіку області;

розбудові мережі індустріальних парків;

впровадженню сучасних форм виробничої кооперації виробників сировини та кінцевої продукції, зокрема кластерів;

розвитку малого та середнього підприємництва, передусім у виробничій сфері;

зміцненню ІТ-сектору;

зменшенню рівня енергоємності виробництва;

збільшенню використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;

впровадженню екологічно ефективних виробництв;

збільшенню обсягів експорту продукції місцевих товаровиробників.

Оперативна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень

Основними завданнями у галузях економіки є формування сприятливих умов для модернізації та підвищення технологічного рівня виробництв, застосування безвідходних та енергозберігаючих технологій, випуск конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринках продукції.

Вагомою інфраструктурною передумовою для поживлення економічного розвитку регіону є індустриальні парки «Rivne industrial park» площею 125 гектарів, «Кроноспан Рівне» площею 85 гектарів, «HEMPY UA» площею 42,9 гектара.

Одним із основних факторів, що радикально впливає на виробництво, стимулює його розвиток та забезпечує конкурентоспроможність підприємств, є впровадження інновацій. Суттєве підвищення ефективності інноваційної діяльності можливе лише за умови налагодження дієвої взаємодії між підприємствами області, які впроваджують інновації, та науково-дослідними установами (передусім місцевими). Активізація інноваційної діяльності на Рівненщині є одним із визначальних завдань.

Пріоритетними напрямками економічної діяльності, яким надаватиметься всебічна підтримка, будуть високотехнологічні, експортоорієнтовані виробництва, а також підприємства з поглибленою переробкою продукції у харчовій промисловості та переробці сільськогосподарської продукції, органічному землеробстві, ягідництві та садівництві, деревообробній галузі, ІТ-секторі, а також надання транспортно-логістичних послуг.

Вагому роль у забезпеченні ефективної реалізації експортного потенціалу Рівненщини відіграє співпраця з ПрАТ «Експортно-кредитне агентство».

Для оперативного вирішення питань підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб місцевого бізнесу діє обласна координаційна платформа для роботодавців та працівників «Rivne work hub».

Основними завданнями у рамках реалізації оперативної цілі є:
підвищення конкурентоздатності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках;

зростання високотехнологічного експорту та його диверсифікація;

розвиток галузей промисловості з високою доданою вартістю;

підтримка та інформаційне забезпечення суб'єктів сфери інноваційної діяльності;

сприяння налагодженню зв'язків між науковцями, підприємцями та владними структурами; формування відповідних кластерів;

сприяння розвитку дослідницької бази та інфраструктури передачі технологій при наукових установах та вищих навчальних закладах.

Очікувані результати:

залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в економіку області;

збільшення обсягів інвестицій, залучених підприємствами області для реалізації інноваційних проєктів;

збільшення обсягів інноваційної продукції промислових підприємств;
розвиток та підвищення ефективності інноваційної інфраструктури області;

збільшення кількості підприємств високотехнологічних галузей промисловості; створення нових робочих місць;

збільшення частки експортної високотехнологічної продукції;

збільшення надходжень до місцевих бюджетів від діяльності підприємств, які функціонують у високотехнологічних галузях промисловості;

створення ефективних форм взаємодії науково-дослідного та виробничого секторів.

Індикатори:

кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації;

частка інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств;

кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів у промисловості;

відсоток обсягу інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції;

частка витрат на інновації промислових підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств;

кількість організацій, які виконують наукові і науково-технічні роботи;

частка науковців, зайнятих дослідницькою діяльністю;

динаміка та структура зовнішньоторговельного балансу області.

Таблиця 19. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 1.1.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.1.1. Розвиток експорто-орієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції, логістика), а також ефективне використання мінерально-сировинних ресурсів	розроблення та реалізація проєктів розвитку зазначених галузей із застосуванням підходу смарт-спеціалізації; сприяння впровадженню сучасних форм виробничої кооперації виробників сировини та кінцевої продукції, зокрема кластерів; налагодження ефективної співпраці суб'єктів господарювання зазначених галузей із науковцями Рівненщини та інших регіонів України; раціональне та ефективне використання природно-ресурсного потенціалу, в тому числі корисних копалин області; проведення геолого-розвідувальних робіт з вивчення родовищ корисних копалин
1.1.2. Розвиток високотехнологічного органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва	формування культури виробництва та споживання продукції органічного сільського господарства; сприяння науковим дослідженням, навчанню і консультуванню з питань органічного сільського господарства (еколого-економічна оцінка доцільності й ефективності переходу на органічне виробництво);

	розроблення ґрунтозахисних та безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур та інформаційна кампанія для дрібних агровиробників про потенціал виробництва і збуту органічної продукції; консультативна підтримка агровиробників з питань розроблення бізнес-планів.
1.1.3. Переорієнтація господарського комплексу області на оборонні замовлення та післявоєнне відновлення економіки	підтримка комунікації між суб'єктами господарювання, органами влади та органами місцевого самоврядування для оперативного реагування на можливості та виклики економічного розвитку; надання навчальної та консультативної підтримки суб'єктам господарювання для переорієнтації на оборонні замовлення; технічна модернізація суб'єктів господарювання для переорієнтації на оборонні замовлення.
1.1.4. Підтримка досліджень та впровадження технологічних, організаційних, комерційних інновацій	активізація співпраці освітньо-наукових установ, бізнесу та органів влади у сфері розроблення і реалізації інноваційних проєктів; створення інноваційних наукових лабораторій; створення бази даних регіональних дослідницьких та інноваційних проєктів та заходів; сприяння освоєнню виробництва інноваційних продуктів; організація конкурсів на кращу інноваційну розробку серед науковців; розвиток інноваційних форм підприємництва.

Оперативна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу

Розвиток малого і середнього підприємництва є важливим фактором економічного зростання регіону, а також показником рівня господарської активності його жителів. Відносини органів влади з бізнесовими структурами в області базуються на засадах партнерства, відкритості та прозорості.

Малий та середній бізнес створює робочі місця, забезпечує зайнятість та самозайнятість населення, формує конкурентне середовище, забезпечує податкові надходження до місцевих бюджетів.

Суб'єкти малого та середнього підприємництва забезпечують понад 80 відсотків загального обсягу реалізованої в області продукції та понад 90 відсотків робочих місць.

З 2018 року відповідно до обласної програми розвитку малого і середнього підприємництва у регіоні запроваджено фінансову підтримку малого бізнесу шляхом часткового відшкодування з обласного бюджету відсоткових ставок за кредитами (позиками) банків, що надаються на реалізацію проєктів суб'єктів малого і середнього підприємництва, передусім тих, які виготовляють товари оборонного призначення або надають послуги у цій сфері.

Разом з тим, на території області недостатньою є кількість інфраструктурних об'єктів підтримки підприємництва: бізнес-центрів,

інвестиційних та лізингових компаній, бізнес-інкубаторів, бізнес-асоціацій, відсутні технологічні парки.

Для створення сприятливих умов ведення бізнесу в області передбачається:

активізувати діяльність інституцій підтримки підприємництва;

вдосконалити механізми фінансово-кредитної підтримки, в тому числі для підприємців-початківців;

сприяти реалізації експортного потенціалу суб'єктів малого та середнього бізнесу.

Очікувані результати:

розширення мережі об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва;

забезпечення фінансово-кредитної, інформаційно-консультаційної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу, включаючи релокований;

підвищення конкурентоспроможності продукції місцевих виробників та їх експортного потенціалу;

сприяння налагодженню зв'язків між великими, середніми та малими підприємствами;

підвищення рівня зайнятості та доходів бюджетів, отримуваних від діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу (юридичних та фізичних осіб).

Індикатори:

кількість діючих суб'єктів середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць;

кількість діючих суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць;

обсяги кредитування малого і середнього бізнесу;

частка продукції підприємств малого і середнього бізнесу в загальному обсязі промислової продукції;

кількість підприємств, сертифікованих за стандартами ISO;

частка доходів від малого і середнього бізнесу у загальному обсязі податкових надходжень.

Таблиця 20. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 1.2.

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	створення центрів підтримки бізнесу, бізнес-інкубаторів та інших об'єктів інфраструктури; підтримка діяльності установи «Агенція регіонального розвитку Рівненської області»; сприяння спрощенню та прискоренню реєстраційно-дозвільних процедур; забезпечення сприятливих умов для започаткування ведення власної справи.

1.2.2. Впровадження інструментів мікро-фінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу, включаючи релокований	надання інформаційно-консультаційних послуг з питань започаткування та ведення підприємницької діяльності незайнятому населенню; фінансова підтримка суб'єктів малого та середнього підприємництва та інфраструктури; організація та участь у форумах, семінарах, конференціях, виставках, ярмарках із залученням суб'єктів малого та середнього підприємництва; сприяння налагодженню співпраці місцевих виробників та торговельних мереж.
1.2.3. Сприяння місцевим виробникам у розширенні ринків збуту	надання інформаційної підтримки суб'єктам підприємницької діяльності щодо впровадження стандартів ISO та сертифікатів ЄС в регіоні; сприяння суб'єктам підприємницької діяльності у проведенні маркетингових досліджень та збуті товару; проведення виставок-ярмарків у Рівненській області; сприяння просуванню продукції товаровиробників області на нові міжнародні ринки; стимулювання впровадження і функціонування систем управління якістю, екологічного управління та інших систем управління для виробництва конкурентоспроможної продукції.

Оперативна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій

Інвестиційна діяльність – основний інструмент розвитку економіки, ефективність якого створює передумови для будівництва нових промислових підприємств, упровадження інноваційних технологічних процесів і випуску нових видів продукції, розв'язання соціальних та екологічних проблем, і, як наслідок, підвищення загальної конкурентоздатності економіки області.

Разом з тим, існує ряд негативних чинників, що стримують надходження інвестицій в область та спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації, такі як різке погіршення інвестиційного клімату, скорочення частки працездатного населення. Також нестабільна та недосконала нормативно-правова база, низький рівень захисту інвестицій, обмеженість та висока вартість кредитних ресурсів, корупційні та курсові ризики.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій упродовж останніх років залишаються власні кошти підприємств та кошти населення. При цьому, недостатніми є обсяги іноземних інвестицій, кредитів і позик фінансових установ.

З метою ефективної реалізації державної регіональної політики, залучення інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги в області діє одна з перших в Україні спеціалізована агенція із залучення інвестицій та обслуговування інвесторів «ІнвестІнРівне». Агенція діє за принципом «єдиного вікна» для інвесторів, забезпечує їх супровід на всіх етапах підготовки та реалізації проєктів.

Крім того, у 2016 році створена установа «Агенція регіонального розвитку», яка є майданчиком для активної взаємодії влади, бізнесу і

громадськості у питаннях реалізації проєктів регіонального та місцевого розвитку.

Основним інструментом залучення потенційних інвесторів є належна підготовка інвестиційних продуктів (інвестиційно привабливих пропозицій), насамперед це індустриальні парки, колишні промислові зони, вільні земельні ділянки, готові інвестиційні проєкти розвитку.

Пріоритетними напрямками економічної діяльності, яким надаватиметься всебічна підтримка для модернізації основних фондів і процесів виробництва та розширення асортименту продукції, є високотехнологічні, експортоорієнтовані виробництва, а також підприємства з поглибленою переробкою продукції.

Залучення значного інвестиційного ресурсу (передусім іноземного капіталу) дозволить реалізувати в області великомасштабні проєкти, впроваджувати передові технології, сучасне обладнання, нові маркетингові стратегії та розширити ринки збуту.

Очікувані результати:

підвищення рівня інвестиційної привабливості області, формування її позитивного іміджу;

впровадження програм та заходів щодо активізації та систематизації діяльності із залучення інвестицій;

розвиток інвестиційної інфраструктури в області;

підготовка привабливих інвестиційних продуктів;

упровадження інноваційних технологій та технологічних процесів в регіоні;

стимулювання розміщення нових підприємств в області;

збереження та створення нових робочих місць.

Індикатори:

обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу населення, гривень;

індекс капітальних інвестицій, відсотків до попереднього року

динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій;

частка прямих іноземних інвестицій, залучених у промисловість, у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій;

кількість новостворених підприємств;

кількість новостворених робочих місць;

кількість реалізованих інвестиційних проєктів;

кількість діючих індустриальних парків.

**Таблиця 21. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів
оперативної цілі 1.3**

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів	підготовка нових інвестиційних пропозицій; створення бази вільних територій області з промисловою інфраструктурою для подальшої інвестиційної промоції; оновлення бази даних земельних ділянок типу «Грінфілд» та об'єктів типу «Браунфілд»; підтримка інституцій для сприяння інвестуванню.
1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону	організація роботи інвестиційного сайту, підготовка промо-матеріалів; сприяння розробленню інвестиційних паспортів територіальних громад з метою вивчення їх перспектив, наявних робочих місць, демографічної ситуації; участь у міжнародних виставках, форумах, поширення позитивних прикладів реалізації проєктів в області; впровадження програм та заходів щодо активізації та систематизації діяльності із залучення інвестицій; проведення інвестиційних форумів.
1.3.3. Створення індустріальних парків, розвиток науково – дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів	організаційне створення, проєктування та інженерне облаштування Індустріального парку Рівненської області; підтримка розвитку індустріальних парків у регіоні; створення індустріальних парків, у тому числі на територіях старих промислових зон, утворення технопарків, центрів технологій; сприяння організації та діяльності кластерів у пріоритетних для області видах діяльності; підтримка розвитку науково-дослідницьких та технологічних інституцій.

Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області

Соціально-економічний розвиток території Рівненської області характеризується значною його диференціацією у районах та містах, основною причиною якої є неоднорідність економічного потенціалу районів області, зокрема природних ресурсів, рівня розвитку виробничої інфраструктури та стану основних фондів, обсягів вкладених інвестицій, щільності населення, наявності трудових ресурсів.

Так, співвідношення максимального та мінімального значення обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу у 2018 році у м. Вараш (213229 гривень) перевищувало показник м. Острог (968,5 гривні) у 220,2 раза. Від початку повномасштабного воєнного вторгнення ситуація не покращилася.

У сільській місцевості до початку військової агресії проживало 52,5 відсотка населення області. При цьому, кількість економічно активного населення працездатного віку у сільській місцевості області була дещо вища, ніж у міських поселеннях. Зокрема, це стосується північної частини Рівненщини (зони Полісся), де наявні малородючі та бідні на поживні речовини дерново-підзолисті ґрунти, шість районів якої зазнала радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Це спричинило певні обмеження у проживанні (недостатній розвиток соціальної інфраструктури) та веденні сільського господарства на цих територіях.

Одним із ключових завдань регіональної політики є зменшення міжрегіональних та внутрішніх регіональних дисбалансів. Тому особливий акцент надається розвитку економічного потенціалу територій, які є менш економічно привабливими.

Водночас, через слабе ресурсне забезпечення для досягнення поставлених цілей є ймовірним подальше поглиблення диференціації розвитку територій, утворених в процесі децентралізації, зокрема між потужними міськими, селищними територіальними громадами (з вагомим виробничим і ресурсним потенціалом) та невеликими сільськими територіальними громадами, а також за умови нерівномірного розміщення інвестиційних ресурсів.

Враховуючи вищевикладене, першочергова увага в рамках цієї стратегічної цілі буде зосереджена на:

відновленні та розвитку інфраструктури, економічної активності та балансу екосистем, створенні безпечових умов життєдіяльності на територіях відновлення, посиленні обороноздатності держави на прикордонних територіях з підвищеним ризиком загрози ведення бойових дій, підтримці та ефективному використанні потенціалу територій з особливими умовами для розвитку, масштабуванні позитивного впливу регіональних полюсів зростання та територій сталого розвитку, що повинно сприяти зниженню рівня внутрішньорегіональної асиметрії в розвитку територіальних громад та якості життя людини;

зменшенні диспропорцій у доступі населення до транспортних, комунальних, медичних, адміністративних, інформаційних, рекреаційних та інших послуг;

підвищенні ефективності управління земельними, водними та лісовими ресурсами;

створенні дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем;

стимулюванні співробітництва громад;

підтримці малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції (обслуговуючих кооперативів, асоціацій виробників).

Досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачається через реалізацію двох оперативних цілей:

Оперативна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій.

Оперативна ціль 2.2. Стимулювання ефективного урядування, економічної активності та спроможності громад.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Збалансований розвиток територій області» у середньостроковій перспективі сприятиме:

вирівнюванню дисбалансу в розвитку економічного потенціалу територій області;

підвищенню виробничого потенціалу та якості життя жителів сільських, селищних, міських територіальних громад;

розвитку та відновленню інфраструктури територій області.

Оперативна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій

Досвід успішних країн свідчить, що розвиток територій, зокрема сільських та навколо малих міст, це, перш за все, забезпечення комфортного рівня життя населення, що досягається вирішенням цілого комплексу питань: розвитком галузей економіки та сфер діяльності, які створюють робочі місця, розбудовою транспортної, соціальної, гуманітарної інфраструктури, житлово-комунального господарства, що сприятиме розблокуванню економічного потенціалу території та самореалізації її жителів. Від належних соціальних умов залежать розвиток та ефективність виробництва.

Звичайно, в умовах повномасштабної війни складно забезпечити підвищення якості життя населення громад. Тому першочергова увага та ресурси мають спрямовуватися на забезпечення критичних потреб з надання базових послуг жителям та розвиток спроможності протистояти викликам, спричиненим війною.

Одним із гострих викликів, які постали в результаті повномасштабної збройної агресії, є інфраструктурні проблеми, пов'язані зі значними масштабами руйнувань / пошкодженнями інфраструктурних об'єктів та з їх недостатністю на територіях, що не зазнали пошкоджень, але прийняли значну кількість внутрішньо переміщених осіб, що збільшило попит на послуги та житло. Також суттєвими є прогалини щодо безпеки, існуючої інфраструктури

(особливо це стосується систем захисту енергетичних та інфраструктурних об'єктів), відсутності укриттів або їх неналежного стану тощо. Вцілілі об'єкти, значною мірою, є технологічно застарілими і не відповідають сучасним потребам.

Збройна агресія російської федерації проти України зумовила процеси переорієнтації транспортно-логістичних маршрутів суб'єктів бізнесу. Логістичний потенціал Рівненщини в напрямку Білорусі надовго втрачено. Натомість зросла інтенсивність вантажопотоків у напрямках сходу та заходу.

У середньостроковій перспективі особлива увага органів виконавчої влади буде зосереджена на:

удосконаленні інфраструктури для розвитку спроможності протистояти викликам, спричиненим війною;

удосконаленні інструментів стимулювання економічної активності в громадах.

Для досягнення поставленої оперативної цілі передбачається, серед іншого, забезпечити підтримку реалізації інвестиційних проєктів територіальних громад шляхом залучення коштів бюджетів усіх рівнів, міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій, зокрема шляхом запровадження оновленої системи управління публічними інвестиціями та синхронізація з національною системою стратегічного планування з урахуванням територіально орієнтованого підходу.

З метою підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами в області реалізується Комплексна програма енергоефективності Рівненської області на 2018 – 2025 роки.

Невід'ємною частиною розвитку інфраструктури області, зокрема територіальних громад, районів, міст, є створення високотехнологічного водогосподарського комплексу, здатного забезпечити населення та господарський комплекс питною водою, якість якої відповідає державним стандартам.

Окремої уваги в процесі досягнення Оперативної цілі 2.1. заслуговує питання впровадження нових підходів в контексті реформи управління публічними інвестиціями з урахуванням змін внесених до Бюджетного кодексу. Усі публічні інвестиційні проєкти мають виходити зі стратегічних документів з урахуванням територіально орієнтованого підходу.

Очікувані результати:

покращення стану автодоріг;

поширення електронних сервісів в інфраструктуру життєдіяльності області;

підвищення якості та доступності (у тому числі безбар'єрності) медичної допомоги на первинному, вторинному та третинному рівнях;

збільшення частки населення, охопленого кваліфікованою лікарською допомогою;

зменшення аварійності систем енерго-, тепло-, газо-, водопостачання та водовідведення; збільшення частки населення, що має доступ до інфраструктури для підтримки здорового способу життя;
 зниження рівня захворюваності та смертності населення;
 активізація інвестиційних проєктів у громадах внаслідок актуалізації містобудівної документації;
 запровадження нових рішень у сфері відновлюваної енергетики;
 зменшення обсягів енергоспоживання у бюджетній сфері;
 модернізація водопровідно-каналізаційного господарства, підвищення ефективності та надійності його функціонування;
 підвищення якості питного водопостачання та очищених стоків, зниження негативного впливу на природне середовище;
 підвищення ефективності управління земельними, лісовими та водними ресурсами.

Індикатори:

кількість та протяжність побудованих та реконструйованих автодоріг;
 смертність від хвороб системи кровообігу серед населення віком 18 і більше років;
 кількість учасників фізкультурно-масових заходів у співвідношенні із загальною чисельністю населення;
 кількість аварійних ситуацій систем енерго-, тепло-, газо-, водопостачання та водовідведення в громадах області;
 кількість громад, у яких нормативний час прибуття першого пожежно – рятувального підрозділу до будь-якого населеного пункту становить не більше 20 хвилин;
 частка громад, які мають актуалізовану містобудівну документацію;
 кількість наданих адміністративних послуг онлайн у ЦНАПах;
 частка питної води, що відповідає державним стандартам якості;
 кількість будинків, оснащених приладами обліку теплової енергії та питної води.

Таблиця 22. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 2.1

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.1.1. Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури	будівництво та реконструкція автомобільних доріг загального користування, комунальних автодоріг; проведення поточного середнього ремонту автодоріг; будівництво і капітальний ремонт ліній електротранспорту; оновлення основних виробничих фондів окремих видів транспорту, насамперед рухомого складу; сприяння вивченню товаротransпортних потоків; концепція та техніко-економічне обґрунтування створення логістичних центрів.
2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних	удосконалення бази первинної медичної допомоги та впровадження телемедицини;

послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях	розвиток госпітальних округів та спеціалізованої медичної допомоги; модернізація багатoproфільних лікарень інтенсивного лікування, будівництво та реконструкція медичних закладів із забезпеченням безбар'єрного доступу; оновлення парку санітарних автомобілів служби екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.
2.1.3. Розвиток інфраструктури підтримки здорового способу життя жителів області	створення та покращення інфраструктури для занять фізичною культурою; проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, забезпечення участі спортсменів і команд області у всеукраїнських заходах.
2.1.4. Актуалізація містобудівної документації	розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад; розроблення генеральних планів населених пунктів; розроблення детальних планів окремих територій.
2.1.5. Розбудова цифрової інфраструктури та впровадження електронних сервісів в області	підвищення якості, наближення адміністративних послуг до громадян та бізнесу, застосування цифрових рішень для підвищення якості надання публічних послуг, у тому числі для осіб з інвалідністю, переведення надання публічних послуг в онлайн-режим; впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у державне управління та місцеве самоврядування, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, охорону навколишнього природного середовища, бізнес тощо; створення, впровадження та розвиток електронного документообігу.
2.1.6. Розвиток та відновлення інфраструктури для захисту жителів та посилення енергетичної безпеки громад	створення укриттів для закладів бюджетної сфери, передусім – закладів дошкільної, загальної середньої та професійної освіти; створення, оснащення центрів безпеки громадян; застосування рішень з енергетичної безпеки об'єктів критичної інфраструктури громад.
2.1.7. Підвищення енергоефективності та надійності систем енергопостачання, водопостачання та водовідведення, теплопостачання та газопостачання, розширення обсягів використання альтернативних джерел енергії та палива	підтримка енергоефективних екологічно безпечних проєктів, заміщення енергетичних ресурсів альтернативними і відновлюваними джерелами енергії; впровадження енергозберігаючих технологій на комунальних підприємствах територіальних громад; оснащення житлового фонду приладами обліку теплової енергії та питної води; модернізація діючої та розбудова нової житлово-комунальної інфраструктури (у тому числі проведення комплексної модернізації систем централізованого водопостачання та водовідведення області).

Оперативна ціль 2.2. Стимулювання ефективного урядування, економічної активності та спроможності громад

Світовий досвід господарювання свідчить, що місцева влада, зазвичай, найкраще знає стан розвитку своєї громади та найбільш зацікавлена створити сприятливі умови для економічного зростання, задіяти всі важелі для залучення інвестицій, розвитку підприємництва, сприяти створенню нових робочих місць та зростанню самозайнятості населення. Тому підтримка органів місцевого самоврядування, які докладають зусиль для зростання економічної активності на своїх територіях, є одним з пріоритетів регіональної стратегії розвитку. В області діє низка міжнародних проєктів та програм, які упродовж багатьох років надають допомогу в різних аспектах місцевого розвитку. Серед найбільших – Програма розвитку ООН та Проєкт USAID «ГОВЕРЛА». Прогнозованим є зростання підтримки місцевих ініціатив, зокрема в рамках Програми транскордонного співробітництва ЄС «Польща - Україна», Програми «Підтримка України», а також розширення можливостей доступу до інших програм ЄС. Майже всі механізми підтримки в рамках програм ЄС вимагатимуть від українських заявників наявності партнерів у країнах – членах ЄС, досвіду управління проєктами та знання відповідних процедур.

Суттєву підтримку для місцевих ініціатив Рівненщини з 2010 по 2021 роки надано у рамках обласного конкурсу проєктів розвитку територіальних громад. Завдяки конкурсу реалізовано понад 150 проєктів за такими основними напрямками: покращення освітлення вулиць, упровадження енергозберігаючих технологій у навчальних закладах, розвиток підприємництва, енерго- та ресурсозбереження, розвиток туристичної діяльності, удосконалення механізмів охорони довкілля, організація ефективної системи надання соціальних послуг населенню, реформування системи житлово-комунального господарства, удосконалення системи благоустрою населених пунктів. В умовах повномасштабної війни фінансування на проведення конкурсу не здійснюється з обласного бюджету.

Сільськогосподарське виробництво на сьогодні потребує значно менше робочої сили, ніж десятиліття тому, отже існує системна потреба у підвищенні самозайнятості жителів сільських територій, а також створенні робочих місць у неаграрних сферах діяльності.

Важливим завданням в умовах постійних соціально-економічних трансформацій є збереження культурного фонду в області, збереження та популяризація народних традицій і надбань в області.

Забезпечення ефективної координації між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування для виконання завдань Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, зокрема таких як:

запровадження місцевої статистики, створення інструментів для збору, зберігання та обробки даних місцевої статистики, зокрема гендерно дезаггегованих;

запровадження єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад;

створення умов для підвищення рівня підзвітності та прозорості органів державної влади та органів місцевого самоврядування усіх рівнів, залучення жителів, зокрема внутрішньо переміщених осіб, до прийняття рішень, поширення кращих практик створення органів самоорганізації населення, впровадження механізмів електронних публічних консультацій;

участь у створенні скоординованої системи стратегічного, просторового та бюджетного планування регіонального розвитку на регіональному та місцевому рівні;

забезпечення застосування гендерного підходу до процесів стратегічного планування та бюджетування на регіональному та місцевому рівні;

створення умов для ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування різних рівнів, спрямованої на комплексний розвиток територій;

сприяння удосконаленню професійних знань, умінь, навичок державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема у сфері стратегічного планування, надання публічних послуг, бюджетування, в тому числі гендерно орієнтованого, та залучення інвестицій;

сприяння розвитку публічно-приватного партнерства, спрямованого на підвищення інституційної спроможності суб'єктів державної регіональної політики;

забезпечення методологічної та організаційної підтримки діяльності Рівненської агенції регіонального розвитку, а також інших інституцій місцевого розвитку в частині підвищення їх інституційної спроможності до ефективної реалізації державної регіональної політики.

Громади Рівненщини мають позитивний досвід підготовки та впровадження договорів співробітництва, спрямованих на спільне вирішення місцевих проблем та надання послуг населенню. Такий досвід заслуговує на поширення серед усіх громад регіону. Враховуючи вищенаведене, основними завданнями для досягнення оперативної цілі будуть:

поширення практики розвитку соціальної активності жителів громад;

організація співробітництва громад, створення умов для ефективного використання наявних ресурсів;

розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва, впровадження кращих практик країн ЄС;

розвиток підприємництва та самозайнятості на сільських територіях;

зростання популярності внутрішнього туризму, народних ремесел, підприємств сфери послуг;

розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, туристичних продуктів області.

Очікувані результати:

покращення благоустрою населених пунктів;

впровадження сучасних форм виробничої кооперації;

створення сімейних молочних ферм;

створення та розширення об'єктів агротуризму;

збільшення доходів домогосподарств;

збільшення чисельності проєктів співробітництва громад, регіонів та проєктів міжнародного співробітництва;
розширення сфери зайнятості сільського населення.

Індикатори:

обсяг фінансування конкурсів за програмами підтримки територіальних громад;
кількість проєктів регіонального розвитку, реалізованих за участю жителів громад;
кількість суб'єктів малого та середнього підприємництва у сільській місцевості;
рівень безробіття у сільській місцевості;
частка об'єктів культурного фонду регіону;
відсоток жителів, які упродовж року брали участь у заходах у сфері культури;
кількість подій/заходів у сфері культури з чисельністю охоплення понад 100 осіб;
кількість відвідувачів готельних закладів;
частка територіальних громад, які беруть участь у міжнародних партнерствах з муніципалітетами держав - членів ЄС;
частка територіальних громад, які мають діючі договори співробітництва територіальних громад.

Таблиця 23. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 2.2

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.2.1. Створення дієвих механізмів залучення членів громад до вирішення проблем місцевого розвитку, в т.ч. на засадах дорадчої демократії	активізація сільських громад та покращення благоустрою сіл шляхом самоорганізації жителів; проведення конкурсів із підтримки соціально-економічних проєктів розвитку територіальних громад.
2.2.2. Розвиток середніх і малих суб'єктів господарювання на сільських територіях та сприяння зайнятості населення	покращення матеріально-технічної бази сільськогосподарських кооперативів, комунальних підприємств на сільських територіях; підтримка державно-приватних партнерств, кооперативів зі створення у сільській місцевості логістичних центрів, складських, холодильних приміщень, овочесховищ; інформаційно-консультативний супровід особистих селянських господарств, ініціатив зі створення малих підприємств у сільській місцевості, підтримка розвитку фермерства; надання навчально-консультативної підтримки з питань нетрадиційних видів агровиробництва; консультативна підтримка виробників з питань сертифікації продукції; розвиток індивідуального підприємництва, навчальна і маркетингова підтримка майстрів народних ремесел; підтримка ініціатив сприяння зайнятості населення;

	забезпечення відповідності рівня професійної кваліфікації працездатних осіб потребам ринку праці; створення умов для активного пошуку роботи безробітними; підвищення конкурентоспроможності осіб на ринку праці.
2.2.3. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, туристичних продуктів, активізація культурно-мистецького життя	сприяння покращенню екологічного стану рекреаційних зон та водних об'єктів; облаштування паркових, оздоровчих зон та об'єктів природного середовища; модернізація культурних інституцій; збереження та популяризація культурної спадщини; проведення міжнародних, всеукраїнських та обласних фестивалів, свят, оглядів, конкурсів традиційної культурної спадщини; проведення моніторингу об'єктів культурної спадщини, розроблення актів технічного стану пам'яток культури області; підтримка розвитку місцевого книговидавництва та популяризація читання.
2.2.4. Розвиток економічної активності, спроможності, міжмуніципального, міжрегіонального, транскордонного співробітництва громад	підтримка економічної активності громад; підтримка міжмуніципального, міжрегіонального співробітництва територіальних громад у всіх сферах діяльності; фінансове стимулювання для створення нових проєктів транскордонного співробітництва територіальних громад; навчально-консультативна підтримка з питань міжмуніципального, міжрегіонального, транскордонного співробітництва громад, створення інформаційно-ресурсних центрів доступу до соціально значущої інформації; створення Інтернет-порталу органів місцевого самоврядування; запровадження механізмів співфінансування проєктів модернізації або побудови нових інфраструктурних об'єктів, які сприятимуть інтеграції громад; організація міжрегіональних і транскордонних подій, що сприяють зміцненню зв'язків між громадами; укладання документів міжнародного характеру з іноземними партнерами

Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу

Серед пріоритетів розвитку Рівненської області одним із найважливіших є розвиток людського капіталу як підґрунтя для росту економіки та добробуту населення. Інвестиції в людський капітал дають значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний результат.

Воєнна агресія російської федерації несе найбільші виклики для формування людського капіталу в області як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, оскільки руйнує його демографічну основу. За прогнозами, в Україні посилюватиметься негативна динаміка народжуваності; війна неминуче спричинить зростання рівня смертності та скорочення тривалості життя.

Дані Національної служби охорони здоров'я України щодо статевікового розподілу декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в умовах війни є чи не єдиним доступним джерелом інформації, яке з певною похибкою може характеризувати структуру наявного населення. На фоні

областей-сусідів, а також у порівнянні з середнім значенням по Україні демографічна структура Рівненської області вигідно відрізняється значною (однією з найбільших) часткою населення молодше працездатного віку. Рівненщина є найбільш перспективною серед західних областей України на середньострокову та довгострокову перспективу щодо наявності трудових ресурсів за рахунок дітей, що дозволить пом'якшити демографічне навантаження на працездатне населення громадянами похилого віку.

Найбільший внесок у показники природного приросту населення дає північна частина Рівненщини. У той самий час, більшість робочих місць області, як і кращий доступ до послуг, знаходяться у центральній її частині. Такий стан справ є об'єктивним чинником трудової міграції. Тому наскрізним пріоритетом різних цілей та завдань цієї Стратегії є спрямування зусиль на вирівнювання внутрішньорегіональних дисбалансів шляхом першочергової підтримки проєктів у громадах, які мають позитивний природний приріст населення. Такі зусилля повинні охоплювати, передусім, сферу освіти та стимулювання створення нових робочих місць.

Стратегічна ціль «Розвиток людського капіталу», як і вся Стратегія, орієнтована на людину, і реалізація завдань цієї цілі дасть змогу зберегти існуючу тенденцію до продовження тривалості активного періоду життя людини.

Враховуючи вищенаведене, першочергова увага буде зосереджена на:

приведенні мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та області (з урахуванням першочергової підтримки громад, які мають позитивний природний приріст населення);

забезпеченні впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;

підвищенні освітнього рівня молоді та покращенні підготовки кадрів з урахуванням швидких змін на регіональному ринку праці;

збільшенні поінформованості жителів щодо питань, пов'язаних із викликами сучасності;

забезпеченні рівних можливостей для самореалізації населення та належних умов для проживання;

реабілітації та адаптації внутрішньо переміщених осіб та ветеранів до суспільного життя та ринку праці;

формуванні екологічної поведінки жителів;

впровадженні новітніх технологій переробки твердих побутових відходів;

проведенні просвітницьких та природоохоронних заходів щодо адаптації галузей господарського комплексу до зміни клімату.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію двох оперативних цілей:

Оперативна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення.

Оперативна ціль 3.2. Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення.

Очікується, що реалізація стратегічної цілі «Розвиток людського капіталу» у середньостроковій перспективі матиме такі результати:

поліпшення індексу регіонального людського розвитку;

приведення мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та регіону;

створення умов та підтримка молодіжних ініціатив, розвиток волонтерства;

створення умов для повернення мешканців області, які виїхали за кордон, зокрема шляхом розширення державної підтримки пільгового іпотечного кредитування;

залучення ветеранів, військових та членів їх сімей, внутрішньо переміщених осіб, вразливих верств населення до активного суспільного життя та ринку праці;

залучення додаткових людських, матеріальних, інформаційних ресурсів для вирішення місцевих проблем.

Оперативна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення

В умовах війни високим залишається рівень безробіття, яке набуває ознак структурного. Існує значний розрив у забезпеченні робітничими кадрами, в тому числі релокованих промислових підприємств. Соціально-демографічні тенденції (збільшення міграційного відтоку найманих робітників з професійно-технічною і повною вищою освітою), зміни в системі економічних відносин, трансформація економіки на нові принципи розвитку, падіння престижу робітничих професій формують ситуацію нестачі робочої сили в найближчому майбутньому.

Ще однією з причин професійно-кваліфікаційного дисбалансу ринку праці є невідповідність ринку освітніх послуг проблемам економіки як у кількісному, структурному, так і якісному відношенні та ірраціональний підхід випускників шкіл при виборі напрямів подальшого навчання.

Використання системи освіти як одного з основних інструментів розвитку людського капіталу, її подальший розвиток, інтеграція в європейський освітній простір, системна робота з промоції освітнього простору Рівненщини забезпечуватиме зростання трудових ресурсів за рахунок молоді, що проживає на території області.

Сучасні виробничі процеси часто змінюються, що потребує від працівників, окрім спеціалізації, ще й здатності пристосовуватися до сучасного управління, а також безперервного навчання і підвищення кваліфікації.

Особливого значення набуває підготовка робітничих кадрів у закладах професійної освіти, які забезпечують найбільшу частку робочих місць у сучасній економіці області.

Так, на сьогодні в області функціонує 31 навчально-практичний центр, що охоплює різний спектр підготовки робітничим професіям на запити роботодавців регіону.

Необхідним є, з одного боку, забезпечення системного моніторингу кадрових потреб роботодавців області, з іншого – корегування структури професійної підготовки у відповідності із виявленими потребами, а також допомога молоді у питаннях вироблення ефективної поведінки не тільки на регіональному, але й на національному та глобальному ринках праці.

У центрі уваги оперативної цілі також перебувають заходи, спрямовані на залучення інвестицій підприємств у людський капітал та заохочення до навчання працівників, а також інструменти, які сприяють зайнятості внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, працівників молодшого та старшого віку за рахунок надання їм навичок з адаптації до змін економічних процесів на основі знань.

Створення привабливих нових робочих місць є підґрунтям для повернення в область частини вимушених мігрантів із зарубіжжя.

Одним із найбільш важливих завдань оперативної цілі є сприяння всебічному розвитку дитини та її соціальному захисту.

Крім того, важливим завданням є дотримання прав людини, гендерної рівності, розвиток лідерства та волонтерського руху в області, соціальний ресурс яких є однією з найважливіших основ модернізації суспільства.

Добровольчі ініціативи розповсюджуються майже на будь-яку сферу людської діяльності (освітньо – виховні, культурологічні, інформаційно – просвітницькі, експертно – аналітичні).

Очікувані результати:

- система освіти, орієнтована на потреби регіонального ринку праці;
- забезпечення впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- створення інклюзивного освітнього середовища;
- наявність системного моніторингу ринку праці та узгодження навчальних програм із потребами ринку праці;
- покращення матеріально-технічної бази та оптимізація структури закладів професійно-технічної освіти;
- створення безпечного середовища, безбар'єрного доступу та найкращих умов для навчання та виховання, всебічного розвитку індивідуальних здібностей дітей;
- забезпечення соціальної та психологічної підтримки для дітей усіх вікових категорій;
- підвищення рівня соціальної активності молоді;
- покращення системи підготовки кадрів для потреб економіки області;
- ефективне використання волонтерської діяльності, розкриття і втілення творчого потенціалу молоді.

Індикатори:

- відсоток дітей дошкільного віку, які відвідують дошкільні навчальні заклади;

відсоток випускників закладів загальної середньої освіти, які після завершення навчання вступають до закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

відсоток випускників закладів загальної середньої освіти, які після завершення навчання розпочинають підприємницьку діяльність;

кількість проведених просвітницьких кампаній і культурологічних заходів для молоді з питань реагування на виклики сучасності;

відсоток закріплення на робочому місці за отриманим фахом випускників закладів освіти, у рамках регіонального замовлення на підготовку кадрів;

частка зайнятих громадян віком старше 45 років та вразливих верств населення.

**Таблиця 24. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів
оперативної цілі 3.1.**

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти	розширення мережі дошкільних навчальних закладів у населених пунктах з демографічним приростом; приведення мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність із потребами громад та області; забезпечення впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»; створення опорних шкіл з урахуванням перспективного плану формування територій громад області; розбудова інклюзивного та безбар'єрного освітнього середовища; стимулювання розвитку учнівського і студентського самоврядування; покращення можливостей самоорганізації шкільної молоді; реалізація заходів щодо освіти і навчання дорослого населення.
3.1.2. Сприяння соціальному становленню молоді, волонтерству та всебічному захисту і розвитку дітей, дотримання прав людини та гендерної рівності	проведення просвітницьких кампаній і культурологічних заходів для молоді з питань реагування на виклики сучасності; створення умов для підтримки молодіжних ініціатив; сприяння реалізації права дитини на виховання в сім'ї; розкриття і реалізація індивідуальних здібностей і потреб дітей та молоді; організація заходів з оздоровлення та відпочинку дітей; запровадження програм забезпечення молодих сімей доступним житлом; стимулювання волонтерства; підготовка спеціалістів (волонтерів), які володіють відповідними вміннями та технологіями активізації громади і соціальної мобілізації.
3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери, підтримка розвитку лідерства	дослідження сучасного стану та перспективних потреб ринку праці; поширення методики навчання підприємництву в закладах освіти; забезпечення професійно-технічних закладів освіти сучасними інструментами і засобами навчання, зміцнення матеріально-технічної бази; покращення первинної професійної підготовки та профорієнтаційної роботи з учнями, сприяння самозайнятості молоді; проведення навчань із розвитку лідерських та комунікативних навичок молоді.

Оперативна ціль 3.2. Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення

Десятки тисяч жителів Рівненської області виїхали за кордон, що негативно вплинуло на демографічні процеси та економічну ситуацію. Комфортне і безпечне середовище життєдіяльності, яке визначається рівнем захищеності життєво важливих інтересів особи, є ключовими факторами, які мають вплив на повернення вимушених мігрантів, активного включення населення у соціально-економічні процеси.

Рівненщина прийняла понад 86 тис. українців зі статусом внутрішньо переміщеної особи, частина з яких може надалі відмовитися від повернення в місце попереднього проживання та потребуватиме інтеграції в громадах області. Важливим фактором впливу на формування та відтворення людського капіталу є наявність значної кількості ветеранів російсько-української війни, які потребуватимуть реабілітації та адаптації в суспільстві та на ринку праці. Особлива увага в області повинна бути спрямована на забезпечення інтеграції до суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів, реалізації політики Героїв та меморіалізації подій російсько-української війни.

Пріоритетним напрямом роботи органів виконавчої влади області є реалізація екологічної політики – комплексу заходів, спрямованих на охорону навколишнього середовища, збереження і відновлення природних ресурсів, запровадження екологічно чистих технологій, розвиток природоохоронної освіти і виховання, правову охорону екологічних систем з метою забезпечення оптимальних умов природокористування.

Основою для поліпшення стану довкілля є вдосконалення системи моніторингу довкілля на обласному рівні. Законом України «Про екологічну мережу України» передбачено створення національної екологічної мережі з метою відновлення природних середовищ існування дикої флори та фауни, покращення стану збереження окремих компонентів біологічного різноманіття, зміцнення екологічних зв'язків та цілісності екосистем.

Формування активної позиції населення у питаннях екологічної культури та здорового способу життя – це ефективний спосіб інвестувати порівняно невеликі ресурси сьогодні для досягнення вагомих результатів у майбутньому. Особливий акцент повинен робитися на формуванні екологічної культури дітей та молоді.

Очікувані результати:

соціально-психологічна адаптація учасників бойових дій, залучення до ринку праці та створення власної справи;

створення умов для проведення заходів професійного спрямування для вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів російсько-української війни та внутрішньо переміщених осіб;

проведення реконструкції та модернізації установ соціального обслуговування населення, підвищення доступності надання послуг для осіб з інвалідністю, розширення переліку послуг;

збільшення чисельності населення за рахунок міграційних чинників;

підвищення рівня обізнаності населення про стан довкілля в області та щодо запровадження екологічних технологій у побуті;

збільшення кількості заходів з формування екологічної поведінки жителів;

підвищення ефективності поводження з відходами, їх захоронення та переробки.

Індикатори:

частка населення з числа соціально вразливих груп, яка завершила професійне навчання професіям, потрібним на регіональному ринку праці;

частка внутрішньо переміщених осіб та ветеранів російсько – української війни, у яких покращились житлові умови;

частка населення, яке вимушено виїхало за кордон, повернулося в Україну;

кількість просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення екологічної культури та освіти громадян;

частка територіальних громад, у яких впроваджено роздільне збирання побутових відходів, у загальній кількості територіальних громад регіону, у відсотках.

Таблиця 25. Завдання та можливі сфери реалізації проєктів оперативної цілі 3.2

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.2.1. Створення умов для повернення жителів області, які виїхали за кордон	професійне навчання населення з числа соціально вразливих груп професіям, потрібним на регіональному ринку праці; навчально-консультативна підтримка та створення соціальних підприємств; підвищення конкурентоспроможності осіб віком понад 45 років та вразливих верств населення на ринку праці; реалізація заходів з реабілітації та реадaptaції внутрішньо переміщених осіб та ветеранів (фізична, медична, психологічна реабілітація та соціальна, професійна реадaptaція); поліпшення житлових умов внутрішньо переміщених осіб та ветеранів; заходи з реалізації політики Героїв та меморіалізації подій російсько-української війни; модернізація установ соціального обслуговування населення та розширення переліку соціальних послуг відповідно до потреб отримувачів; залучення до активного життя громади внутрішньо переміщених осіб, ветеранів; розширення державної підтримки пільгового іпотечного кредитування; включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, військових та членів їх сімей;

	впровадження комплексних програм розвитку професійної, фізкультурно-спортивної, соціальної та психологічної реабілітації, вжиття заходів для підтримки та розвитку адаптивних видів спорту; доступ ветеранів/ветеранок до програм неформальної освіти, а також послуг, які надаються фахівцями, які працюють з молоддю та ветеранами/ветеранками, зокрема шляхом реалізації програми «Молодіжний працівник»; забезпечення безперешкодного доступу дітей ветеранів/ветеранок до здобуття ними певного рівня освіти; залучення ветеранів/ ветеранок до розроблення програм, заходів із вшанування пам'яті та інформування про роль ветеранів/ ветеранок у підтриманні національної стійкості та обороноздатності; забезпечення залучення ветеранів/ветеранок до організації та реалізації програм, проектів та заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання, військово-патріотичне виховання, громадянську освіту;
3.2.2. Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення, впровадження заходів з адаптації до змін клімату, підвищення ефективності поводження з відходами	інформаційне сприяння жителям громад у питаннях охорони навколишнього природного середовища; формування екологічної поведінки жителів; впровадження новітніх технологій переробки твердих побутових відходів; використання побутових відходів як енергоресурсу; інформаційне та просвітницьке сприяння населенню щодо роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів; проведення просвітницької кампанії та природоорієнтованих заходів щодо адаптації галузей господарського комплексу до зміни клімату; проведення заходів рекультивації земель порушених внаслідок незаконного видобутку бурштину.

Розділ 5. Етапи, механізми та джерела фінансування завдань для досягнення цілей Стратегії

Досягнення цілей Стратегії здійснюватиметься через виконання комплексу організаційних, фінансових та інформаційних заходів, які будуть впроваджуватися суб'єктами регіонального розвитку області відповідно до плану заходів з реалізації Стратегії, регіональних програм, узгоджених із Стратегією, а також рішень органів місцевого самоврядування, що приймаються для досягнення стратегічних цілей.

Черговість та етапи досягнення завдань визначатимуться строками здійснення заходів, які будуть передбачені планом заходів з реалізації Стратегії. У відповідності із постановою Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу, реалізації зазначених стратегій і планів заходів» проєкт плану заходів повинен бути розроблений та поданий на затвердження не пізніше ніж через три місяці після затвердження регіональної стратегії.

Для виконання завдань Стратегії можливе використання таких джерел фінансування:

- місцеві бюджети;
- Державний фонд регіонального розвитку;
- державні цільові програми та бюджетні програми центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідних сфер у регіонах;
- субвенції, інші трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам;
- програми допомоги і гранти Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- інвестиції за рахунок власних коштів підприємств, у тому числі на умовах державно-приватного партнерства;
- кошти інвесторів, власні кошти підприємств.

Для досягнення цілей та виконання завдань, визначених у Стратегії, може бути передбачено розроблення місцевих програм розвитку, а також можуть бути враховані чинні місцеві програми розвитку, що впроваджуються (назви програм наведені без зазначення періоду):

1. Програма розвитку малого і середнього підприємництва у Рівненській області.
2. Програма розвитку інвестиційної діяльності в Рівненській області.
3. Програма економічного та соціального розвитку Рівненської області.
4. Програма зайнятості населення Рівненської області.
5. Комплексна програма розвитку агропромислового комплексу Рівненської області.
6. Програма збереження та відтворення водних біоресурсів, розвитку аквакультури, любительського і спортивного рибальства в Рівненській області.
7. Програма розвитку дорожнього господарства Рівненської області.

8. Цільова програма створення та ведення містобудівного кадастру в Рівненській області.
9. Комплексна програма енергоефективності Рівненської області.
10. Обласна програма охорони навколишнього природного середовища.
11. Комплексна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб у Рівненській області.
12. Програма розвитку фізичної культури і спорту в Рівненській області.
13. Обласна програма розвитку міжнародного територіального співробітництва.
14. Обласна програма забезпечення поінформованості населення та сприяння розвитку інформаційного простору Рівненської області.
15. Обласна цільова програма сприяння розвитку громадянського суспільства в Рівненській області.
16. Програма інформатизації Рівненської області.
17. Обласна програма розвитку, підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Рівненської обласної ради та покращення надання населенню медичних послуг.
18. Програма реконструкції, удосконалення, розвитку та утримання територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення цивільного захисту Рівненської області.
19. Обласна комплексна програма ветеранської політики.
20. Програма розвитку освіти Рівненської області.
21. Програма розвитку туризму в Рівненській області.
22. Регіональна цільова програма запобігання виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та протидії пожежам у природних екосистемах Рівненської області.

Розділ 6. Система моніторингу та оцінювання реалізації Стратегії

Моніторинг реалізації Стратегії проводиться обласною державною (військовою) адміністрацією щороку на підставі офіційної державної статистичної інформації, інформації органів, відповідальних за проведення заходів і реалізацію проєктів регіонального розвитку, та інших суб'єктів державної регіональної політики відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816, Порядку здійснення моніторингу реалізації державної регіональної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2024 року № 305, а також Порядку проведення оцінювання реалізації державної регіональної політики затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2024 року № 305.

Моніторинг реалізації Стратегії і виконання плану заходів проводиться шляхом:

відстеження, вимірювання та аналізу відхилення показників фактичних результатів від цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених Стратегією;

порівняння фактично отриманих значень індикаторів здійснення заходів і їх значень, визначених планом заходів.

Департамент економічного розвитку і торгівлі Рівненської обласної державної адміністрації на основі інформації, отриманої від органів, відповідальних за здійснення заходів і реалізацію проєктів регіонального розвитку, аналізує рівень реалізації цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених Стратегією, та стан виконання плану заходів (у тому числі регіональних програм розвитку) за відповідний період і здійснює підготовку моніторингового звіту про реалізацію Стратегії та моніторингового звіту про виконання плану заходів.

Моніторинг реалізації Стратегії і виконання плану заходів може проводитися, зокрема, з використанням інформаційно-комунікаційної системи - єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад.

Рівненська обласна державна адміністрація проводить моніторинг та подає звіт щодо реалізації Стратегії, та звіт про виконання плану заходів для затвердження Рівненській обласній раді до 01 березня року, наступного за звітним періодом.

Рівненська обласна державна адміністрація оприлюднює затверджений звіт на своєму офіційному вебсайті.

Перелік індикаторів досягнення цілей Стратегії визначено в таблиці 26.

Таблиця 26. Перелік індикаторів, на досягнення прогнозованих значень яких спрямована Стратегія

№	Назва індикатора	Одиниця виміру	Значення індикаторів		
			базове (01.01.2024)	проміжне (01.01.2026)	цільове (01.01.2028)
Стратегічна ціль 1. Розвиток конкурентної економіки					
Оперативна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень					
1.	Індекс промислової продукції, відсотків до відповідного періоду попереднього року	відсотків	111,3	106,5	106,5
2.	Валова продукція сільського господарства, відсотків до попереднього року	відсотків	105,6	105,6	105,7
3.	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями	відсотків	13,9	14	14,5
4.	Кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів у промисловості	одиниць	19	20	21
5.	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції промислових підприємств	відсотків	0	0,4	0,6
6.	Динаміка та структура експорту товарів	млн дол. США	36182,9	23877,68	22349,79
7.	Динаміка та структура імпорту товарів	млн дол. США	63566,99	61882,03	64950,64
Оперативна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу					
8.	Кількість фізичних осіб – підприємців	тисяч осіб	44,7	48,0	50,0

9.	Кількість суб'єктів малого і середнього підприємництва, які отримали фінансову підтримку за рахунок коштів обласного бюджету Рівненської області	одиниць	23	50	70
Оперативна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій					
10.	Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій	відсотків	10	13	21
11.	Частка прямих іноземних інвестицій, залучених у промисловість, у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій	відсотків	66,4	68,5	70
12.	Кількість новостворених суб'єктів господарювання - юридичних осіб	осіб	780	810	840
13.	Кількість новостворених суб'єктів господарювання – фізичних осіб	осіб	7400	7550	7830
14.	Кількість новостворених робочих місць	одиниць	10032	10420	10806
15.	Кількість реалізованих інвестиційних проєктів	одиниць	2	3	4
16.	Кількість діючих індустриальних парків	одиниць	2	4	6
Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області Оперативна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій					
17.	Кількість та протяжність побудованих та реконструйованих автодоріг	шт/км	1/0,35	3/6,8	6/14,35

18.	Кількість введених в експлуатацію об'єктів інфраструктури департаменту з питань будівництва та архітектури облдержадміністрації	одиниць	2	4	8
19.	Загальний відсоток померлих у закладах охорони здоров'я області серед пролікованих випадків при гострому мозковому інсульті (згідно з даними НСЗУ)	відсотків	17	16	15
20.	Загальний відсоток померлих у закладах охорони здоров'я області серед пролікованих випадків при гострому інфаркті міокарда (згідно з даними НСЗУ)	відсотків	10	9	7
21.	Кількість учасників фізкультурно-масових заходів у співвідношенні із загальною чисельністю населення	відсоток	13,3	15,9	19,1
22.	Кількість громад, у яких час прибуття першого пожежно – рятувального підрозділу до будь-якого населеного пункту становить більше нормативного (10 хвилин для міст та 20 хвилин для сільської місцевості)	одиниць	25	13	0
23.	Кількість громад, у яких нормативний час прибуття першого пожежно – рятувального підрозділу до будь – якого населеного пункту становить не більше 20 хвилин	громад	39	51	64
24.	Частка громад, які мають актуалізовану містобудівну документацію	відсотків	26	40	60
25.	Кількість точок надання адміністративних послуг	одиниць	117	200	300
26.	Кількість населених пунктів області, забезпечених доступом до високошвидкісного Інтернету	відсотків	87,5	95	100

27.	Частка аварійних мереж у загальній протяжності водопровідних мереж	відсотків	20,4	18,2	16
28.	Частка оснащення житлових будинків вузлами комерційного обліку теплової енергії, відсотків до загальної кількості житлових будинків, які підлягають оснащенню	відсотків	99	99	100
29.	Частка оснащення житлових будинків вузлами комерційного обліку холодного водопостачання, відсотків відповідно до загальної кількості житлових будинків, які підлягають оснащенню	відсотків	78,6	78,8	79
30.	Кількість юридичних осіб – суб'єктів господарської діяльності та самозайнятих осіб	осіб	61415	63600	65400
31.	Чисельність жителів сільської місцевості, які проходили навчання, для забезпечення відповідності професійно-кваліфікаційного рівня вимогам роботодавців	осіб	1802	3622	7282
32.	Кількість виданих ваучерів на навчання жителям сільської місцевості	одиниць	222	446	898
33.	Чисельність жителів сільської місцевості, які взяли участь у громадських роботах	осіб	337	837	2037
34.	Чисельність жителів сільської місцевості, які взяли участь в суспільно корисних роботах	осіб	806	1600	3200
35.	Чисельність отримувачів мікрогрантів/грантів на створення або розвиток власного бізнесу з числа жителів сільської місцевості	осіб	191	370	700
Оперативна ціль 2.2. Стимулювання ефективного урядування, економічної активності та спроможності громад					

36.	Обсяг фінансування конкурсів за програмами підтримки територіальних громад	млн гривень	10,7	12,8	15,3
37.	Кількість проєктів регіонального розвитку, реалізованих за участю жителів громад	одиниць	7	10	15
38.	Кількість предметів державної частини Музейного фонду України у Рівненській області	тисяч експонатів	290	292	295
39.	Кількість відвідувачів культурно-мистецьких заходів	осіб	3298485	3298985	3299485
40.	Сума туристичного збору	тис. гривень	2630,0	3300,0	3900,0
41.	Частка територіальних громад, які беруть участь у міжнародних партнерствах з муніципалітетами держав - членів ЄС	відсотків	45,31	47,60	50,20
42.	Кількість візитів з метою налагодження міжмуніципального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва громад або впровадження кращих практик країн ЄС	одиниць	25	27	32
43.	Частка територіальних громад, які мають діючі договори співробітництва територіальних громад	відсотків	92	100	100
Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу Оперативна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності населення					
44.	Відсоток дітей дошкільного віку, які відвідують дошкільні навчальні заклади	відсотків	60	70	80
45.	Відсоток випускників закладів загальної середньої освіти, які після завершення навчання вступають до закладів професійної (професійно-технічної) освіти	відсотків	40,2	41	42

46.	Відсоток дітей з особливими освітніми потребами, зарахованих на інклюзивне навчання (від потреби)	відсотків	100	100	100
47.	Відсоток дітей із числа внутрішньо переміщених осіб, долучених до очного навчання у закладах загальної середньої освіти області	відсотків	50	75	96
48.	Відсоток закріплення на робочому місці за отриманим фахом випускників закладів освіти, у рамках регіонального замовлення на підготовку кадрів	відсотків	84	86	88
49.	Кількість виданих ваучерів на навчання особам у віці старше 45 років	одиниць	474	996	2000
50.	Кількість виданих ваучерів на навчання особам, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню	одиниць	30	120	260
51.	Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією Міжнародної організації праці), відсотків до економічно активного населення	відсотків	15,5	14,2	14,0
52.	Чисельність безробітних, які потребують додаткових соціальних гарантій та працевлаштовані до роботодавців за умови компенсації єдиного внеску та витрат на оплату праці	осіб	430	1030	2430
53.	Індекс реальної заробітної плати, відсотків до відповідного періоду попереднього року	відсотків	100,0	103,5	104,5
54.	Кількість молоді, охопленої заходами сприяння соціальному становленню молоді, волонтерству та всебічному захисту і розвитку дітей, дотримання прав людини та гендерної рівності	осіб	1500	2000	2500

Оперативна ціль 3.2. Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення

55.	Чисельність безробітних з-поміж осіб, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню, які проходили професійне навчання	осіб	3102	6302	12722
56.	Частка ветеранів російсько-української війни, у яких покращились житлові умови за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення	відсотків	50	80	95
57.	Кількість ВПО, забезпечених соціальними послугами стаціонарного догляду відповідно до потреби	осіб	512	550	550
58.	Частка задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб в отриманні соціальних послуг	відсотків	70	90	100
59.	Кількість центрів життєдіяльності, утворених в територіальних громадах області з метою включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, в тому числі внутрішньо переміщених осіб	центрів	9	15	50
60.	Кількість осіб, які оформили документи для виїзду за кордон на постійне місце проживання	осіб	310	70	75
61.	Кількість осіб, які повернулися на постійне місце проживання в Україну	осіб	81	32	120
62.	Частка площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду в загальній території області	відсотків	11,4	11,5	11,7
63.	Частка територіальних громад, у яких впроваджено роздільне збирання побутових відходів, у загальній кількості територіальних громад Рівненської області	відсотків	31,3	40	60

Оцінювання реалізації Стратегії розвитку проводиться Рівненською обласною державною адміністрацією (військовою адміністрацією) за результатами виконання етапу (2025 - 2027 роки) реалізації Стратегії (внутрішнє оцінювання) та після завершення реалізації стратегії розвитку (зовнішнє оцінювання) шляхом оцінювання індикаторів досягнення цілей, результативності, ефективності та впливу виконання Стратегії на розвиток регіону та територіальних громад.

Оцінювання здійснюється на підставі моніторингових звітів про реалізацію Стратегії та про виконання плану заходів з її реалізації за відповідний період, офіційної державної статистичної інформації, інформації органів, відповідальних за здійснення заходів і реалізацію проектів регіонального розвитку, та інших суб'єктів державної регіональної політики.

За результатами внутрішнього оцінювання Рівненська обласна держадміністрація (військова адміністрація) готує відповідний звіт, який подає для затвердження Рівненській обласній раді до 1 червня 2028 року.

Рівненська обласна держадміністрація (військова адміністрація) протягом п'яти робочих днів після затвердження звіту забезпечує їх розміщення на своєму офіційному вебсайті.

Зовнішнє оцінювання реалізації Стратегії проводиться Рівненською обласною держадміністрацією (військовою адміністрацією) із залученням незалежних організацій (експертів) протягом 2028 року. Звіт за результатами зовнішнього оцінювання реалізації Стратегії розміщується на офіційному вебсайті Рівненської обласної держадміністрації (військової адміністрації).

Розділ 7. Узгодженість Стратегії з програмними документами та основними аспектами розвитку області

Стратегія узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2027 року (далі - ДСРР – 2027), затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 року № 940.

Реалізація Стратегії передбачає розроблення плану реалізації Стратегії відповідно до визначених етапів.

Стратегія розроблена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» (зі змінами, від 15 березня 2024 року № 305), з урахуванням положень ДСРР – 2027, процесів державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, враховує потреби їх розвитку та необхідність підвищення конкурентоспроможності.

Стратегічні цілі «Розвиток конкурентної економіки», «Збалансований розвиток територій області» та «Розвиток людського капіталу» Стратегії в значній мірі узгоджені з усіма стратегічними цілями ДСРР – 2027 та підтримують підвищення конкурентоспроможності регіонів, територіальну соціально-економічну інтеграцію і просторовий розвиток області.

Таблиця 27. Узгодженість стратегічних та операційних цілей Стратегії зі стратегічними та операційними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі проєкту змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі проєкту змін до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року								
	1. Розвиток конкурентної економіки 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та підприємств малого та середнього бізнесу для розвитку малого та середнього бізнесу 1.3. Стимулювання залучення	2. Збалансований розвиток територій області 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій 2.2. Стимулювання ефективного урядування, економічної активності та соціальної активності громади	3. Розвиток людського капіталу 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів 3.2. Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації						
Стратегічна ціль «Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах»	+				+			+	
Оперативна ціль 1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь						+	+		+

Оперативна ціль 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах			+			+	+		+	+
Оперативна ціль 3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення						+			+	+
Стратегічна ціль «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів»	+				+			+		
Оперативна ціль 1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів						++	+		+	+
Оперативна ціль 2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка		+	+	+		+	+			+
Стратегічна ціль «Розбудова ефективного багаторівневого врядування»	+				+			+		
Оперативна ціль 1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС			+				++			
Оперативна ціль 2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями				+		+	+		+	+

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Таблиця 28. Стан узгодженості стратегічних цілей з основними аспектами розвитку Рівненської області

Галузі (сфери)	Стратегічні цілі (Рівненська область)		
	1. Розвиток конкурентної економіки	2. Збалансований розвиток територій області	3. Розвиток людського капіталу
Економіка і торгівля	x	x	x
Промисловість та інфраструктура	x	x	x
Сільське, лісове господарство, харчова промисловість	x	x	x
Транспорт і дороги	x	x	x
Екологія й природні ресурси	x	x	x
Освіта й молодь	x	x	x
Здоров'я, соціальний захист, сім'я і дитина	x	x	x
Культура і туризм	x	x	x
Обмін інформацією		x	x
Комунальне господарство	x	x	x
Територіальний розвиток, земля і кадастр	x	x	x

З огляду на участь в глобальних процесах сталого розвитку, у 2017 році Україна адаптувала 17 Цілей сталого розвитку (Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна»).

Згідно з Указом Президента України від 30 вересня 2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» зазначені Цілі сталого

розвитку України є орієнтирами для розроблення проєктів прогнозних і програмних документів.

Стратегічні цілі Стратегії «Розвиток конкурентної економіки», «Збалансований розвиток територій області» та «Розвиток людського капіталу» в значній мірі узгоджені з усіма сімнадцятьма цілями сталого розвитку. Такий зв'язок свідчить, що Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2027 року відповідає баченню орієнтирів досягнення Україною цілей сталого розвитку на період до 2030 року.

Таблиця 29. Зв'язок цілей сталого розвитку та стратегічних цілей Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Глобальні цілі сталого розвитку	Стратегічні цілі (Рівненська область)		
	1. Розвиток конкурентної економіки	2. Збалансований розвиток територій області	3. Розвиток людського капіталу
1) подолання бідності	+	+	+
2) подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства	++	++	+
3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці		+	++
4) забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх		+	++
5) забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат		+	+
6) забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;	+	+	+
7) забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх	+	++	+
8) сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх	++	+	++
9) створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям	++	++	
10) скорочення нерівності			++
11) забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів		++	+
12) забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва	+	+	+
13) вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками	+		++
14) збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку			
15) захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з			++

опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття			
16) сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях	+	+	++
17) зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку	+	+	+

**У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)*

Директор департаменту
економічного розвитку і торгівлі
облдержадміністрації

Костянтин МОКЛЯК